



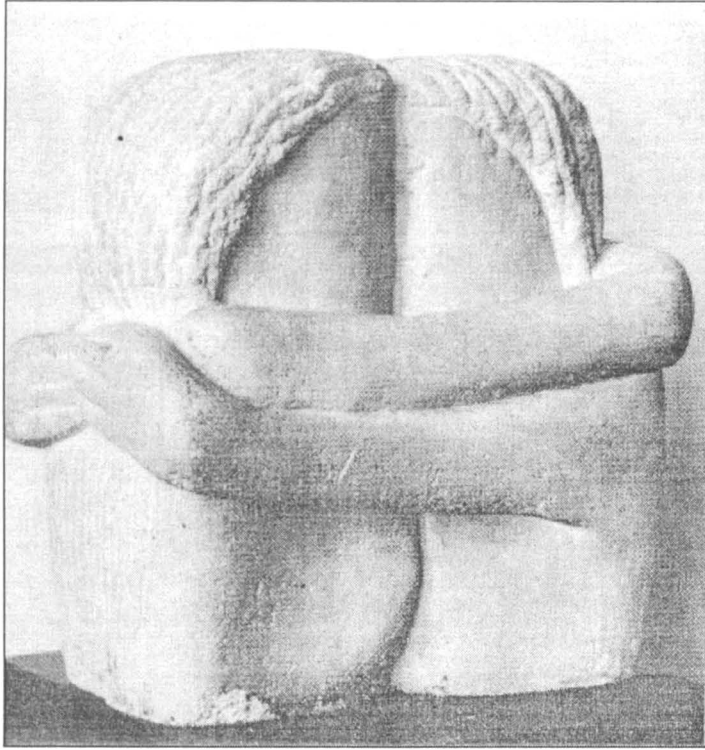
Biblioteca Bucureștilor

10
Octombrie
2001

REVISTA ASOCIAȚIEI BIBLIOTECARILOR ȘI DOCUMENTARIȘTILOR DIN BUCUREȘTI • BIBLIOTECA MUNICIPALĂ • DIRECTOR FLORIN ROTARU

✓ 26709





"Există un țel, în orice lucru. Pentru a-l atinge trebuie să te desprinzi de tine însuți".

C. Brâncuși

Le baiser

Sărutul

*"Être ce que nous fumes "Să fim ceea ce furăm
A tout jamais, parfois. Pururi, câteodată.*

*Brancusi dut nous voir Brâncuși pesemne ne-a văzut
Qui donc fit Le Baiser, Căci născoci Sărutul,*

*Pour tous les couples au secret Pentru toate perechile-n taină
Comme la pierre Ca piatra
L'est dans la pierre". În piatra cu taine".*

Guillevic Caraion

Sumar

Brâncușiana

Petre ȚUȚEA – Constantin Brâncuși2

Bucureștii de altădată**Comunități bucureștene**

Sirun TERZIAN – Figuri armene ale Bucureștiului4

Ana Maria ORĂȘANU – Vechi zidiri bucureștene – Casa negustorului Kirilof11

Istoria cărții

Mariana JAKLOVSZKY – Voltaire13

Patrimoniul15

Evocare PAUL ANGHEL16

Autografe contemporane

Nicolae ILIESCU – Balconul cu amintiri18

Itinerar francofon

Teofil BALAJ – Comuna din Paris – 130 (V)20

Puncte de vedere

Napoleon SĂVESCU – Strămoșii arieni21

Scrisoare din...

Echim VANCEA – Biblioteca Municipală “Laurențiu Ulici” Sighetul Marmăției23

Meridian biblioteconomic**Agenda INTAMEL**

În așteptarea Conferinței INTAMEL 2002 de la Stockholm26

Bibliotecari din Utrecht în vizită în Marea Britanie26

Ton van VLIMMEREN – Biblioteca Publică din Utrecht27

Hermann ROMER – Biblioteca Publică din Winterthur29

Alima TUET – Biblioteca Centrală din Hong Kong30

Steve WOOD – Tehnologie31

Agenda culturală

Ziua Bucureștilor – 200134

Ana Maria ORĂȘANU – București – Identitate comunitară35

Catalog36

“LITERE”38

Calendar39

Brâncușiana

Petre ȚUȚEA



numai închipuită, este o plăsmuire imitică mai aproape de adevăr.

Într-o zi, înaintea ultimului război – căutam, cu prietenul meu Haig Acterian, un tip de om pe care să clădim poziția noastră în frământarea vremii. Căutam o certitudine spirituală. Am examinat toate tipurile, de la **omul religios** la **omul tehnic**, și n-am putut citi în om decât preomenescul (folosind un termen al lui Nietzsche) în care omenescul, neomenescul și supraomenescul se amestecau haotic. Am renunțat la căutarea certitudinii în om.

Eram stăpâniți de ideea ordinii și de neliniștile devenirii. Așa am ajuns la termenii gnoseologici: **Divinitatea, omul, lumea, adevărul, eroarea, frumosul, urâtul, sacrul, satanicul, absurdul și sensul** – și la oglindirea lor în artă, unde purul inspirat se împletește cu forma și sensul căutate în om și în natură, sau în om – ca în expresionism.

Așadar, căutam un artist pentru a constata care sunt limitele artei, în cunoașterea vieții și lumii, și dacă limbajul artistic e alcătuit din semne neevocatoare. În treacăt fie zis, **imaginea și semnul** alunecă, în artist și în omul de știință, peste obiect, artistul autonom nedepășind frumosul închipuit, iar omul de știință autonom nedepășind semnul util.

Haig mi-a spus că Brâncuși se află în București și locuiește la hotelul "Bulevard". El mi-a propus să mergem la Brâncuși ca să constatăm cum se oglindesc în spiritul lui viața și lumea. Apoi, a adăugat:

– Desigur, trebuie să ținem seama că nu ne întâlnim cu un teolog, cu un filosof sau cu un savant, ci cu un mare artist.

Constantin Brâncuși

Mă servesc de amintire, de această formă afectivă a memoriei, cum a definit-o Kierkegaard, după cât mi-amintesc, cu toate imperfecțiunile ei. De altfel, istoria, memoriile și jurnalele, aceste alcătuirii din fapte și reflecții, nu sunt aproape de adevăr. Chiar ideea platoniană, considerată arhetip, dacă nu este revelată, ci

– Să mergem, i-am răspuns, fiindcă sunt curios să aflu conținutul acestor termeni: **vocație, inspirație, sens, căutare, expresie, imagine și simbol**.

După câte știu, Brâncuși nu este intuitiv, fiindcă tăcerea și infinitul, chiar prin coborârea lor în cuvânt sau materie, în sfera mijloacelor omului mărginit în jocul dintre imagine și simbol, nu-și pierd caracterul lor inefabil. Apoi, omul rămas aici, căutător de forme și sensuri, se poate situa arbitrar dincolo de bine și de rău, ca Nietzsche; "perspectivism estetic" (Charles Andler).

– Un lucru este cert, a spus Haig, Brâncuși este un artist adevărat, în stilul căruia se oglindește sufletul neamului său.

– Vom afla, am spus eu, dacă arta este **mimesis, plăsmuire autonomă** sau **manifestare a inspirației**. Omul, această creatură, este un dat primordial, care se desfășoară în timp și-n spațiu, în etape sau el stă sub semnul înnoirii, adică viața lui este constantă, sau permanent neliniștită, cu alte cuvinte totul se află în el din primordii sau evoluția este creatoare (Bergson)? Prin viață, așa cum trebuie să fie omul se mișcă în lumea valorilor; cum au fost definite aceste poziții comportamentale ale omului, determinate, sau presupus autonome?, am încheiat eu.

Haig, acest eminent regizor, mi-a spus:

– Vom merge la Brâncuși, fiindcă artiștii se mișcă liberi între cer și pământ, neconstrânși de limbajul științific sau comun.

Eu am adăugat:

– În poziția inactuală a artiștilor adevărați se pot întâlni **concretul, scopul, idealul, tristețea, bucuria, paradoxul, rățacirea, absurdul, abisul, speranța, disperarea, ordinea, dezordinea, hazardul, trivialul și purul**. Ca să aflăm esențele acestor stări, trebuie să mergem la acest mare artist.

Haig a aranjat întâlnirea. Când am ajuns la Brâncuși, seara, ne-a primit cu întrebarea:

– De ce ați venit la mine?

I-am răspuns eu:

– Noi dorim să aflăm de la un mare artist, dacă arta trebuie să aibă mesaj și dacă mesajul ei este mai aproape de adevăr, decât comunicările științifice.

– Luați loc!, ne-a poftit Brâncuși.

Prima mea întrebare a fost:

– Cum suportați captivitatea naturii?

Brâncuși:

– Nu mă simt captiv. De altfel, simt în mine o forță care îmi aparține. Eu admir alcătuirea pietrei și lemnului pe care omul le desfigurează. Te-ai uitat vreodată cum sunt întocmite aceste lucruri?

Eu:

– În liceu am văzut la microscop o lamă cu preparat vegetal. Am privit-o cu indiferență. Apoi, am făcut, cu o ușoară ironie: “eu nu pot fi satisfăcut că, nefiind artist, nu mi-am permis niciodată să desfigurez piatra și lemnul”.

Brâncuși s-a uitat la mine. Am citit în chipul lui expresia limitelor artei față de obiectele contemplate. Apoi, i-am vorbit despre artistul captiv al ochiului și despre artistul inspirat. Haig a ținut să adauge că eu situez inspirația deasupra inițierii, în această din urmă formă fiind mult meșteșug.

Eu:

– Neinspiratul se îneacă în semne și materie.

Brâncuși:

– Este foarte adevărat. Poate cineva să doarmă în cameră cu o statuie?

I-am răspuns:

– Și eu încerc, spiritual, să mă mișc între lumea vizibilă, dar neartistic.

Arătând spre mine, Brâncuși l-a întrebat pe Haig:

– Cu ce se ocupă?

Haig:

– Este un spirit care urmărește înlăturarea eroilor mintale și greșelilor morale, ale sale și ale altora.

Brâncuși către mine:

– Și ai reușit?

– Nu. Fiindcă omul singur nu ajunge la adevăr, mișcându-se între rătăcire și nimereală. De aceea Socrate a vrut să caute un zeu, în dialogul *Carmide*, pentru a afla care este înțelepciunea. Haig și cu mine dorim să discutăm cu dumneavoastră arta hieratică și arta voluptății.

Brâncuși:

– Vă ascult.

A început Haig, afirmând că **omul artist** se mișcă liber între cer și pământ.

Am continuat eu:

– Artistul poate exprima voluptatea, fiind captivul clipei, iar cel care practică arta hieratică este stăpânit de pasiunea purului și vrea să înlătore greșelile morale, să producă în contemplator și în consumatorul de artă **Catharsis**-ul aristotelic, purificarea sufletului și moravurilor împletind esteticul cu eticul. Am mai afirmat că știința poate fi utilă, dar

indiferentă moral. În știință se caută înlăturarea eroilor și descoperirea mijloacelor utile, în lupta de conservare și adaptare omul căutând prin cunoaștere să se stăpânească și să stăpânească natura.

Apoi, l-am întrebat pe Brâncuși:

– Cum puteți evita, în geometrismul dumneavoastră, simplificarea, decorativul?

Brâncuși:

– Opera singură exprimă răspunsul. Adică, dacă spune sau nu spune ceva.

Eu am citat o definiție a artei aparținând lui Charles Maurras:

– Artă este jocul aparențelor.

– “Numai atât?”, a zis Brâncuși.

Eu:

– Nu, nu numai atât. Artistul se mișcă la conștientul dintre vizibil și invizibil. Oricâtă putere spirituală ar avea artistul, el nu poate realiza o artă pură. Artă nefigurativă sugerează, cea figurativă evocă. În ceea ce privește rostul acestor două stiluri, cred că decide mesajul. Să ne gândim la strălucitul Giotto. În arta sa, se împletesc: **sugestia, evocarea și pasiunea idealului**. Dar, petrecându-se aici, Giotto exprimă un joc în care **dincolo** este **oglundit** aici, ca ideea platoniană, meșteșugul și mijloacele pământești menținându-l în calea spre perfecțiune. Artă lui Giotto ne sugerează că pământul este sediul trecător al omului, iar mijloacele oferite de natură servesc aspirația, care le depășește, deși nu poate fi atinsă. Orice mare artist este neliniștit, fiindcă rămâne debitor idealului rău.

Apoi, Haig a formulat scopul principal al vizitei noastre. Fiindcă noi venisem la Brâncuși să obținem un răspuns la o singură întrebare nesemnificativă și anume: care a fost ideea care a prezidat la înfăptuirea operei *Pasărea măiastră*. Când l-am întrebat a răspuns:

– Am șlefuit materia pentru a afla linia continuă. Și când am constatat că n-o pot afla, m-am oprit. Parcă cineva nevăzut mi-a dat peste mâini.

Vizita a luat sfârșit. I-am mulțumit lui Brâncuși pentru ospitalitate și pentru conversație și am plecat.

Pe drum i-am spus lui Haig:

– Mă gândesc la arta combinatorie a lui Leibniz întemeiată pe trei termeni: **infinitul, continuul și limita**, cum s-a spus.

Răspunsul lui Brâncuși, gnoseologic și moral, exprimă limitele artei, un artist, chiar excepțional, neputând depăși mărghinirea impusă de condițiile lumii de aici. Brâncuși este neliniștit de realul intangibil, ca orice mare artist care nu poate fi mulțumit de jocul ipotezelor.

(*Filosofia nuanțelor*, Editura TIMPUL, Iași, 1995)

Bucureștii de altădată

Comunități bucureștene

Figuri armenie ale Bucureștiiului

Sirun TERZIAN

Vicepreședinte al Uniunii Armenilor din România

Primul document care atestă existența Cetății Bucureștiiului este *Hrisovul domnesc* din 20 septembrie 1459 emis de către Vlad Țepeș, care ridică în zona Curtea Veche o cetate ca punct fortificat în calea năvălitorilor turci. Abia peste 10 ani, în 1469, după unele surse sau 1533, după altele, această așezare este atestată ca oraș. Bineînțeles și în cazul Bucureștiiului există multe legende referitoare la întemeierea așezării, printre cele mai cunoscute fiind legenda ciobanului Bucur, sau mai puțin cunoscută cea care afirmă că București înseamnă orașul bucuriei și a fost fondat de Mircea cel Bătrân în urma bătăliei în care l-a înfrânt pe Baiazid Ilderim.

Am să vă prezint acum o legendă apărută din fascinația armenilor față de misterele orientului, cu legendele sale exotice, atribuind o origine orientală fondatorului orașului. Astfel „trăia pe timpuri la Varna un negustor armean foarte bogat cu numele de Hapet, ce avea o fată de o frumusețe ieșită din comun pe care o chema Guzla și pe care localnicii o porecliseră perla Orientului.

Într-o bună zi fata se îndrăgostește de Ibrahim, unul din servitorii tatălui și fuge de acasă împreună cu iubitul ei. Înnebunit și supărat la culme, Hapet o caută, dar în zadar, nu o găsește nicăieri. Disperat, Hapet face jurământ că, dacă își va găsi fata, va face un mare bine. După un timp o găsește, în sfârșit, dincolo de Dunăre, în apropiere de râul Dâmbovița.

Tristețea se transformă în fericire și de bucurie hotărăște să construiască un oraș pe locul unde își găsise fata, chiar pe malul Dâmboviței. Orașul se construiește repede iar Hapet nu cruță nici un ban pentru a-l face cât mai mare și mai frumos. Numele orașului devine Ibrahimguzla, după numele celor doi îndrăgostiți. Între timp, moare Hapet iar orașenii, în memoria lui, îl numesc Boukor-Aské, adică orașul lui Boukor, care nume se transformă în timp, devenind Boukouresquie, iar apoi București”.

Această legendă a apărut pentru prima dată în scrierile memorialistului francez Stanislas Bellanger, în lucrarea *Le Keroutza. Voyage en Moldo-Valachie* (vol. II, Paris, 1846, p. 24 – 37), urmare a călătoriei efectuate de el în Țările Române în anul 1836. Se știe că scopul vizitei lui Stanislas Bellanger în București era culegerea de informații despre viața lui Manuc Bey. Ca în orice legendă, veridicitatea relatărilor din *Le Keroutza...* au fost întotdeauna puse sub semnul întrebării.

Revista armeană „Masiat Aghavni – La Columbe de Masis” care apărea la Paris, într-un număr din anul 1856 scria următoarele despre *Le Keroutza*: „Scrisă într-un stil caracteristic pentru turiștii din veacul nostru, lucrarea aceasta, care

nu este serioasă, cuprinde un mare număr de informații ciudate despre locuitorii și obiceiurile țării cutreierate”.

Formată mai târziu decât comunitățile armenie din Moldova și Transilvania, cea din Valahia are o istorie mai nouă și, implicit, mai sumară, beneficiind, în schimb, de o vitalitate sporită. Dacă se cunoaște doar cu aproximație data stabilirii armenilor în București, prin anii 1400 – 1435, se știe totuși că prima lor biserică a fost fondată în 1581.

Printre primii armeni sau comunități de armeni ce apar în documente putem enumera:

Armeanul **Agop**, trimis al Domnitorului Mihail (1418 – 1420) în tratativele de împăciuire și ocrotire a mocanilor din Halciu, în conflictul lor cu sașii.

Solul polon Vojsieh Miasgovski, reprezentantul Regelui Vladislav, în drum spre Constantinopol remitea în București câteva pachete de scrisori ale armenilor camenițeni. Aceasta dovedește legăturile de rudenie și afaceri ale armenilor din București cu cei din Camenița.

Senan armeanul cumpără un loc de casă cu zece galbeni, pe care fiul său Cerkez sin Senan o vinde la 12 aprilie 1677.

Călătorul turc Ewliya Celebi (1611 – 1682) scria că românii au o purtare prietenoasă față de armeni.

În iunie 1668, semnul hotarnic Stâlpul de piatră al armeanului este menționat în actul de stăpânire al Mitropoliei. Semnul se găsea în sud-estul orașului, în apropiere de drumul Giurgiului și heleșteul lui Șerban Vodă.

1694. Meșteri armeni din Constantinopol vin aici pentru a construi o baie pentru domnitorul Constantin Brâncoveanu.

1730. Starostele breslei croitorilor din București era armeanul **Serianus (Șirin)**. Piatra sa funerară din 4 septembrie 1739, azi dispărută, care se afla în curtea bisericii Bărăția, scrisă în limba latină, arăta că croitorul domnesc Serianus armean a fost acela care a țesut haina de purpură a principelui. El era starostele breslei croitorilor armeni din Valahia.

D. Caselli în „Gazeta Municipală” din 19 august 1934 făcea un prețios excurs istoric: „Și în adevăr, pe acea vreme când li s-a dat armenilor afară din oraș (sic) să-și facă biserică și case, cea din urmă mahala a Bucureștiiului spre Târgul de Afară era mahalaua popei Hierea, care pe atunci era bariera orașului. Armenii s-au așezat dincolo de bariera orașului – la ce vreme, noi nici până astăzi nu știm bine – și au început să-și clădească case. Documentele ne glăsuiesc în 1772 de un Pod al Armenilor, care mai târziu ia numele de Ulița Armenească. Mahalaua armenească este pomenită în

documentele veacului al XVII-lea și are case boierești. Ea se întindea între Mahalaua Olari, întemeiată mai târziu, pe la 1793, unde se aflau așezați olarii care aduceau oale din Câmpu-Lung și d-aiurea, Mahalaua Popei Hierea și Mahalaua Caimata, vecină cu Podul Armenilor și cu biserica Armenească”.

În cursul măcelului turcesc din 13 noiembrie 1593, pe podul Târgului de Afară (Calea Moșilor) au fost uciși, printre alții, câțiva evrei și armeni, iar într-o năvălire a bandelor otomane, din 1769, a fost jefuită și biserica armenească.

15 februarie 1742, hrisovul lui Mihai Racoviță Voevod prin care dădea aprobare armenilor ca să-și construiască o biserică. „... ca să aibe dreptul deplin să-și construiască o biserică, aici în București, pe strada Săpunarilor”, iar mai departe adăuga „aici unde locuiesc mulți armeni”.

Același domnitor porunca la 11 februarie 1743: „Tuturor armenilor câți sunt așezători aici în orașul Domniei mele în București, și câți vor fi cu prăvălii de vând marfă și



Biserica Armenească

se vor fi hrănind cu ver ce fel de meșteșug în acest târg să fie pace și nesupărați de fumărit”.

Și în Țara Românească armenii și-au avut breslele lor. O mărturie găsim în descrierea alaiului de întâmpinare a lui Alexandru Ipsilanti la intrarea în București, la 3 februarie 1775, când sunt menționați, printre alții, „câțiva din breasla armenilor și cu steagul său”.

1780 – 1785, vizitează Bucureștiul călătorul armean **Hugas Ingigian** (1758 – 1843), părinte al Congregației Mechitariștilor din Veneția. El este acela care consemna pentru prima dată dictonul „Dâmboviță apă dulce...”. În notele de călătorie el scria: „Apa vine din Dâmbovița și este sănătoasă. Localnicii spun Dâmboviței apă dulce, cine bea nu se mai duce”.

Domnitorul Mihail Șutu, prin pitacul său din 23 decembrie 1791, îl confirma pe starostele armenilor din București, „ca să aibă a fi staroste și purtător de grije, breslii aceștia, să judece pricinile ce vor avea dânsii armean cu armean, și după alegerea lor să-i îndrepteze, iar pe pricinile mai mari și care nu se vor odihni pe alegerea ce le va face starostea, pe aceia să-i trimiță la cămara Domniei mele”.

În „Matca de numele tuturor companiilor țării alcătuită pe județe și orașe”, din 1820, în fapt un catalog al breslelor, armenii erau menționați cu a 12-a companie din București și a 15-a din principat.

În 1821, față de 187 breslași români în Capitală, se înregistrau 37 armeni. Era vestit, de pildă, în epocă starostele butrarilor din București, armeanul Babic, care cocea jimbla în coltuce, de unde se încetățenise zicala „coltuc de la Babic”.

În ședința din 25 octombrie 1857 a Adunării ad-hoc, Mihail Kogălniceanu afirma: „În Țara Românească nu numai că libertatea culturilor este mai mare, dar chiar și driturile politice sunt mai întinse; spre pildă, armenii au drit a cumpăra moșii”. Manuc bei Mirzaian avea, pe lângă proprietățile din Capitală, numeroase moșii în județul Ilfov, cum erau satele Popești-Manuc și Mănucul.

În afară de vestitul han al lui Manuc, în București au existat și alte hanuri aparținând unor armeni: hanul Câmpineanu, proprietate a fraților Petre și Ioan Serafim (1832 – 1846), hanul lui Slaison Armeanul (începutul secolului XIX), hanul negustorului Simon (1870 – 1889), hanul lui Grigore Caracaș (1870 – 1880).

Ca și în Moldova, viața comunitară a armenilor din Valahia și Dobrogea s-a concentrat în jurul bisericii. Armenii din București, ortodocși și catolici, și-au construit împreună în 1581 – 1629 biserica **Bărăția (Frăția)** în centrul orașului, unde se afla Cartierul armenesc. Edificarea unui lăcaș comun se explică prin dorința armenilor de ambele rituri de a nu-și pierde religia națională prin amestecarea cu alte neamuri. Biserica avea 10 pași lungime și 5 pași lățime și altar din pământ. Prima slujbă în limba armeană se ține în 1637 de către părintele Der Eghia venit din Constantinopol, care a adus cu el cărți bisericești și obiecte religioase necesare liturghiei. Arde în 1666, iar ruinele ei sunt demolate în 1670.

Încercări nereușite de reconstruire prin strădaniile Părintelui armeano-catolic Aharon Stepan. Părintele Ambrosius Babic reușește în 1813, prin colete din țară și străinătate, să reconstruiască biserica în forma ei actuală.

Când Bărăția a trecut sub jurisdicția papei, armenii ortodocși și-au clădit, în 1638, o biserică de lemn, cu hramul **Sf. Arhangheli Mihail și Gavriil**, la marginea de atunci a orașului, pe o stradă care avea să fie numită Armenească. În 1685, ea a fost înlocuită de bogătașul Hagi Hariton Amira Hoveanț cu o biserică de zidărie. Aceasta a ars în 1781, în același an fiind reconstruită, pentru a dăinui până în 1910. Actuala Catedrală, unul dintre cele mai impozante lăcașuri de cult și totodată monumente de arhitectură din București, a fost construită pe locul acesteia în anii 1911 – 1915 (fondată la 24 iulie 1911 și sfințită la 6 septembrie 1915) de către arhitectul Grigore Cerchez, după planurile arhitectului Dimitrie Maimarolu, care s-a inspirat din arhitectura medievală a Armeniei. Cât privește Bărăția, după ce a ars și ea în câteva incendii, a fost reconstruită în 1850 de franciscani, care au preluat-o.

Armenii catolici și-au clădit în 1933 o capelă pe șoseaua Mihai Bravu, astăzi ea aparținând Bisericii romano-catolice.

Se pare că au existat, totuși, mai multe biserici armenesti în București. Geograful armean Ghucas Ingigian, în capitolul „Valahia și Moldova” din *Geografia celor patru părți ale lumii* (Veneția, 1804) afirmă: „Înainte vreme, bisericile armenesti erau numeroase; acum sunt două din piatră, una fiind mică”. Iar părintele Minas Pjșchian notează: „Odată, armenii erau mulți aici și au clădit biserici, dintre care două mai există. Una este mică, iar cealaltă – frumoasă, grandioasă și construită în piatră, cu hramul Sf. Arhangheli”.

Cimitirul armenesc din București adăpostește o capelă cu hramul Sf. Grigore Luminătorul, construită de familia Melik în 1920, și pietre tombale cu valoare istorico-documentară (cea mai veche – din 1811).

Ca edificii purtând amprenta arhitecturii specifice ar putea fi enumerate:

În București, **Casa de cultură și Școala**, în curtea Catedralei armenesti, construite în stil arhitectonic național inspirat de monumentele medievale, **sediul Eparhiei armene și localul publicațiilor „Ararat” și „Nor ghiank”** (adăpostit de fosta casă a unui membru al familiei Melik) alcătuiesc un centru cultural-spiritual de păstrare a armenității. În imediată apropiere **Casa Melik din strada Spătarului nr. 22**, cea mai veche clădire de locuit din oraș, datând din 1750 (refăcută în 1822), este și ea, deși construită în stil autohton, o contribuție armenescă, întrucât a fost proiectată, în forma actuală, de proprietarul acesteia, arhitectul Iacob Melik.

Cât despre **hanul lui Manuc**, prezență aproape legendară în peisajul edilitar bucureștean, însăși faima acestuia face superflua descrierea edificiului.

Tot în București, pe **strada Popa Soare**, la numărul 52, s-a păstrat o clădire gen vilă în care, până în 1944, a locuit generalul armean Dro (Drastamat Canaian). Casa din București, construită de el, este interesantă prin arhitectura de influență armeană (ferestre și nișe elansate, colonete gemene cu capiteli la balcon) și prin ornamentele de fațadă, sugerând monograme armenesti stilizate, printre care cea a proprietarului.

În curtea Catedralei armenesti din Capitală se află un monument semnificativ pentru istoria armeană și pentru relația comunității armene cu aceasta: **bustul generalului Andranic Ozanian**, erou național, conducător al luptei de eliberare și pentru independență statală a armenilor în anii 1914 – 1920, una dintre cele mai glorioase, dar și tragice figuri ale panteonului armean contemporan. Creație a sculptorului H. Torosian, bustul a fost instalat în 1933, într-o vreme în care în propria sa țară, sovietizată însă, generalul Andranic era un nume prohibit.

În cimitirul armenesc din București, pe lângă unele monumente funerare de valoare istorică și artistică, a fost ridicat un obelisc închinat participanților armeni la războiul de întregire a României.

Și pentru că referatul meu se numește **Figuri armene ale Bucureștiului**, am să mă opresc acum asupra unor astfel de personalități care, prin ceea ce au făcut, au rămas în istoria Bucureștilor.

O figură remarcabilă, fascinantă chiar, a fost cea a lui **MANUC-BEI MIRZAIAN** (1769 – 1817). Grație relațiilor sale cu înalții demnitari otomani – a salvat de două ori Bucureștiul de la incendiere și a contribuit la încetarea războiului ruso-turc din 1806 – 1812, prin Pacea de la București, încheiată chiar în hanul său.

La începutul secolului al XIX-lea, acest bei (prinț) a jucat un rol anume în Muntenia și pe plan diplomatic european, în lupta anti-bonapartistă. Om politic, diplomat și om de afaceri, a fost bei al Împăratului otoman și prinț de Moldova-Vlahia.

Armean de ambii părinți, din regiunea Araratului, Manuc Bei s-a născut în anul 1769. Cronicarii epocii spun că era înzestrat cu calități excepționale: frumos, inteligent și

cult, vorbea 12 limbi la perfecție, abil și șiret, curtenitor și voluntar. A dorit să fie bogat și a reușit să aibă o avere imensă, în bani, moșii și proprietăți în București și în alte localități. Prin însușirile sale naturale și prin ascuțita sa abilitate diplomatică el a adus servicii atât Rusiei, cât și Turciei, pe când aceste două state puternice erau în război. Bogatul „prinț” și-a pus, astfel, în gând să construiască în București un han mare încă înainte de anul 1800, dar împrejurările nu l-au ajutat decât după 1806 când s-a stabilit în capitala Valahiei. Locul pe care a fost construit Hanul Manuc făcea parte, altădată, din Curtea domnească, al cărei teren începuse să se vândă, în parcele, la licitație, în ultimii ani ai secolului XVIII. Deși existau restricțiuni, care interziceau străinilor să cumpere proprietăți în București și în țară, acestea nu s-au aplicat lui Manuc, deoarece s-a ținut seama de serviciile aduse de el, când a salvat orașul și pe boieri, îndepărtând de capitală bandele turcești conduse de Manav-Ibrahim. Însuși mitropolitul Dosoftei a recunoscut în scris serviciile și meritele lui Manuc Bei. În timpul războiului ruso-turc (1806 – 1812), dar mai ales în ultimii doi ani ai acestui război,



Arh. Cristofi Cerchez și soția sa Valeria

Manuc Bei ajunsese un personaj important, agreat de ruși și mai mult temut de turci, care aveau totuși nevoie de serviciile sale.

SPIRU HARET a avut importante contribuții la mecanica clasică, la matematizarea sociologiei, la reorganizarea modernă a învățământului; 1870, obține prin concurs catedra de matematică de la Seminarul Central; 1874, obține titlul de licențiat în științele fizico-matematice. Este primul român doctor în matematică; are contribuții de valoare mondială în probleme de mecanică cerească. Ca ministru al Instrucțiunii a luat măsuri de reorganizare în învățământul secundar, superior și învățământul profesional. A primit titlul de „Omul Școlii” pentru activitatea lui fără preget în orga-

nizarea învățământului de toate gradele, întâi ca inspector general, apoi ca secretar general și de trei ori Ministru al Cultelor și Instrucțiunii Publice. Membru al Academiei Române din 1892.

GRIGORE GOILAV, jurist, filozof și cărturar, a fost senator în Parlamentul României și participant la Conferința interparlamentară pentru pace.

VASILE MISSIR a fost ministru al agriculturii, comerțului și industriei.

PETRE MISSIR – academician, decan al Facultății de Drept din București și vicepreședinte al Senatului.

GRIGORE TRANCU-IAȘI. Și-a luat licența în Drept, iar doctoratul la Academia Comercială, unde a fost și profesor. Era un om vioi, inteligent, muncitor și un democrat convins. Mai târziu, Grigore Trancu-Iași se angajează și în viața politică. La început în cadrul Partidului Național-Liberal, izbutind să fie ales deputat în 1914.

Grigore Trancu-Iași s-a lăsat atras de uriașa popularitate a generalului Alexandru Averescu, învingătorul de la Mărăști, care va pune în anul 1918 bazele „Ligii Poporului”, transformată, ulterior, în Partidul Poporului. În al doilea guvern prezidat de către generalul Alexandru Averescu, în martie 1920, Grigore Trancu-Iași a izbutit să obțină înființarea ministerului Muncii și Ocrotirilor sociale, al cărui întâi titular a fost el. În această calitate, el a desfășurat o excepțională activitate parlamentară și administrativă, obținând votarea de către Parlament a legii conflictelor de muncă (proiectul fiind elaborat de el personal, în 1920); a legii sindicatelor profesionale (idem, 1921); a legii privind vagabondajul și cerșetoria (idem, 1921); a legii încurajării construcțiilor; a legii plasării în câmpul muncii (1921) etc. A înființat corpul experților contabili din România.

Ca ministru al Muncii, lui Grigore Trancu-Iași i se datorează înființarea unor instituții cum ar fi: Camera de muncă, pentru soluționarea litigiilor, spitale și dispensare de specialitate etc. Legislația asupra muncii și a ocrotirilor sociale a făcut ca România să fie printre primele țări europene cu astfel de instituții. O lege care a apărut sub girul lui, cea a încurajării construcțiilor, s-a numit chiar „Legea Trancu-Iași” prin care erau scutiți de impozite, pe timp de 10 ani, investitorii de clădiri noi.

Ca profesor universitar la Academia Comercială din București, Grigore Trancu-Iași a predat cu strălucire la catedră știința contabilității, a corespondenței comerciale. Fecund autor al unor numeroase lucrări de drept comercial și de contabilitate, a întrevăzut nevoia colaborării cu capitalul străin (vezi lucrarea sa scrisă încă în anul 1923: *Colaborarea cu capital străin*). Acest jurist, economist, om politic și... meloman, nelipsit de la toate concertele simfonice, se pare că ar fi fost, după cum mărturisesc prietenii lui contemporani, autorul versurilor pe care ofițerul de muzică militară Ivanovici a compus celebrul vals „Valurile Dunării”. Grigore Trancu-Iași a fost, incontestabil, una din cele mai apreciate și iubite figuri de armean dintre cele două războaie mondiale.

IACOB MELIK, căruia i-a aparținut cea mai veche clădire de locuit păstrată în București, arhitect al capitalei, autor al unor importante obiective edilitare, participant la Revoluția din 1848, membru al „Frăției” care-și ținea ședințele secrete și își înarma detașamentele în casa lui.

CRISTOFI CERCHEZ. Artist de prestigiu, arhitect, reprezentant al curentului inițiat de I. Mincu, cel care a

promovat folosirea formelor și a elementelor decorative tradiționale în arhitectura românească. În anul 1900 i se încredințează construirea laturii de sud și a turnului clopotniței Arhivelor Statului, turnul fiind inspirat de vechile edificii românești, lucrare terminată în 1916, dar demolată în 1984. Printre operele sale cele mai semnificative, concepute într-o viziune personală, cu elemente tradiționale românești putem nota: Vila Dr. Minovici (1910); Casa Zentler, str. Mântuleasa (1910 – 1911); Casa Candiano, de pe Aleea Modrogan (1911); Casa Stanovici, din str. Remus nr. 6 (1912); Casa Mătăsaru, din strada Câmpia Turzii nr. 12; Casa Parohială Sf. Apostol, a cărei arhitectură amintește de patina vechilor clădiri din București. Este autorul proiectelor privind Maternitatea „Polizu” și al laboratoarelor Institutului Medico-Legal. În 1925, arhitectul Cerchez este premiat pentru proiectul Palatului Primăriei municipiului București, lucrare care nu se realizează.

VIRGIL MADGEARU, ministru, economist și legislator, profesor la Academia de Înalte Studii comerciale din București. Înrolat în Partidul Național Țărănesc, V. Madgearu devine în anii 1929 – 1931 și apoi în 1932 – 1933 ministru (la agricultură și domenii, la industrie și comerț, la lucrări publice, la finanțe). Începe faza activității sale de om de stat, determinând o seamă de inițiative în materie de comerț, industrie, transporturi, politică vamală, dar mai ales în domeniul financiar. A contribuit la elaborarea doctrinei „statului țăărănesc”.

Filozoful **ARAM FRENKIAN** a fost unul dintre cei mai competenți cercetători ai antichității eline și orientale. În 1940 se transferă la Universitatea din București. Este numit conferențiar la catedra de literatură și filozofie greacă, ulterior profesor, până la sfârșitul vieții (10 noiembrie 1964). Poliglot de prestigiu, profesorul Aram M. Frenkian a scris deopotrivă în limbile română, germană, franceză, italiană. În anul 1957 Aram Frenkian face parte din grupul de intelectuali care fondează în București, pe lângă Institutul de istorie,



Vila Minovici

filiala de orientologică, făcând parte din conducerea ei. A fost cooptat, totodată, în colegiul de conducere al publicației de mare prestigiu „Studia et Acta Orientalia”.

Publicistul **LEON KALUSTIAN** a fost un reputat și temut ziarist democrat în presa română interbelică, iar avocatul **HURMUZ AZNAVORIAN** a pledat în mari procese interbelice și a luat poziție hotărâtă în presă împotriva dictaturii. De curând, colecția de artă a acestuia din urmă a fost donată și se află la Muzeul Colecțiilor de Artă prin grija fiicei

avocaturii, Rodica Sfîntescu.

În medicină:

ERVANT SEROPIAN – șeful școlii românești de alergologie.

DIMITRIE BAGDASAR. După obținerea diplomei de medic, își desăvârșește pregătirea în chirurgie. După contactul cu profesorul Gh. Marinescu, vestit neurolog, Dumitru Bagdasar străbate nebătătoritul drum al neurochirurgiei românești. Între 1937 – 1945 devine conferențiar la Facultatea de Medicină din București, iar în ultimii ani ai vieții (1945 – 1946) este desemnat ministru al sănătății. Se stinge din viață la 15 iulie 1946, fiind declarat, post mortem, membru de onoare al Academiei Române.

LEVON MIRAHORIAN. Debutul oficial se produce în anul 1925 (22 mai), când susține conferința „Magnetismul uman”, însoțită de două experimente reușite de hipnoză la distanță. Este o dată istorică, deoarece până atunci o asemenea experiență nu mai fusese realizată la noi într-un mediu oficial și medical. Astfel s-a implementat Parapsihologia și în țara noastră. Un experiment realizat în acest mod a avut loc la clinica medicală a spitalului Colțea în toamna anului 1955, în prezența prof. dr. Bazil Teodorescu, prof. dr. Const. Păunescu, dr. Ciorapciu, dr. Viorica Stoescu-Boerescu, dr. Paul Florescu și dr. Seropian. O bolnavă, în stare hipno, este introdusă într-o cameră Faraday (cu pereți de plumb). Aici i s-a modificat tensiunea arterială și a fost determinată să execute anumite mișcări. Este prima experiență de acest fel făcută în lume și acest lucru rămâne valabil, chiar dacă în cărțile autohtone recente de specialitate sunt menționați numai medicii cehi, polonezi, bulgari și ruși, în afară de Levon Mirahorian. Societatea de studii psihice, înființată la 26 aprilie 1926, recunoscută de ministrul Sănătății, poate fi printre primele din Europa.

ANA ASLAN este creatoarea școlii de gerontologie și geriatrie, dedicându-și întreaga viață și putere de muncă progresului științei, în folosul umanității. Ana Aslan a realizat, după o concepție originală, cele două produse geriatrie românești: Gerovital H-3 și Aslavital, solicitate în întreaga lume și unanim apreciate pentru valoarea lor terapeutică. Fire de aleasă erudiție și omenie, Ana Aslan a fost o mare iubitoare de artă, ea însăși pictoriță înzestrată cu multă sensibilitate. Institutul de Geriatrie și Gerontologie de la Otopeni (București), primul așezământ medical de acest fel creat în lume, poartă astăzi cu mândrie numele ei, ca și Fundația „Ana Aslan” care propagă rolul școlii românești în acest domeniu.

Artele își au, și ele, reprezentanții lor.

În muzică:

EMANOIL CIOMAC – promotorul criticii moderne, profesor de istoria muzicii la Conservatorul Pro Arte din București, director la Filarmonica „George Enescu”, domină critica muzicală românească timp de aproape patru decenii, prin pertinenta ideilor, obiectivitatea și seriozitatea aprecierilor, entuziasmul și devotamentul pentru muzica românească.

MIHAIL JORA, despre care compozitorul Theodor Grigoriu spunea: „Am avut mândria de a ucenici la două celebrități de spiță armeană, Jora și Haciadurian, la acesta din urmă făcând aspirantura. Între cei doi mari creatori există o corelație. Și Jora și Haciadurian au fost mari poeți ai armoniei. Creațiile de balet ale ambilor compozitori au

nuanțe exotice orientale, sunt adevărate triumfuri ale baletului universal”.

În teatru:

AGOP KIOLEAN (Comedianul cu „bășica de bou”). Figură pitorească a scenei bucureștene din secolul trecut. Artist popular, juca pantomime și comedii cabotine, care au pus temelia teatrului românesc de comedie. Joacă piese de teatru în unele cafelele din București, în limbile armeană și turcă, luând ca parteneri pe fiica sa și prietenul său, Torkom. Se căsătorește cu o româncă, Amelia, întregind trupa. Piesele lui erau comedii populare sau „maidan oyunu” („teatru de maidan” în turcește). Nu lipseau parodiile proprii după piese clasice ca *Samson și Dalila*, *Hamlet* sau *Aventurile lui Kiroglu (Ciobanul care și-a pierdut oile)*. Farmecul lui Agop consta în aparițiile lui în scenă cu o bășică de bou, bine umflată, fixată la capătul unei cozi de mătură pe care o înălța deasupra capetelor îndrăgostiților din piesă, țipând: „Haida, haida”, lovindu-l în cap pe amarez. Bătălia dura până la căderea cortinei, spre hazul și aplauzele spectatorilor. Se poate spune că bășica constituia succesul farselor lui Agop. Avea talent actoricesc natural, improviza textele și făcea imitații spre extazul publicului.

Agop juca pe numeroase „scene” din București și din provincie. În vara lui 1897 îl întâlnim la „Rașca” și la „Chioșcul din Cișmigiu”, iar după un an la „Grădina Comercială” de pe Gabroveni. A fost o figură foarte populară la vremea respectivă, cucerind inimile spectatorilor darnici să-i umple pălăria de „chetă”. Radu Beligan îl prezintă pe Agop comedianul de la începutul secolului „ca pe un artist inegalabil, duios, un fenomen aproape de neînțeles pentru noi, care a strălucit în vremurile vechi”.



HAIG ACTERIAN, om de teatru complet, actor, regizor, director, autor de monografii teatrale, poet. În 1940 – 1941 este numit director al Teatrului Național și împreună cu George Franga creează Muzeul Teatrului Național. Împreună cu fratele său **ARȘAVIR** și sora sa **JENI** a făcut parte dintr-o cunoscută dinastie de intelectuali armeni care s-a dăruit culturii românești. Minți strălucite, cei trei frați s-au remarcat în deceniul '30 având șansa de a fi contemporani și prieteni cu marii lor colegi de generație: Eugen Ionescu, Constantin Noica, Mircea Eliade, Dan și Emil Botta, Mircea Vulcănescu, Petru Comarnescu, Barbu Brezianu, Petre Țuțea.

ION ȘAHIGHIAN, regizor, maestru emerit al artei, pionier al cinematografului românesc, profesor de artă dramatică la Institutul de Artă Teatrală și Cinematografică „I.L.

Caragiale” din București. A realizat, mai ales la Teatrul Național, spectacole din repertoriul de aur al dramaturgiei naționale și universale, bucurându-se de aportul celor mai buni interpreți din epoca interbelică.

ION SAVA, reprezentant de seamă al teatrului românesc. Fost director de teatru, director de scenă la Teatrul Național din București în timpul și după cel de-al doilea război mondial, pictor și caricaturist, neobosit inovator al artei scenice, promotor al unei școli de regie în București, în 1945.

În plastică:

THEODOR AMAN (1834 – 1891), pictor și grafician, care a contribuit la dezvoltarea mișcării artistice românești din secolul al XIX-lea. A participat activ la Revoluția din 1848 și la unele evenimente ale epocii. Multe din compozițiile lui au subiecte istorice, înfățișând momente din lupta românilor pentru libertate, unitate și independență națională. Un loc de frunte în opera lui îl ocupă tablourile „Hora Unirii la Craiova” (1857), „Vlad Țepeș și solii turci”, „Izgonirea turcilor la Călugăreni”. Aman a immortalizat în pânzele sale momente inspirate din viața țăranilor: „Hora la Aninoasa”, „Pe terasă la Sinaia”, precum și multe auto-portrete.

Datorită străduințelor lui se instituie în România două Școli de Arte Frumoase, la București și la Iași. A ocupat funcția de director al Școlii din București.

Conform unor biografii, opera lui cuprinde 3.000 de lucrări. În București se află Muzeul, care îi poartă numele, într-o fostă locuință a artistului, construită și împodobită după planurile și indicațiile sale.

ABGAR BALTAZAR excelează ca autor de compoziții istorice („Capul lui Moșoc vrem!”), portrete, peisaje, scene de gen înfățișând adesea tipuri și aspecte din mahalalele Bucureștilor. Expoziția personală 1907 deschisă la Ateneul Român a fost recenzată elogios de Fr. Storck în „Viața Românească”.

HACIK DAMADIAN – cunoscut sub numele de CIK (1919 – 1983). Cik Damadian s-a prezentat la Salonul Oficial din anul 1947 cu o lucrare a cărei expresivitate a fost apreciată de membrii juriului alcătuit din maestrul: Cornel Medrea, Jean Steriade, Camil Ressu, Marius Bunescu, care au recomandat achiziționarea lucrării pentru Colecțiile Statului. A fost un debut de învidiat dar celebritatea i-a fost asigurată de caricaturile sale, care erau urmărite în publicații din țară și străinătate. De altfel, numele lui a strălucit sub aura graficianului satiric, fiind de două ori Laureat al Premiului de Stat. A făcut parte din Biroul de grafică al Uniunii Artiștilor Plastici. După meritoase participări la saloanele anuale de grafică și la saloanele humorului din țară și străinătate, unde a dobândit numeroase premii și distincții, Cik Damadian presimțindu-și parcă sfârșitul, a deschis ultima expoziție la Galeriile de Artă ale Municipiului București, expoziție care a surprins atenția iubitorilor de artă și chiar a colegilor, înfățișându-ne o altă fațetă a talentului său: o suită de desene de un lirism cuceritor, reprezentând imagini ale vechiului București, gest de înaltă elevație patriotică și de sinceră admirație pentru Capitala patriei. Imaginea unui București pe ducă, cu casele împovărate de trecerea anilor, Cik Damadian a dăruit-o posterității prin cele două albume editate de „Minerva”, care, pe lângă valoarea lor artistică; au darul de a păstra, pentru generațiile viitoare, și o nepieritoare valoare

istorică.

KRIKOR H. ZAMBACCIAN (1889 – 1962), colecționar, critic de artă, membru corespondent al Academiei Române.

Legându-și numele de arta românească, având vocație și un entuziasm de nedescris. A fost prietenul celor mai renumiți artiști ai penelului din România interbelică, pe care i-a susținut materialicește, stimându-i și ocrotindu-i. Zambaccian și-a creat un muzeu al frumuseții, pentru uzul tuturor, în care a adunat câteva sute de capodopere ale celor mai de seamă artiști plastici români și străini. Cei care l-au cunoscut recunosc că acest Mecena al zilelor noastre s-a născut pentru a servi arta. Zambaccian a dăruit țării românești 240 de opere selecționate, împreună cu casa din Parcul Filipescu. O enumerare rezumativă arată imensa bogăție a noului Muzeu: 18 grigorești ai momentului culminant al artistului; 15 luchieni; 8 andreești celebri; 29 de pânze de Petrașcu și multe alte lucrări de mare calitate.

Încet, încet, în amatorul de artă s-a născut criticul și astfel Zambaccian a adăugat, la operele ce tratau despre maestrul nostru din trecut și de azi, câteva dintre cele mai competente și mai cuprinzătoare monografii, admirabil prezentate, așa cum se cuvine să fie o astfel de publicație. Pentru gândul și fapta sa, Zambaccian primește din partea Ministrului Artelor (1947) următoarea scrisoare de recunoștință: „Eu îi mulțumesc cu recunoștință domnului Zambaccian pentru darul făcut. Și îl asigur că tezaurul d-sale va fi păzit cu grijă și că el va fi pus la dispoziția mulțimilor, care, la rândul-le, îi vor fi generație după generație recunoscătoare. În numele Majestății Sale Regelui, îi înmănez ordinul «Meritul Cultural» în grad de Ofițer, care i-a fost conferit ca semn de cinstit și prețuire pentru gândul și fapta d-sale”. Dar șirul recunoștințelor nu se oprește aici. Ion Jalea, din partea Direcțiunii artelor din Minister, îi scrie prietenului Zambaccian: „Monumentala d-tale operă are încă nevoie de supravegherea d-tale ce nu poate fi înlocuită”. A dat, pe rând, scurte monografii despre Grigorescu, Petrașcu, Pallady, Tonitza. A ținut conferințe ca un adevărat personaj al artei, devotat câtorva dintre pionierii picturii, pe care i-a cunoscut între cele două războaie. Ne-a lăsat mărturia unei competențe de adevărat recunoscător de valori artistice. G. Călinescu, vorbind despre K.H. Zambaccian, a spus între altele: „Cutare face o istorie a artei, altul teorie, numai K.H. Zambaccian se logodește cu tabloul, îl aduce triumfal în alcovul său muzeal ca pe o rațiune de a trăi, se scoală în miezul nopții spre a-l privi...”

HRANDT AVAKIAN. Pictor al florilor, Avakian nu le reproduce pe pânză, așa cum fac majoritatea pictorilor de flori, ci recrează florile, încorporând în ele toată vraja sensibilității sale coloristice. De aceea florile lui fac într-un fel concurență florilor din natură; au însă ceva în plus: acea caldă viziune picturală caracteristică lui Avakian. Așa cum sunt cărți care te fac să vezi altfel realitatea decât te-ai obișnui s-o vezi cu ochii tăi, așa și pânzele cu flori ale lui Avakian te îmbie și te învață să contempli cu alți ochi florile din natură. Arta lui dezvăluie astfel secrete ale naturii, care scapă în mod obișnuit acuității ochilor noștri.

În afară de pictură, Hrandt Avakian, împreună cu sora sa **Beatrice Avakian**, a inițiat și a dăruit Statului Român un Muzeu de artă orientală, care poate fi admirat de toți iubitorii de frumos, aflat pe strada Ion Mincu.

Mari industriași, comercianți armeni s-au făcut remarcăți în diferite ramuri ale economiei: Vartbaronian-Hlebnighian în industria textilelor și a confecțiilor, frații Aram și Ruben Israelian aveau o țesătorie, frații Derenic și Vahan Danielian erau furnizori ai Curții Regale, frații Kevork și Armenac Manisalian erau mari cerealiști, Nerses Baltazar avea industrie de cosmetice, Harutiun Frenkian avea șase fabrici de zahăr și la alte tot atâtea era acționar, frații Balfigkian făceau export de nuci și miez de nucă.

VASKEN I (LEVON GARABET BALGIAN), Patriarh Suprem și Catoligos al tuturor armenilor (1908 – 1994). S-a născut în București. A absolvit Facultatea de Litere și Filozofie din capitala României, apoi Institutul de Teologie. În anul 1943 a fost hirotonisit ca arhimandrit, iar în 1951 primește de la Sfântul Scaun din Ecimiadzin (Armenia) rangul de Episcop. A condus Biserica armeană din România ca vicar, apoi ca episcop, între anii 1943 – 1955. La 2 octombrie 1955 este înscăunat la Ecimiadzin, ca Patriarh Suprem și Catoligos al tuturor armenilor, slujind în această calitate Biserica Armeană vreme de 39 de ani. A vizitat de patru ori țara natală, România. A încetat din viață, după o lungă și grea suferință, în ziua de 18 august 1994.

Am să închei cu una dintre cele mai însemnate figuri ale vieții culturale armenice din România.

SIRUNI, H. Dj. – numele literar al lui Hagop Djololian (1890 – 1973), enciclopedist armean, situat printre prestigioșii umaniși ai veacului nostru. Unul dintre cei mai însemnați animatori care a strâns legăturile sufletești dintre armeni și români. H. Dj. Siruni se stabilește în România, unde face cunoștință cu marele istoric Nicolae Iorga. Amintind despre această întâlnire, Siruni spune: „Trecând prin România, îl vizitasem pe Nicolae Iorga, pentru a-i înmâna diploma de onoare din partea Casei Centrale Armenice din Constantinopol. El m-a reținut aici și de atunci m-am stabilit în România, unde mi-am găsit o a doua patrie”.

Orientat de savantul român, Siruni îmbrățișează probleme legate de istorie. Sub îndrumarea lui Iorga devine, în scurtă vreme, inițiator de biblioteci, de asociații culturale. Sub patronajul profesorului organizează în anul 1930 „Expoziția de artă armeană”, în București, vizitată de Suveranul țării și de membrii familiei regale. Ocupă mulți ani la rând scaunul de secretar general al Eparhiei armenice din România. Redactează „Navasart”, publicație de literatură și artă (1923 – 1926), apoi ziarul „Arar” (1932 – 1944), almanahul cu același titlu, iar din 1935 editează sub înaltul patronaj al lui N. Iorga o publicație de cultură armeană, în limba română, intitulată „ANI”, „revistă cu caracter enciclopedic, în care toate rațiunile vieții armenice erau să fie reprezentate” (N. Iorga).

Profesorul Iorga a avut un rol primordial în formarea lui Siruni ca istoric orientalist. „El m-a îndemnat – scrie Siruni – să cercetez izvoarele armenice necunoscute sau necercetate până atunci, care erau menite să lămurească într-o măsură diferitele faze ale istoriei României; am prezentat în acest sens mai multe comunicări la Academie, publicate ulterior în «Analele Academiei»; tot în această direcție am colaborat cu studii și articole la diferite reviste de specialitate din țară și străinătate. Am scris, printre altele, un studiu despre viața și opera lui Eminescu, în limba armeană, care a apărut la Paris în 1930, împreună cu un număr destul de mare de traduceri din opera marelui poet. Am mulțumirea că aceste traduceri au fost apreciate atât de profesorul Iorga, care spunea că recunoaște în

ele ritmul eminescian, cât și de Perpessicius, care mă considera în 1940, scriind despre aceste traduceri «un pătrunzător interpret și unul din cei mai inițiați cunoscători ai universului eminescian»”.

Cercetând, în mod îndelungat, izvoare armenice și turcești, Siruni aduce numeroase date privind istoria României. Siruni a fost unul dintre cercetătorii cei mai prodigioși privind legăturile armeano-române, precum și viața coloniilor armenice din diaspora. În tot ce a scris și a tipărit se poate compara cu opera scrisă de un institut întreg. Paralel cu activitatea științifică de cercetător istoric, Siruni a desfășurat și o bogată activitate didactică. A ținut cursuri la Institutul Sud-Est European, condus de profesorul Iorga, la Institutul de Studii Balcanice, condus de profesorul V. Papacostea, la Facultatea de Litere din București și la Școala Superioară de Arhivistică.

O mare înfăptuire a lui Siruni trebuie socotită și întemeierea „Casei culturale armenice” din București, donațiunea Hovsep și Victoria Dudian.

În anul 1944, la 28 decembrie, H. Dj. Siruni, împreună cu alți intelectuali armeni din România, este arestat și deportat în îndepărtata Siberie. Unii dintre ei au murit și au fost îngropați acolo. Alții s-au întors, bolnavi, murind în țară. Siruni a revenit în anul 1955, cu un ochi pierdut. Deși grav bolnav, a găsit forța necesară de a continua munca de cercetător asiduu, în cadrul Muzeului de Istorie a Bucureștiului, apoi în patru sectoare diferite ale Academiei Române, la Direcția Arhivelor Statului. A pus bazele Societății de Orientalistică din România. A contribuit la redactarea anuarului „Studia et Acta Orientalia”.

Prezența armenilor nu ține numai de trecut. Și în prezent în București, unde se află cel mai important nucleu al comunității armenice din România, întâlnim nume sonore precum: baritonul **David Ohanesian**, doctorul **Florin Exergian**, realizatorii **Paul Grigoriu** și **Vartan Arakelian**, scriitorii **Ștefan Agopian**, **Bedros Horasangian** și **Anais Nersesian** sau oamenii politici **Varujan Vosganian** și **Varujan Pambuccian**.

Oricâte valori de orice fel vor fi lăsat armenii pe pământul românesc, așa cum cu generozitate și atașament au lăsat oriunde altundeva în lume s-au stabilit, cele mai importante valori integrate civilizației locale sunt, totuși, chiar cei care le-au creat. Armenii din diasporă au știut întotdeauna să se integreze pretutindeni comunităților autohtone, fără ambiții sau pretenții prioritare într-un mediu pluriethnic. Nu altfel s-a întâmplat, în decursul veacurilor, cu numeroase persoane de origine armeană care, trăind, activând, creând în aceste locuri, au devenit personalități, repere chiar, ale istoriei și civilizației române, multora dintre ele obârșia etnică fiindu-le ignorată datorită unei îndelungi asimilări.

„Figuri mari, ridicate din neamul armenesc – spunea Vlad Bănățeanu – au devenit figuri mari ale poporului nostru, prin faptul că s-au identificat cu aspirațiunile poporului nostru și au lucrat pentru el”. Despre viitor nu știm deocamdată nimic.

Datele acestui material au fost selectate din:

Figuri de armeni din România – ediția a II-a revăzută și adăugită – Bogdan Căuș, Editura „Ararat”, București, 1998.

Schiță istorică a comunității armenice din România – Sergiu Selian, Editura „Ararat”, București, 1999.

Din Bucureștiul de altădată – Edvard Jeamgocian – fragmente din articole apărute în ziarul „Ararat”, 2001.

(Comunicare susținută cu ocazia „Zilei Bucureștilor – 2001”.

Muzeul de Istorie și Artă al Municipiului București, 20 septembrie 2001)

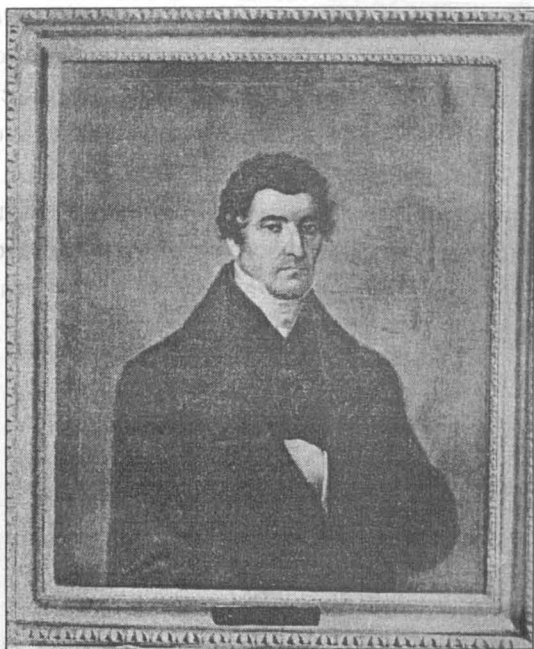
Vechi zidiri bucureștene

Casa negustorului Kirilof

Ana Maria ORĂȘANU

Sunt amintiri despre oraș, despre oamenii și casele lui care se pot depăna asemeni poveștilor, începând cu “a fost odată...”

Nicolae Chiru (1775 – 1849), originar de pe lângă Vălenii de Munte, s-a statornicit în București și a ajuns negustor bogat și vestit, cunoscut în vremea lui sub numele de **Nicolae Kirilof**. Cumpăra blănuri prețioase din Rusia, precum samurul și vulpea argintie de Siberia, le prelucra la Lipsca și apoi



Nicolae Kirilof

le vindea la București, în Hanul cu Tei. Comerțul cu blănărie i-a adus un câștig considerabil, pe care l-a reinvestit apucându-se și de comerțul de lipscănie (manufactură).

Prin anii 1820 – 1830 Kirilof era cel mai mare negustor de lipscănie din Valahia. Din banii agonisiți și-a cumpărat moșia Țândărei din județul Ialomița și vii în județul Prahova. În anul 1820 și-a ridicat o frumoasă casă în mahalaua Olteni, pe un teren cumpărat înainte. Locul și casele vechi aparținuseră stolnicului Dănilă și erau cumpărate pe vremea lui C. Brâncoveanu de la Tudoran Potcovarul, după cum atestă actul de proprietate din 1694, august 4.

Kirilof a zidit o locuință spațioasă, cu două caturi. Avea pridvor închis cu geamlâc și înveli-toare din șindrilă. Era înconjurată de o curte mare căci lotul își păstrase dimensiunile hotărnicite cu secole în urmă.

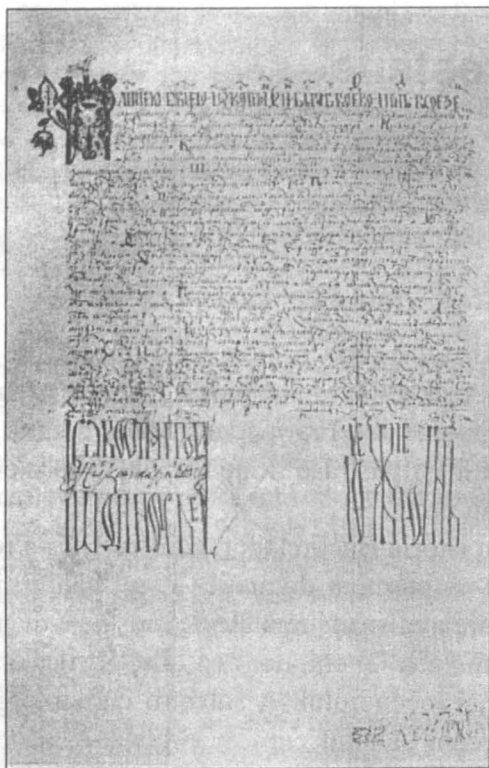
În istoria Bucureștilor, construcția s-a remarcat într-un moment dramatic. Focul năprasnic din 1847 care a mistuit jumătate de oraș nu a distrus-o. Din mahalaua Olteni, doar casa lui Kirilof a rezistat atunci incendiului. A salvat-o curtea largă din jur, precum și felul cum au protejat-o, acoperind șindrila învelitorii cu saci udați permanent cu apă de către servitori.

După moartea lui Nicolae Kirilof, averea a fost împărțită între copii. Singurul băiat, Alexandru, a moștenit firma comercială și casele din mahalaua Olteni.

Alexandru Kirilof (1818 – 1881) s-a remarcat și el ca un personaj interesant al epocii. Inteligent, instruit la Leipzig și Paris, moștenitorul firmei “Kirilof Tatăl și Fiul” nu era atras de lipscănia cu toptanul. Printr-o împrejurare fericită a reușit să transfere afacerea unei rude și a rămas în



Alexandru Kirilof



Unul din actele de proprietate a caselor și locului pe care Nicolae Kirilof și-a construit casa din mahalaua Olteni

Hanul cu Tei ca bancher. A locuit în casele părintești, dându-le o nouă strălucire.

Locuința a fost ambientată cu mobilă fină adusă de la Paris și Londra. Interioarele sale erau

admirate de aristocrația bucureșteană care-l vizita. Eleganța și bunul gust caracterizau casa, înfățișarea și obiceiurile bancherului Kirilof. Ieșea la șosea în caretă de lux, iar primăvara și toamna purta pe umărul stâng un șal din stofă fină englezească măsurând exact 3 metri.

Împreună cu prietenul și cumnatul său Nicolae Ciurcu, s-a implicat în evenimentele din 1848 și a sprijinit financiar pregătirea revoluției.

După moartea sa, în 1881, locuința părintească a rămas în folosul Polixeniei, sora sa căsătorită cu N. Ciurcu, tatăl ziaristului de mai târziu, Alex. Ciurcu. Frumoasa casă din str. Mitropolitul Ghenadie Petrescu 15, din fața bisericii Olteni, a fost demolată în anul 1920 pentru a construi acolo un bloc.

A existat numai o sută de ani. Era una dintre locuințele cu care orașul se mândrea. Zidită trainic, în tradiția locului, cu rezolvări arhitecturale apropiate tipologic casei țărănești. Ea reprezintă casa boierească de cartier, de "mahala", cu o curte spațioasă împrejur, ce caracteriza înainte vreme aspectul general al capitalei.

Împreună cu cei care au locuit-o, casa Kirilof semnifică un moment de viață bucureșteană ce a ajuns până la noi immortalizat doar în câteva imagini fotografice.



Casa lui Nicolae Kirilof din mahalaua Olteni

Istoria cărții

Voltaire

Mariana JAKLOVSZKY

“**N**ommer Voltaire, c’est caractériser tout le XVIII-ème siècle; c’est fixer d’un seul trait la double physionomie historique et littéraire de cette époque qui ne fût, quoi qu’on en dise, qu’une époque de transition, pour la société comme pour la poésie”, Victor Hugo. Aceste cuvinte, gândite de contemporanii lui Voltaire, înainte de a le formula Hugo, au dus la graba editării operelor complete ale lui Voltaire și aceasta a fost:



Voltaire: *Oeuvres complètes*, Kehl, Société 1784 – 1789, în 70 de volume, gravuri de Moreau Le Jeune, cu portrete și planșe de fizică.

Edificarea, mai mult decât o editare, a celor 70 de volume i se datorează lui Beaumarchais care, entuziast și dornic de reușită, și-a asociat literele Baskerville, delicate și luminoase prin contrastul între negru și alb și între liniile subțiri și cele groase, iar pentru ilustrare apelează la vestitul Moreau Le Jeune. Expert în comentarea textelor specifice secolului, acest ilustrator, care și-a încercat talentul și cu literatura revoluției franceze, urmându-l pe David și acum, convertit la neoclasicism, se încearcă cu acest Voltaire.

Oeuvres complètes – în mod surprinzător, dat

fiind autorul, atât de fecund, cu atâtea “falsuri”, tocmai el va declanșa moda operelor complete. Celebra ediție Kehl datorată lui Beaumarchais se adună datorită înclinațiilor comerciale ale acestuia, căruia nu i-au scăpat din vedere problemele complexe ale autorilor de cărți, încît la 3 iulie 1777 înființează “Société des auteurs”, care există și în zilele noastre.

În 1778 se avîntă într-o formidabilă afacere literară: dorește să adune lucrările lui Voltaire, care tocmai murise la 30 mai 1778. Voltaire spunea profetic că o ediție completă a lucrărilor sale va apare doar după moartea sa. E drept că nu se va mai putea numi și ediție originală, pentru că în această denumire intră și un control făcut de autor, scris (adică corectat de autor) sau oral (dispozițiile ultime ale autorului). Există la adunările de lucrări și termenul de ediție colectivă, care de obicei este ediție primă și înseamnă prima încercare de a reuni operele unui scriitor încă viu, dar aceasta nu este ediție completă ori definitivă. Mai mult, edițiile colective au uneori paginația continuă, pentru că editorul a pus un titlu general și a adunat toate lucrările autorului, încît acest volum are valoare doar de raritate (s-au adunat operele apărute în reviste, paginate în continuare, pentru credibilitate, mai ales că multe din aceste publicații aveau textul pe două coloane, după obiceiul revistelor). Dar să nu uităm că și unele editări de cărți au avut text pe două coloane, încît prin analogia cu revistele, aceste ediții au fost destul de denigrate, pe nedrept, și că trebuie, de la editare la editare, să se ia în considerație că multe sunt bine imprimate, lizibile, în legături frumoase, mai ales editoriale, dar și manuale (după posesor), chiar dacă uneori numai cu cotoare decorative. Iar istoric, acestea sunt strămoșii unor colecții meritorii, cum ar fi “La Bibliothèque de la Pléiade”.

Povestea ediției de la Kehl este lungă și spectaculoasă. Pentru că editarea și vânzarea lucrărilor lui Voltaire era interzisă în Franța, povestea tuturor lucrărilor editate de el, a celor prime mai ales, este legată de alte țări, de interdicții și de retrageri. Beaumarchais și-a asigurat indulgența ministrului Maurepas, apoi a cumpărat în străinătate manuscrisele inedite, a cumpărat caracterele și materialul imprimeriei de la Baskerville și ale papetăriei din Vosges și, nu departe de graniță, a închiriat de la markgraful Bade un fort dezafectat, nu departe de Kehl, unde și-a instalat muncitorii. În 1780 emite prospecte de subscripții, iar din 1783 apar primele

volume, care puneau în vânzare "Société philosophique, littéraire et typographique", căreia el nu-i este decît un modest corespondent. Ultimele volume din ediția, acum foarte căutată, apar în 1790, dar Beaumarchais nu și-a recuperat decît o mică parte din bani.

Materialul tipografic fusese cumpărat cu 150.000 livre de la văduva celebrului făuritor de litere și editor englez Baskerville.

Beaumarchais a tipărit deci o ediție în folio în 70 de volume, apoi în octavo, alta în 12° de 92 volume, dar ediția în quarto a fost oprită după publicarea *Henriadei* și a *Fecioarei din Orléans*. Mai ales *Fecioara...*, foarte celebră, i-a adus lui Voltaire necazuri pînă și după moarte... Dacă greșise apucîndu-se s-o scrie, ea l-a pedepsit strașnic, spune Saint-Beuve. Se cunosc din cauza textului foarte multe gravuri licențioase, încît în lista lucrărilor de acest tip Voltaire își are un loc bine meritat. "Lumea asta e un război; cel care rîde pe seama altora îl cîștigă".

Publicitatea pentru editură, Beaumarchais și-a făcut-o singur. Pentru a capta cît mai mulți amatori pentru lista de subscripție, a combinat subscrierea cu o loterie: 200.000 de livre în lozuri cîștigătoare de la 288 la 24.000 de livre. Ca s-o cîștige pe țarina Ecaterina a II-a, căreia dorea s-o dedice, a făcut și un tiraj special pe pergament pentru 40.000 livre. Ecaterina nu a aprobat publicarea corespondenței sale cu Voltaire și nici nu-l prea plăcea pe editorul cu Voltaire cel "figaroizat" și nu-i surîdea nici patronatul lucrării, mare decepție pentru editor.

În 1795 "Imprimeria societății" a fost dizolvată, stocurile sale vîndute la licitație și ca urmare Franța s-a umplut de jurnale, broșuri și cărți tipărite cu caractere Baskerville, iar Beaumarchais și-a pierdut marea sa avere personală.

Edițiile sale complete s-au tot editat între 1817 și 1825 – 31.000 exemplare din cele 12 ediții, în total 1.598.000 exemplare, fără a se socoti edițiile titlurilor separate. Secolul al XIX-lea a fost secolul de aur pentru edițiile Voltaire, culminînd cu edițiile critice Beuchot (72 volume, 1828 – 1840), Moland (52 volume, 1883) etc., toate în multe exemplare, Garnier, Furne – Didot, Dalibon, cea din urmă a adunat cu generozitate tot ce s-a pus pe seama lui Voltaire, încît oferă tot materialul pentru voga acestuia. Tot în secolul al XIX-lea, românul G. Bengescu a îngrijit o ediție în 10 volume, apărută la Paris.

Mai aproape de zilele noastre, formînd ediția corespondenței (15.000 scrisori), americanul Basterman, începînd din 1953, la Geneva, a făcut un fel de metisaj: texte în limba franceză, note și comentarii în limba engleză, probabil editorul, un adevărat american, a scos o lucrare de tranziție în frangleză, programată în 60 de volume!

Ediția noastră, într-o onorabilă legătură chamois, a aparținut familiei von Kotzebue și a ajuns în



Biblioteca "M. Sadoveanu" avînd un ex-libris heraldic și o etichetă cu informații asupra legătorului, Grosclaude, librar la Metz, care închiria cărți, avea hîrtie pentru note muzicale, hîrtie colorată și din cea marochinată pentru cartonaje, toate din cele mai bune fabrici pariziene. Cele 70 de volume îmbrăcate în piele marmorată ton sur ton (bej), cu cotor de secol XVIII, cu floarea stilizată centrală, colțuri ornamentale vegetale, anunță cumpărarea cărții chiar în secolul XVIII. Informațiile despre legător, cum ar fi acea referire la adresa lui, ne îndreaptă tot spre secolul XVIII ori în preajma acestuia: "... au bas de la rue des Jardins...", localizare făcută încă prin descrierea locului, nu prin numerotarea casei.

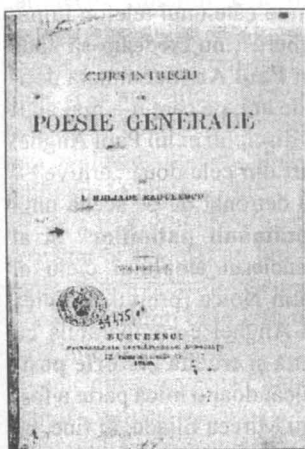
Cartea ajunge în țările române prin faptul că un Kotzebue este numit consul aici, unde se căsătorește cu o Cantacuzino. Wilhelm von Kotzebue, diplomat rus de origine germană, consul în Iași, în ultimii ani de domnie ai domnitorului Mihail Sturdza, după o implicare politică și culturală, la 1 aprilie 1884 va deveni membru de onoare al Academiei Române. Dar Wilhelm este doar moștenitorul aceluia August von Kotzebue din secolul trecut, contemporan cu Voltaire și remarcat în toate dicționarele importante.

Interesul românilor pentru Voltaire nu se oprește aici, căci, personalitate marcantă a epocii sale, George Bengescu scrie *Bibliographies des oeuvres de Voltaire*, Paris, P. Perrin, 1883 – 1890, 4 volume în 8, care a rămas, pînă în zilele noastre, una din principalele bibliografii ale lui Voltaire. Și în plus G. Bengescu mai avea ceva mai mic, comun cu Voltaire, ambii învățaseră la colegiul "Louis le Grand". Voltaire rămîne o temă principală a preocupărilor lui Bengescu, unul din bibliofilii noștri uitați: *Notices bibliographique sur les principaux écrits de Voltaire ainsi que sur ceux qui lui ont été attribués*, 1882, *Mémoires pour servir à la vie de M. de Voltaire, écrits par lui même, publiés par un bibliophile*, 1886, *Oeuvres choisies de Voltaire*, 10 volume, 1887 – 1892, *Les commediennes de Voltaire*, 1921.

Bibliofilii români ai secolului al XIX-lea, prea puțin studiați, sunt adevărații bibliofili. Cei 50 de ani de "bibliofilie de masă" au rupt evoluția și acum trebuie s-o luăm de la început, căci definițiile și termenii au fost uitați.

Patrimoniu

Din Colecția de Memorie locală "N. Iorga" a Bibliotecii Municipale "Mihail Sadoveanu"



I. HELIADE RĂDULESCU, *Curs integru de poezie generale*

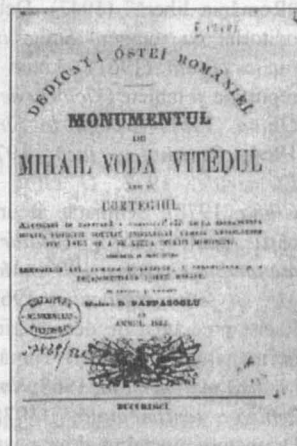
Typographia Lucrătorilor Asociați, București, 1868

Lasă 'ncolo numai credeți qu'un autor fia-cum/Scrîrîiind numai la versuri, spre Parnas să'și facă drum./Daqua din ceruri nu simte darul aquella secret,/Și la nascerea lui steoa nu 'l a format de poet./Voi que de pericolosa ardore ve 'nflăcărati,/Que spinosa carrieră mândri vreți sa alergați,/Nu ve 'ncercați pentru versuri surda a ve consuma,/Nici a crede quo è geniu un amor d'a tot rimă./D'ambitiuni nențelepte quât puteți vè depărtați,/Cu puterea, mintea vōstră ne nctat vè consultați./Singură natura pōte mințile mari a creà,/Ea 'ntre autori talente scie-a repărți și dă:/Unul flacără-amorosă pōte 'n versuri a descri,/Altul prin trāsuri plăcute epigramma-a ascuți;/Umul faptele heroici trombițând a celebrà,/Altul pe fluer la umbă păstorelle a cântà./Sunt ânsè și ômeni quari nu cunoscū quât prețuescu/Credu quo sunt un geniu mare și pe sine s'amăgescu. [...] – Poema Didactica dupo Boileau si Horatius

D. PAPPASOGLU, *Monumentul lui Mihail Vodă Vitēdul*

București, 1866

... Pōte îmi va observa cine-va, că sînt a se face mari cheltueli, dar fieni permis a'lu întreba cît sau cheltuitu de către națiunea Franceză pentru aducerea cenușii lui Napoleon I-ii, de la Insula Sfintei Elenei? ca romîn le respundu, că chiar a 8-a parte din venitul Țerii nōstre pe un anu, de sar cheltui, tot nu va fi îndestul, ca se satisfacă respectu Romānului, ce hrănește către acestu Cranu cum și dorința lui, de a'l aduce în capitală. Nu va fi îndestul dic, nici a se compara cu acea di de fală și glorie a neamului Romānescu, în care încă odată, dupe doă și jumătate secole, va mai intra, rămășițele mortale ale viteadului lor și gloriosu Domnu, în sânulu orașului lor...



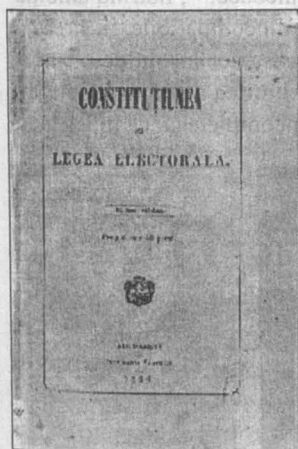
Constituțiunea și Legea Electorala

Imprimeria Statului, București, 1866

"Actulu ce s'a îndeplinitu, este celu mai însemnatu în vieța unui poporu. Prin Constituțiunea ce dămu astăzi Statului Romānu, realisămu aspirațiunile legitime ale națiunei, garantându interesele tuturor stărilor, precumu și tōte drepturile ce cetățēnulu trebuie să găsēscă într'o societate civilisatā.

"Acestu actu pentru mine în parte este celu mai solemn alu vieței mele, căci elu este pactulu definitivu, care me lēgă pentru totu-de-una cu destinurile noiei mele patrii, cu Romānia.

"Dēca națiunea romānă a pututu trece peste atâtea secole de suferințe și încercări grele, fără a'și perde existența ei, acēsta o datoresce nu numai valōrei brațului strămoșiloru nōștri, dēră și înțelepciunei și răbdărei care au caracterisatu în tōte timpurile pe acestu poporu. Elu a sciutu să'și apere țera și drepturile, mănținēndu'și aspirațiunile sēle în cerculu putinței și în limitele însemnate de posițiunea sa geografică. [...] – București, în 30 Iuniu, 1866. CAROL.



Evocare PAUL ANGHEL



Bio-bibliografie

Născut în 1931, comuna Răcățiu, jud. Bacău. Prozator, eseist și dramaturg. Liceul "Ferdinand" din Bacău. Școala de Literatură "Mihai Eminescu". Redactor la "Contemporanul". Redactor-șef la "Tribuna României" (1972 – 1974). Activitate gazetărească la "Scinteia".

Debutează cu un poem în "România liberă" (1947). Debut editorial cu romanul *Șapte inși într-o căruță* (1961). Autor de reportaje și tablete (*Victoria de la Oltina*, 1961; *Arpegii la Siret*, 1964; *Recitind o țară*, 1972; *Efemeride*, 1972; *O clipă în China*, 1978). Semnatar al unor cărți pentru copii (*Sfaturile motanului Grigore*, 1969; *Mor-Mor și fetița portocalie*, 1969). Eseist preocupat de descoperirea permanențelor culturii române (*Arhivă sentimentală*, 1968; *Nouă arhivă sentimentală*, 1975). Dramaturg ilustrând drama istorică (*Teatru*, 1972; Premiul "I.L. Caragiale" al Academiei). Colaborator la "Contemporanul", "Gazeta literară", "România literară", "Lucefărul", "Viața românească", "Teatrul", "România liberă", "Steaua" etc. Ca romancier, e interesat de formula prozei de reconstituire, bazată deopotrivă pe document și ipoteză ficțională (ciclul romanesc *Zăpezile de acum un veac*, 1977 – 1988).

Opera

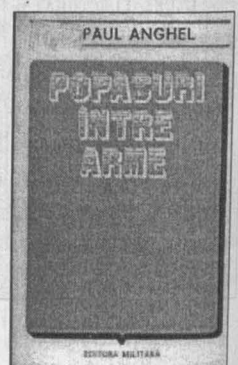
Șapte inși într-o căruță, 1961; *Victoria de la Oltina*, 1961; *Arpegii la Siret*, 1964; *Arhivă sentimentală*, 1968; *Sfaturile motanului Grigore*, 1969; *Mor-Mor și fetița portocalie*, 1969; *Alfabet sonor*, 1972; *Efemeride*, 1972; *Teatru*, 1972; *Nouă arhivă*

Un „complot” apocaliptic

C. STĂNESCU

Când în neuitatul „deceniu satanic” al secolului trecut, în urma câte unui telefon imperativ, mă grăbeam să-l vizitez în locuința lui de pe „Magheru”, nu credeam să apuc ziua când mă voi întâlni, așa curând, cu umbra ilustrată a lui Paul Anghel mutată definitiv în Muzeul Literaturii Române. La împlinirea vârstei de 70 de ani, pe care n-a mai apucat-o (n. 18 august 1931 – m. 19 mai 1995), o mână de prieteni și discipoli ai lui Paul Anghel s-au strâns la Muzeu să-l evoce pe scriitorul scilicitoarelor eseuri din cele două „arhive” – politică și sentimentală –, pe autorul „Regelui descult” repede detronat de pe scena unui teatru românesc din regimul comunist, pe dramaturgul „Săptămânii patimilor” și al „Viteazului”, atât de prețuit de un Vintilă Horia, pe romancierul amplului ciclu al „Zăpezilor de-acum un veac” ce l-au entuziasmat pe Constantin Noica (primul, înaintea temerarului Dan Zamfirescu, în ochii căruia epopeea lui Paul Anghel e comparabilă cu „Război și pace”), pe ideologul literar care a imaginat o fascinantă și erudită „Istorie posibilă a literaturii române” (rămășă, din nefericire, posibilă, întrucât doar o mică parte a fost redactată) ale cărei fragmente au stârnit admirația mărturisită a lui Mircea Eliade, în fine, pe omul discret, aproape nevăzut și absent din gălăgioasa „viață literară” cotidiană, dar cu o masivă și acaparantă prezență la masa de scris, de unde cu greu putea fi smuls mai ales în ultima parte a scurtei lui vieți. La prima vedere, nici Vintilă Horia, nici Constantin Noica și nici Mircea Eliade n-au fost niște buni profeți: opera atât de elogiată de ei a lui Paul Anghel (cea edită, căci cel puțin tot pe atâta stă în mape și manuscrise) e „prizoniera” bibliotecii pe care prea puțini o mai frecventează, în manuale n-a intrat, dicționarele o neglijează sau, când o iau în seamă, spun multe prostii, criticii de ieri o tac și o ocolesc, iar cei de azi n-au citit-o. În spatele acestei situații, profund nedrepte, unii văd un „complot” al tăcerii regizat din umbră de „forțe obscure” sau oculte, când nu se dau pe față. Se vorbește chiar, invocându-se și „cazul” ignorării lui Paul Anghel, de un „război contra culturii române”, un război de nimicire a marilor valori, începând chiar cu Eminescu și continuând cu Sadoveanu, Marin Preda, G. Călinescu, Nichita Stănescu și destui alții. „Complotiștii” ar pregăti un „holocaust” al culturii române (o carte recent apărută se intitulează chiar așa!) Nu cred în acest „complot” apocaliptic. Scenariul „războiului contra culturii române” e doar forma unui vechi complex românesc, pe care Paul Anghel însuși nu l-a nutrit, dar în contra căruia a crezut că este și misiunea lui să lupte. Nu cu „arme” ori fandaxii de natura „complotului”, dar cu opera sa, impresionantă și valoroasă, înscrisă, pare-mi-se, tocmai în tradiția unor mari cărturari și intelectuali care au declarat „război” acestui nefericit complex al nostru.

Cu moartea lui Paul Anghel, mi se părea, în cultura română se stingea ultimul exponent proeminent al unei tipologii aparte de scriitori și cărturari, enciclopediști și utopiști, realiști și fanțaiști, o serie din care fac parte un Dimitrie Cantemir și B.P. Hasdeu, Heliade Rădulescu și Nicolae Iorga, G. Călinescu și Mircea Eliade. Propensiunea acestora în spre categoria „autorilor totali” – mereu „inactuală” de la Renaștere încoace! –, nutrinde ambiția de a acoperi teritorii vaste, complementare, dar și, în sine, adesea incompatibile, ilustrează, pe de o parte, sentimentul urgenței ce nutrește un imens orgoliu creator însoțit de o curiozitate nepotolită, „adamică”, de tip renescentist și, pe de alta, resimțirea acută, într-un grad mai presant, a „lacunelor” unei culturi „mici” sau, în orice caz, incomplete și, ca în legenda



meșterului Manole, mereu începută și neisprăvită. Din acest fertil „complex” nu există decât două soluții de „fugă”: una, o fugă la propriu, ilustrată strălucit de un Emil Cioran, care, „strâmtorat” de respirația scurtă a culturii de origine, se „mută” într-o cultură veche, unde izbutește să fie egalul marilor ei filozofi și stilști, și alta, o „fugă” simbolică în opere monumentale și, mai ales, în proiecte „ciclopice”, mai mult „visate” decât înfăptuite, ca „biblioteca universală” a lui Heliade Rădulescu. Începute și aproape mereu neisprăvite, acestea pot ele însele alcătui o vastă „bibliotecă” ori „enciclopedie” a proiectelor eșuate sau rămase în diverse stadii de „nerealizare”. Tipologic, Paul Anghel aparține acestei categorii de „proiectanți” ori „arhitecți” culturali. Este profund semnificativ că, în ultimul an al existenței sale, autorul epopeii războiului de independență elaborase încă un mare proiect, proiectul unei vaste „Enciclopedii” a României secolului XX, operă complexă, pluridisciplinară, menită să continue și să amplifice lucrarea fundamentală a lui Dimitrie Gusti. Nu este primul și nici singurul proiect eșuat, care „moare” în mapele acestui scriitor prolific și ingenios, unul dintre cei mai inteligenți oameni ai culturii române, cu o minte largă și ascuțită, de ideolog cultural: cu mulți ani în urmă, el făcea senzație cu schița unei insolite istorii a literaturii române. Încurajat de Constantin Noica, proiectul început fu abandonat, probabil sub presiunea lucrului epuizant la cea mai ambițioasă lucrare a lui, aceasta fiind și singura înfăptuită, dusă până la capăt, fresca epică în zece volume apărută între 1977 – 1989, „Zăpezile de-acum un veac”. Dacă ne gândim bine însă nici „Zăpezile...” nu reprezintă un proiect integral înfăptuit: scriitorul intenționa, după cum cred că știu, să reordoneze și să „revizuiască” parțial albia fluviului epic din cele zece volume și, mai ales, să publice la un moment dat, cum îmi spunea, fascinantul „șantier arheologic” al „Zăpezilor...”, mai interesant în ochii săi decât însăși opera finită. Nu era o cochetărie în asemenea susțineri, căci Paul Anghel a „înghițit” în intervalul „documentării” și scrierii romanului **bibliotecii** de documente și „discipline” întregi, de la tratate de istorie și filozofie, până la vechile regulamente ale armatei române și „Arta războiului” de Lao Tze, pe care o considera cel mai adânc și complet tratat despre arta organizării sau ceea ce azi am numi «management». Vrând, desigur, să-și vadă lucrarea publicată și ajunsă în mâna cititorului, în realitate scriitorul rămânea cu mult mai legat, sufletește și spiritual, de „subsolul” ei, de fascinanta „arheologie” sau preistorie a nașterii ei, proces în cursul căruia va fi fost „marcat” de revelații incomunicabile în opera finită: de aici dorința – și ea neîmplinită – de a da la iveală „laboratorul” operei, „fișele de lucru”, acea magmă foșnitoare și perpetuu vie – pentru că nefinisată, în mișcare, „deschisă”, latentă ca nadirul lui Ion Barbu –, ce va încremeni, într-o „moarte” aparentă, în tiparul ireversibil al scrierii încheiate și „definitive”.

Trebuie, de aceea, să vedem în această **fascinație a originilor** propriei opere, în curs de a se naște, natura structural **romantică** a scriitorului, aceeași ce se vede ilustrată și de ebuliția proiectelor și inițiativelor rămase în „sertare” și nedesăvârșite: nu atât din incapacitatea de a se „fixa” și de a duce la bun sfârșit opere „monumentale” (vis călinescian), care, oricum, depășesc puterea unei vieți omenești, cât din **premeditarea „eșecurilor”** ieșită ca o veșnică provocare a fondului romantic al unui autor nutrind o aversiune secretă față de ideea operei închise în racla definitivului. Așa cum ne-a rămas, din păcate, „definitivă” și nerevizuibilă, opera sa principală, „Zăpezile de-acum un veac” – pe care avem motive să credem că ar fi „deschis-o” dacă ar mai fi zăbovit printre noi –, rămâne o întreprindere singulară în literatura română, o ambițioasă și, în ansamblu, izbutită încercare de a „turna” într-un pretext sau o „ramă” istorică – războiul de independență – o adevărată istorie sau „sinteză” a **formelor românești** „de la origini și până în prezent” (din nou: ambiție de tip călinescian): de la „cronică” și literatură „documentară”, fidelă hrisoavelor și chiar, ca la Duiliu Zamfirescu, reproducând „ordine de zi”, și de la „romanțul” popular cu infiltrații de origine folclorică și dese alunecări în proza fantastică ori „senzațională” cu „mistere” de ev mediu, și până la spargerea ritmului „epopeic” prin episoade „absurde” sau „tablouri” dintr-o cronică „palimpsestică” de moravuri, de o actualitate străvezie, „Zăpezile...” închipuie, dincolo de „învierea” unei mari epoci din istoria românilor, un vast **dicționar literar** de formule românești sau o „**ficțiune a ficțiunii**”. Cartea este forma epică a **istoriei literare** pe care a proiectat-o și a visat să o scrie Paul Anghel, un „tunel” al timpului epic sau o „morfologie” a formelor interne străbătute de literatura (proza îndeosebi) română de la începuturi până azi. Lucrarea lui, imperfectă și inegală, ca orice „monstru” ciclop de o asemenea factură, vădește și califică din plin enciclopedismul de tip pașoptist al unei culturi înzestrată cu un șir de mari spirite misionare. A stârnit fascinații puternice, dar și aversiuni nedomolite nici până azi, unele pornite din neînțelegere, altele doar conformându-se **gustului epocii**, un gust accentuat pentru fragmentar și derizoriu, aflat la antipodul celui din care pornesc marile proiecte.

Poate că, tipologic, scriitori ca Paul Anghel și cei din ilustra lui serie „pașoptistă” și enciclopedică din literatura și cultura română sunt „defazați”, așteptându-și, ca și alții, epoca propice, timpul mai puțin grăbit, favorabil unei meritate receptări. Dacă e să admitem ideea unui „complot”, acesta ar fi chiar **complotul timpului**, resimțit și de alții. Și avea probabil dreptate Emil Cioran să se simtă „strâmtorat” și să „fugă” dintr-o cultură parcelată de atâtea resentimente și cam incapabilă să nutrească gustul marilor proiecte. Paul Anghel a „fugit” în moarte. Abandonate, eșuate sau înfăptuite – acest **gust romantic** al marilor proiecte, venit nu din „megalomania” unei epoci, dar dintr-o tipologie cărturărească de veche tradiție face din Paul Anghel un scriitor important, a cărui operă stă deschisă în fața timpului, așteptându-și o mai dreaptă prețuire. Ceasul ei n-a sosit.

(Text reprodus din „Adevărul”, 29 septembrie 2001)



sentimentală, 1975; *Scrisoare de la Rahova*, 1977; *O clipă în China*, 1978; *Te Deum la Grivița*, 1978; *Noaptea otomană*, 1979; *Săptămâna patimilor*, 1979; *Fluviile*, 1980; *Ieșirea din iarnă*, 1981; *Noroaietele*, 1982; *Zăpezile*, 1984; *Cutremurul*, 1986; *Întoarcerea morților*, 1987; *Ieșirea la mare*, 1988.

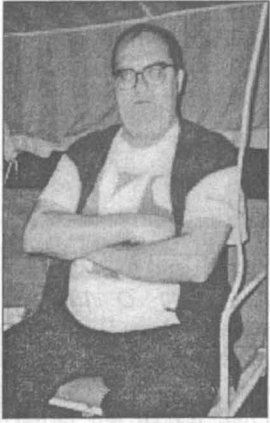
Traduceri

H. Bergman, *Markurell din Wadköping*, în colab. cu V. Munteanu, 1964; R. Alberti, *Crîngul pierdut*. Cărțile I și II de Memorie, în colab. cu D. Alistar, note de A. Ionescu, 1966.

Mircea Zăciu, Marian Papahagi, Aurel Sasu, *Dicționarul Scriitorilor Români*, Editura Fundației Culturale Române, 1995

Autografe contemporane

Nicolae ILIESCU



Balconul cu amintiri

Nu se făcea că și nici nu ne făceam deloc; eram cât se poate de mici, de mititei, adică de copii. Zilele se deschideau pe balcon și se săvârșeau în spatele blocului, la umbră, în seară. Ulița hodoroagea de tramvaie, autobuze, camioane, plopii nu aveau liniște tot foșnind pâtimăș – orele se spârgeau de asfalt într-o caligrafie înceată. Copilăria respira la tot pasul.

Pășeam pe terasa blocului și ne deranjam vecinii – așa se zicea pe atunci, „a nu se deranja vecinii între trei și cinci!”. Jucam fotbal cu nasturi și, pentru a ne reprezenta cu cinste apartamentul prin care ne bătăcâiam idealurile mici, ne inventam echipe, cluburi, nume de țări, de ape, de munți și de altele. Ne amestecam numele (anagramă, rebus anagramat, chestii, socoteli) și ne dădea Olălie Nicescu – mie – și Valdaru Buntine – amicului meu, Vali Bundaru. De aici și până la numele țărilor noastre nu mai era decât un singur salt: Nicescolanda și Valdarolanda. Aveam, evident, și capitală, Nixdorf și (foarte frumos!) Bundofenbach! Eu, care încă dintr-a șasea eram democrat, mai dihai decât domnul Rațiu, aveam un stat federal, capitala era la Nixdorf, dar cel mai important oraș era Nicesfurt Olalien Halle, capitala provinciei Olalia, cu accentul pe primul „a”! Aveam ziare pe care le lipeam de pereții coșcoviți din spatele blocului, la ghenă: „Ariciul” și, nu știu de ce, „Polonicul”! Eu stăteam la etajul șase iar Vali la patru, el îmi făcea semn, iar eu aruncam câte un ibric de apă în capul trecătorilor. La sărbători (1 Mai și 23 August), când strada era un schelet larg de șine și de asfalt jupuit, umplut cu vocile demonstranților, coboram la doi, la Liviu, și trăgeam cu „invizoacele” în baloane (chiar, statut de disident de ce nu am avea?). Când ne-am mai mărit, eu devenisem R.F.G., iar Vali, Anglia, și atunci când ne-am mărit și mai mult, nu am mai jucat nasturi. Nici măcar pe balcon.

Copilăria, împreună cu zvonul său alburiu, mi-au revenit în minte citind într-un ziar ceva despre o anumită „vedetă” (nu vendettă) din Balcani sau Balcon. O vom urmări în continuare, căci melodia aceasta numai la copii și la zei erupe.

Mutate de colo, colo cuvintele mobilează balconul. Pe balcon sunt enorm de multe *ronghii-uri* (vorbă ardelenească rămasă de la o mătușă căsătorită cu un fost jandarm etc.). Așa după cum barbarii de pe la diverse margini muntoase de mare aveau obiceiul să măsoare timpul după dărele înspumate și paralele cu valurile ale păsărilor cerului, pe balcon timpul stă încremenit, agățat, fix privindu-te în ochi ca dintr-o poză făcută în Cișmigiu, cu mulți ani în urmă, pe când erai în „Lazăr”. Apoi, în altă ordine de idei și de obiecte, într-un colț șade un dulap vechi; în alt colț, un alt dulap vechi, dar poate ceva mai nou decât primul; în alt colț, o etajeră; în fine, în cel de-al patrulea colț stau ca la paradă nelipsitele butoaie de plastic – unul cu niscai murături, altul cu benzină, ambele cu câte oarece sau ambele goale sau umplute cu apă, pentru când se mai oprește. Și se oprește, dom’le, fire-ar mama lor de nenorociți, când ți-e lumea mai dragă și nici nu te anunță și dai telefoane și-ți răspunde una înțepată, că numai Lis ăsta e de vină, ăsta cu meclă de hingher sau de ștergător de parbriz; jigodia naibii, javra aia de la nouă care latră mereu și umple balconul de deasupra și curge peste florile noastre, că asta mai avem pe balcon, flori și frânghii! Și ăla spală balconul în fiecare seară, în loc să-și ducă boalelor canişul până la moară, în spatele blocului!

Ei bine, după ce ne-am răcorit și noi cu vremea și cu vremurile astea de acum, am încercat să ne mai năucim ațintindu-ne privirile în jos. Având vertigo, claustrofobie și un văr marinar, ne-am dat repede îndărăpt, dincoace de balustradă. Pe șosea, târându-se ca un gândac mare și negru, – sau, dacă doriți o comparație mai acătării, ca o măslină gigant de șaijde mii kilu’! –, un *merțan* înconjurat de niște cutii albe, două la spate, două în față, și câte una lateral. Copii fiind, ne speriaserăm degeaba. Era Michael Jackson, nicidecum nea Caisă, care juca table pe balcon, se auzea până la noi. Nea Caisă își deschisese balconul, că stătea la față și-l amendaseră ăia de la spații verzi pe pereți. Acum ieșea și vorbea singur, acum juca table... Acum, juca table, cum vă spuneam.

Bibliografie

Născut la 7 februarie 1956, în București. Absolvent al Universității București, Facultatea de Filologie. A debutat cu volumul *Departe, pe jos...*, Editura Cartea Românească, 1983.

Colaborări la: „Caiete critice”, „Literaturor”, „Adevărul literar și artistic”, „Cotidianul”, „Arc”, „România literară”, „Contrapunct”, „Ateneu”, „Tribuna”, „Timpul”, „Viața românească”, „Tomis” și altele.

Volume publicate: *Departe, pe jos...*, 1983; *Dus-întors*, 1988; *Distribuția a fost următoarea*, 1995; *Discheta de demaraj*, 1995; *Dodecaedru* (în colaborare cu G. Cușnarencu), 1991; *Cele șapte minuni ale lumii*, 1998; prezent în antologia *Desant '83*, 1983.

Premii literare obținute: Premiul Academiei, 1991; Premiul „Asis”, Cluj-Napoca, 1995; Premiul „Tribuna”; Premiul „Amfiteatru”, 1979.

Stând așa, cu capul în jos și căutându-mi gândurile și cioburile copilăriei pe balcon, aud mai întâi găjăitul mașinilor de stropit strada (oho! suntem înainte de '90!), clipocitul pneurilor autoturismelor proprietate personală sau de stat, fierăria decăzută a tramvaielor galbene. După ora opt se așterne o oarecare liniște imperfectă, un fel de mică filosofie a vremii, o clipă de răbdare, de consolare printre atâtea sedințe, salarii, concedii, planuri și planificări.

Ei bine, acum, deși apa se oprește mai abtîr decît înainte, suntem mai aproape de Europa; la ora opt nu-i nici țipenie pe străzi, nu-i nici un magazin deschis (cu excepția celor turcești, cum sunt cele arăbești la Paris, non-stop... bravo lor!), fierătaniile de-abia ies din cele depouri, tramvaiele nu mai hodogoresc, au devenit silențioase, mașinile mici s-au înmulțit cu zece sau chiar o sută, ca refugiații kosovari, din cele trei articole esențiale ale dimineții (pâine, lapte, ziar) doar pe ultimul ce-l mai poți cumpăra. Programele noastre sunt acum de la 10 la 18, doar un schimb, și eventual și fără carte de muncă, să nu plătească ăia tot felul de daraveli.

Nea Caisă, de juca zi și noapte table pe balconul lui și pe nervii noștri, avea câte o soluție pentru orice. Aici, exact în acest caz, era necesar câte un computer pentru fiecare cap de copil; chiar „doi opt șase chiar la mîna a doua, le găsești și copchiilor vreo preocupare”. Pe vremea noastră, cum se năștea un copil, cum, pac!, o tonă de trotil; așa behăia unul la un cenaclu! Acum, privim peste balustradă și-l vedem pe nea Costache, cu capul lui ca un covrig cu sare și susan, trecând strada prin loc nepermis. Ia uite, idiotul, și noi care credeam că se pregătește pentru o moarte naturală! Neatent, ajunge totuși teafăr pe trotuarul nostru. Îi ies în întâmpinare, la lift, și-l întreb de unde vine; fiind instructor de gunoieri, avusese o conferință de presă de la care se întorcea flămînd. Iar nevastă-sa spăla balconul cu apă caldă (aia rece se oprise), spre iritarea justificată a unui trecător inoportun: „bă, strecurați-aș noaptea-n gât, se vede că suntem în Balcani!”

Da, desigur, certamente, suntem cât se poate de balcanici, totul este luat în răs, nu rezistă mai nimic în zeflemeaua noastră, totul ține nu mai mult de trei ore, zile sau, oho!, cel mult săptămâni. Nici nu e rău deși s-au chinuit unii să ne tragă mai spre uscat, spre centrul Evropii, ca și când n-am fi mai aproape de Asia ca niciodată! Și, de fapt, suntem mai degrabă meridionali, fundamental greci (vorba lui Călinescu, de la parter!), apropiați de toate popoarele sudiste, de la catalani până la turcaleți, trecând prin corsicani, ăi din Sardinia, din Sișilia, de pe la Napoli, e poi sârboteii, machedonii, arvaniții, țintarii noștri, bulgăroii. Ba, mai mult, venețienii sunt tot cam înecați de Bizanț (am văzut într-o vară doi inși care s-au porcăit zece minute pe un vaporetto, și pe urmă și-au strâns otgoanele și au pornit împreună!).

Etete acum, bunăoară, să nu intri la mai multe idei și să nu dai direct în apoplexie, ptîu, ptîu, ptîu? Apăru o listă cu blocurile care vor chicoti de colo-colo, se vor legăna peste limita admisă și, Doamne ferește!, vor cădea în căpățânile oamenilor nevinovați. Ei bine, blocul alor noștri figurează pe! Parol! Și-i consolidat în două rânduri: până în '80, când se fura mai cu perdea, și după '90, când mai era ceva de furat. E drept că acum vreo lună nu era pe nici o listă, dar acușica e. Și, nu știm de ce, nu este cel mai giorsăit bloc din Bucale. Uite fostul MICM, de pe Calea Victoriei colț cu Lemnea!

Acolo nu se ia nici un fel de chirie (alo: asta așa, pentru cine întrebă, că altfel om pica noi la pace!), stă fiecare pe barba lui. Cu toate astea, bloculețul cu pricina (să fim serioși, că-i ditai hardughia) nu apare pe listă.

Cred că v-ați prins cu toții, trăim aici, în Balconia: listele astea sunt întocmite de cei care au nevoie să cumpere apartamente în zonele respective și vor să scadă prețul! E cât se poate de simplu. Și știți care, la o eventuală smucitură, se vor fărâma primele, ca OD 16 ăla, ferească Dumnezeu? Nesimțitele astea de beton și sticlă neagră ale tuturor băncilor. Că ele, băncile, stau pe nimic!

Nici că trebuie să ieși pe balcon și să te uiți pe stradă, la lume, ca să afli ce zi a săptămânii era pe atunci. Știți ce simplu ni se părea? De exemplu, luna se recunoștea ușor după zgomotul infernal al tramvaielor, autobuzelor (pe lângă 119, mai pusese să hăulească pneurile și lui 335 și 336!), camioanelor, cisternelor, ciferelor și a altor măgăoaie ce orbecăiau pe asfaltul jumulit. Marțea era ziua când ni se anunța că se întrerupe ceva miercurea; apa, mersul încet al liftului, gazele sau curentul electric. Miercurea era ziua când chiar se întâmpla chestia aia cu care ne înghionteau geamurile mari, de la intrarea în scară, marțea. Ei bine, tot miercurea veneau tații noștri mai devreme de la serviciu, că erau etapele campionatului național de fotbal.

Joia era zi plină: era ziua când se programau tezele la școala din spatele blocului, meciurile de fotbal cu nasturi de pe terasa blocului, precum și sedințele de scară sau de bloc. Era în acea zi o forfotă la toate scările, cele opt lifturi urcau și coborau ca gradele termometrului. Vinerea era o zi molcomă, se agitau doar mămicile să cumpere câte ceva, se stătea la coadă, se făcea schimb de experiență și de rețete culinare. Tot atunci, se simțea un vînt proaspăt în fiecare familie, căci seara părinții ne mai luau vreun obiect, vreo prăjitură de la cofetăria „Ghiocelul” etc. Sâmbăta era cel mai frumos: adia deja duminica. Încă nu se inventase SRL-ul (săptămâna de lucru redus), dar sâmbăta era o zi pe jumătate. După inventarea SRL-ului, vinerea a devenit sâmbătă și i-a preluat sarcinile. Ei bine, dimineața se gătea, se cățarau mirosurile pe pereții metalici ai liftului, se deretica, parcă și soarele strălucea mai cu spor. După-amiaza de sâmbătă era fie dedicată „ceaiurilor”, fie statului pe aleea de la capătul blocului, pe bancă, la palavre, fie jucatului la loto sau al ieșirii la câte o bere. Seara veneau serialele: „Sfântul”, „Răzbunătorii”, „Campionul”, „Evadatul” ș.a. În fine, duminica se lua masa în familie, se dormea după masă, se uita la meciul de duminică și se lăncezea.

Atunci, oameni buni, săptămâna părea mai stabilă decît acum, fără să părem nostalgici. Era coerentă și respecta cadența zilelor.

Blocul nostru trece voios peste vreo două numere de stradă, are lungimea unui teren de fotbal, opt scări, două sute și cincizeci de apartamente, opt lifturi, o terasă cât un teren de fotbal, magazine la parter, trei ganguri și o grădiniță pe care nu cultivă nimeni nimic, în spatele lui, spate lipit de moara alăturată.

De pe balcon, de sus, ningea o priveliște destul de ancimică. [...]

Itinerar francofon

Comuna din Paris – 130

Un altfel de martie...

(V)

Decretele Comunei – Triumful lui Rocambole – Eșecurile lui Baudelaire –
 Jurnalul lui Victor Hugo – Federația lui Courbet – Calul lui Théophile Gautier –
 Un bucătar decorat – Premiul lui Rimbaud – Împărat și proletar –

Teofil BĂLAJ

Sîntem la începutul lunii mai și Paul Verlaine a fost numit șef al serviciului de presă de la primăria Parisului, în vreme ce tînărul său confrate de 18 ani, poetul Arthur Rimbaud, de curînd premiat pentru o compunere în limba latină, scrie din Charleville: "Totul mă îndeamnă spre bătălia Parisului în care cad muncitorii".

Compozitorul Georges Bizet, autorul operei *Carmen*, se întoarce pe străzile nesigure ale Capitalei pentru a fi alături de insurgenți, în vreme ce colegii săi de breaslă Charles Gounod și Saint Saëns se grăbesc să ajungă la Londra.

Avenue de Versailles...

Dincolo de porțile orașului, Mont-Valérien domină întreaga regiune pariziană.

În 1850 a fost construit aici puternicul fort care a jucat un rol atît de important în apărarea capitalei asediate de prusaci în 1870.

Comuna a săpat în lespezile de piatră ale fortului data de 3 aprilie 1871 cînd bateriile imperiale au dispersat de aici rîndurile comunarșilor aflați în marș spre Versailles...

Alte zile, toate cele 72 de zile ale Comunei, sînt scrise în marmurile Tuileriilor, ale Consiliului de Stat, ale imper-turbabilului Palais Royal, ale numeroaselor arcade de pe Quai d'Orsay și de pe bulevardul Sevastopol sau în florile de bronz din grădinile publice, devenite toate, fără nici o excepție, scene de execuție pentru cei 17.000 de comunarși împușcați numai între 28 și 30 mai 1871, din ordinele generalului Appert, șeful justiției militare.

Încă zece mii de simpatizanți ai Comunei vor spăla cu sîngele lor, în aceleași zile ale răzbunării, urmele baricadelor trecute prin baioneta executașilor de tristă aducere aminte ai ordinelor "victoriosului" Thiers. Printre victime, peste 650 de copii între șapte și șaisprezece ani...

Dar se întîmplă un lucru pe care nu-l mai poate înțelege nici Alexandre Dumas-fiul, nici Anatole France – care se bucură în fața represiunii, nici Émile Zola, care o acceptă. Cu atît mai puțin îl va putea înțelege contele Albert de Mun, însărcinat să ancheteze cauzele "demnității" cu care mor toți acești comunarși.

Este inadmisibil.

Oamenii aceștia fără nici o poziție socială sfidează moartea cu o demnitate lipsită de precedent și la care nu le dă dreptul nici un fel de avere și nici un fel de titluri de noblețe.

Concluziile anchetei sînt însă liniștitoare pentru



Verlaine și Rimbaud la Londra – desen de Régamey

autorități.

Contele Albert de Mun a găsit explicația: "Această sfidare a morții nu poate fi atribuită unui sentiment moral ci hotărîrii răzvrătiților de a termina mai degrabă cu viața decît să trăiască în continuare muncind".

Strada Eugène Pottier...

Deasupra gropilor comune și a baricadelor împinse deocamdată lîngă zidurile care n-au avut timp destul să memorizeze toate numele din această istorie a sacrificiului pentru cauza mulțimii, în iunie 1871 Parisul înalță imnul triumfal prin care nădejtile Comunei sînt încredințate viitorului.

Poetul și compozitorul Eugène Pottier dăruie acum țării sale și lumii întregi *Internaționala*.

Desenul lui Steinlen, purtînd numele imnului semnat de Pottier și reprezentînd pe Marianne privind spre viitor, se găsește în cea de a noua sală a Muzeului de istorie a Franței din Parc de Montreau.

Uitînd prea devreme de acest simbol al solidarității internaționale, ziarul "Le Figaro" proclamă cu vehemență: "Cerem ca toți membrii Comunei, toți jurnaliștii care au pactizat în mod laș cu această dezordine triumfantă, toți polonezii certați cu legea și valahii plini de fantezie să fie tre-cuți prin baionetă în fața poporului".

Ceea ce se și întîmplă.

Puncte de vedere

Strămoșii arieni

Dr. Napoleon SĂVEȘCU

În anul 2000 î.d.H. triburi de origine europeană, autonomându-se Arieni (în sanscrită *Arya* – nobil), invadează partea nord-vestică a Indiei. Originea acestor triburi europene este încă discutată: dacă unii istorici le consideră de origine greacă, germană, celtă, cei mai mulți cred că erau de origine “latină” – datorită înrudirii multor cuvinte sanscrite cu cele “latine”. Cercetări fără reproș au stabilit, după îndelungate căutări, că singurul SPAȚIU care răspunde condițiilor din vechea literatură vedică, este cel carpatic, în care învățații de la Universitatea din Cambridge plasează, sub titulatura “Ancient India”, faza primară a Culturii Vedice.¹ Aceeași idee este accentuată de arheologul și istoricul de prestigiu mondial V. Gordon Childe, care într-una din cărțile sale recente² prezintă o hartă a distribuției arienilor în timpul primei lor apariții, din care reiese clar amplasarea acestora în spațiul carpato-dunărean, între Carpați și Nistru, precum și între Carpați și Peninsula Balcanică. Acești invadatori arieni aveau o organizare tribală, având în fruntea fiecărui trib un rege – Raman a cărui funcție era ereditară. Viața de familie era dominată de:

- TATA (PITAR în sanscrită... cel care aduce *pita* în casă) care în latină este PATER, iar în germană este VATER.
- MAMA (MATAR în sanscrită, MATER în latină, MITIR în greacă, MUTTER în germană) se bucură de o oarecare libertate, având autoritate asupra copiilor și servitorilor³.

Această populație ariană-albă se suprapune populației locale negroide, fără însă a se amesteca cu aceasta, divizând societatea indiană-hindusă în patru clase sociale, primele trei de albi, ultima a populației negroide locale, numite CASTE:

1. Casta preoților, ramanilor, cunoscuți mai târziu ca brahmani.
2. Casta domnitorilor și războinicilor, apărătorii CASEI – Ksa-triya.
3. Casta negustorilor și țăranilor, Vaisyas.
4. Casta servitorilor, a populației negroide locale – Sudras, care “asudau” muncind pentru primii.

Casta cea mai importantă era cea a ramanilor (brahmanilor), a celor “născuți de două ori”, a doua naștere fiind considerată inițierea în știința vedică.

Literatura sacră a arienilor se împarte în două mari grupuri:

1) VEDA, știință sacră numită și Șruti – (auzită, știută) vorbită, deci nescrisă, considerată a fi emanată de absolut (Raman – brahman) la începutul lumii. Ea reprezintă Cuvântul Sacru, reflectând concepțiile religioase ale carpato-danubienilor, arieni, cuceritori ai lumii antice și în special ai subcontinentului indian, cât și pe acelea profesate de aceștia de-a lungul veacurilor.

2) scrisă – smrti – în sanscrită.

Textele din literatura “Șruti” se bucură de cea mai

mare autoritate, ele fiind considerate ca transmise oamenilor de către zei. Din această grupare fac parte: RIG VEDA, SAMA VEDA, ATHARUA VEDA, BRAHMANAS, ARANYAKAS și UPANIȘADELE. Cuvântul “vede” or “vid”, în sanscrită, înseamnă “a cunoaște”, “a vedea” (ușor de notat asemănarea cu limba română). Primele patru colecții conțin imnuri dedicate unor zeități, în timp ce UPANIȘADELE conțin gândiri speculative, filozofice, în căutarea permanentă a realității absolute. Competitive cu scrierile oricărui mare filozof contemporan, ele conțin instrucțiuni rituale, ceremonii, reguli de comportament. Sunt în număr de 108, dar mai cunoscute sunt numai 10 dintre ele. Spre edificarea dumneavoastră, să vedem cum începe fiecare, chiar traduse în engleză. O alegem pe prima (din cartea *The Upanishads*):

“OM (KATHA)...

May Brahman protect us, May He guide us,
OM – PEACE, PEACE, PEACE...”

Singurul cuvânt care nu a putut fi “tradus” din sanscrită în engleză, a fost “OM” – cuvânt “de neînțeles” în “toată lumea”... Să fie chiar așa?! Iar în prefața lucrării editorului ni-l explică: “OM” – “symbol of Brahman or God – is to hindus Divine... and has a solemn resonance, indefinitely prolonged”. Cuvântul OM simbolizează legătura dintre ființa supremă și materie, este cuvântul pronunțat în templele hinduse cu respect, cei ce-l rostesc stând în picioare.

Dar cuvântul DEVA ori DAVA (zeu) nu cumva îl aveau și strămoșii noștri? Iată, de pildă, SUCIDAVA (orașul zeului SUCI)... MOLDAVA (ținutul zeului MOL). Cuvinte înaintea fără nici un înțeles încep să-și capete explicație. Să fie oare și alte cuvinte “asemănătoare”? Cuvântul “IAMA” nu este cunoscut în limba română curentă... dar figurează într-o expresie proverbială, foarte frecventă: “a da iama-n vite” (cu sensul de a răspândi moarte-n vite). “IAMA” este domnul și judecătorul morților în religia vedică.

Religia și cultura vedică, scrie Gabriel Gheorghe, au reprezentat cea mai veche manifestare culturală în spațiul carpato-danubian.⁴ Deși cultura vedică a dispărut ca realitate nominală cu foarte mult timp în urmă, trăirile oamenilor vedici, foarte apropiate de cele ale creștinilor, au continuat să fie practicate de populația românească de-a lungul mileniilor ca obiceiuri transmise din tată în fiu. Este un început de probă că românii care nu cunosc “creștinarea formală” administrativă în istoria lor, erau pregătiți pentru îmbrățișarea religiei creștine după înființarea acesteia.

Să mai luăm un cuvânt “pelagic” și să vedem cum îl tratează arheologia lingvistică: “BAN” este unul din cele mai vechi din relicvele lingvistice, cotate ca datând de cel puțin 4500 de ani. A participat și el la “roirea” populației ariene din spațiul carpato-danubian... ajungând până în Asia Centrală, în

scrierea sanscrită, având sens principal de "Stăpân". Polonezii îl vor prelua ca BAN – PAN, iar în grecește el ajunge să însemne mare, celebru, puternic – PAN. Panonia este provincia Panilor (Banilor); în România este întâlnit peste tot: BANAT, drumul banului, BĂNEASA etc.⁵

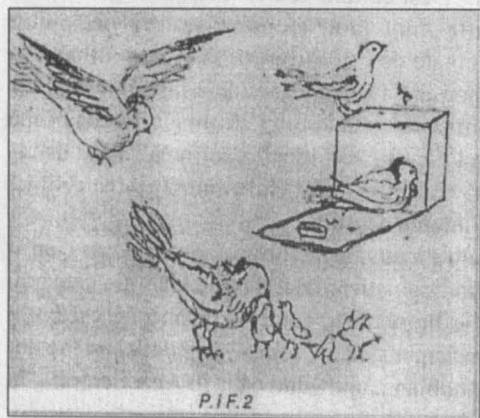
Acești arieni ai spațiului carpatic s-au răspândit nu numai spre Asia. Ei au "roit" peste tot în lume, determinând explozii de civilizații ca în Mesopotamia, Egipt, Creta – reprezentând de fapt apogeul preistoriei, apogeul culturii carpatice. Dr. P. Giles definește leagănul arienilor ca fiind pământul carpatic, având la sud Balcanii, și Alpii la vest. El numește această primă cultură ariană Danubian I, caracteristic acestei perioade fiind "Spirala dacică" de mai târziu. Vasele de lut din această perioadă având "măzgălite" spirale "fără sens" [?!] apar peste tot. Să fi fost ele chiar fără sens...?? Vom vedea mai târziu în capitolul "Simbolistica la pelasgi". Acești danubieni, arieni, spune mai departe Dr. Giles, se răspândesc peste tot prin Europa, ocupând o parte considerabilă a Poloniei, sudul Germaniei, întâlnindu-se cu bărbații înalți ai rasei nordice (probabil deja păstori) și asimilându-i. Răspândiți în Balcani – în special în Tesalia nescăpându-le nimic – cuceresc nu atât prin forță, cât prin pregătirea spirituală... din Troia spre Anatolia, cu toporul ca armă de luptă.⁶

Cultul, ritualul înmormântării prin ardere – cremația aparținându-le, îl răspândesc peste tot. Ritualul incinerării îl vom păstra până târziu, de atunci din mileniul al III-lea î.d.H. până când Zalmoxis îl va înlocui pe Gebeleizis. Hindu-"sanscritii", chaldeenii, egiptenii, evreii (iudaismul), creștinii (creștinismul) nu sunt altceva decât transmițători ai vechii culturi pelasgice, ai culturii vedice.

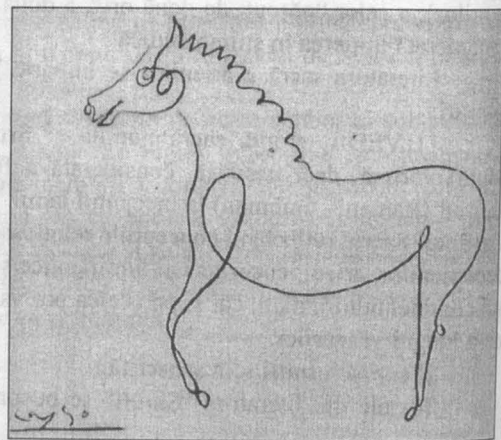
Cu cât înaintăm în timp, cunoștințele noastre despre trecut se schimbă și ele: dacă acum 100 de ani limba sanscrită era declarată un dialect grec de către Lempriere, azi ni se pare o glumă sau ignoranță crasă.⁷

Studiul religiilor și culturilor antice este o aventură fascinantă. Te aventurezi în aceste domenii și te descoperi purtat din Asia în Europa și de acolo în Africa de niște simple concepții despre lume al căror simbolism nu trebuie ignorat. Una din aceste concepții descrie lumea ca existând în cicluri de câte șapte:

- primele două rase umane sunt considerate ca fiind nemateriale; a treia este sexuată – cea a Lemurienilor – populație negroidă ce ar fi trăit pe fâșia de pământ ce lega Australia de Africa; a patra, cea a Atlantizilor; a cincea rasă umană – suntem noi... ne găsim în mijlocul acestei perioade; a șasea și a șaptea vor fi din nou imateriale și cu ele se încheie ciclul.



Picasso
120 de ani de la naștere



Vechii arhitecți ai lumii vorbeau despre șapte planete: Mercur, Venus, Pământ, Marte, Jupiter, Saturn și Uranus (Neptun și Pluto nu fuseseră descoperite) – cu toate că unii dintre ei vorbeau despre sistemul nostru solar ca având 12 planete!!? Ei numesc pe cei din prima și a doua rasă DEVA ori DAVA... un fel de zei pe care limba sanscrită îi divinizează... cuvânt pe care invadatorii arieni l-au adus hindușilor cu înțeles de "Zeu".

Și dacă sărim din îndepărtata Indie la traci... descoperim Sucidava ca oraș al zeului Suci, Moldova ca ținut al zeului Mol și dintr-o dată cuvinte dacice "fără sens" încep să aibă un nou înțeles. Ba mai avem și un oraș DEVA. Descoperim că orașe, așezări, ținuturi ale vechii Tracii, ale vechii lumi pelasgice aparțineau unor "zei" din prima sau a doua rasă a lumii. Și când aceiași tibetani, elevi ai acelor arieni-"sanscritii" își încep rugăciunile cu cuvântul "OM" – același cuvânt pe care-l găsim peste tot în scrierile vedice – nici un Upanișad nu începe fără el, OMUL, omul vedic ce leagă ființa supremă, imaterială, de cea materială.

La întrebarea dacă mai sunt și alte cuvinte sanscrite asemănătoare cu ale noastre, răspunsul este afirmativ. Exemplu "PARA", în sens de monedă de schimb, cuvântul "BAN", domn, stăpân dar și monedă de schimb, APA-APĂ, și ele continuă.

Toate aceste asemănări sunt prea multe pentru a fi simple coincidențe. De aceea un nou efort de a le studia, bazat și pe cercetare interdisciplinară, este tot mai necesar.

Note:

1. E.J. Rapson, ed., *The Cambridge History of India*, Cambridge University Press, Cambridge, 1922, pp. 65 – 76. Vezi Gabriel Gheorghe, "În vechime Franța a fost românofonă", în *Getica*, Tom 1, nr. 1-2, 1992, p. 15.
2. V. Gordon Childe, *The History of Civilization – The Aryans*, Barnes and Noble Books, New York, 1993, pp. 176 – 177.
3. Pr. Conf. Dr. Alexandru Stan, Prof. Dr. Remus Rus, *Istoria Religiilor*, Edit. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1991, p. 214.
4. Gabriel Gheorghe, *op. cit.*, p. 9.
5. *Ibidem*, p. 15.
6. P. Giles, în *Cambridge History of India*, I, pp. 68 – 70. Vezi V. Gordon Childe, *op. cit.*, p. 139.
7. H.P. Blavatsky, *The Secret Doctrine*, The Theosophical Publish. Comp., London, 1888, p. XXXVIII.

(Din "Lumină Lină", nr. 1/ianuarie – martie 2001, pp. 119 – 122, Institutul Român de Teologie și Spiritualitate Ortodoxă, New York)

Scrisoare din... Sighetul Marmației

Biblioteca Municipală "Laurențiu Ulici"
între "gloria" trecutului și... a fi sau a nu fi

Echim VANCEA

O bibliotecă "oglindește admirabil educația, opțiunile și uneori creațiile posesorului ei". Observația este valabilă nu numai pentru "colecțiile de cărți" ale cărutarilor din trecut ci și pentru patrimoniul unei instituții aparținând unei regiuni, unei localități sau al unui centru de cultură. Prilejul oferit de publicația "Biblioteca Bucureștilor" reprezintă pentru noi o încercare de *recapitulare* a istoriei intelectuale a acestei străvechi părți de pământ românesc care a ocupat un loc atât de însemnat, istoric și cultural, în istorie. Consemnată, chiar succint, cronologia instituției noastre ilustrează simbiotic instituționalizarea fenomenului cultural din această parte a țării.



Palatul Cultural "Astra" – sediul Bibliotecii Municipale

Un destin marcat de istorie (1867 – 1918)

Biblioteca Municipală "Laurențiu Ulici" Sighetul Marmației concentrează, istoric și organizatoric, ideea unei biblioteci publice pe pământul Maramureșului încă din anul 1860, an în care pe 13 decembrie, la Sighet, s-au pus bazele **Asociațiunii pentru cultura poporului român din Maramureș**. La 15 mai 1867, sub semnul idealului național "... în fața căruia azi întreaga Europă își reflectă (închină n.n.) *genunchele*", când toate națiunile (din imperiul austro-ungar n.n.) "... *deșteptate din somnul letargios al secolelor ruginite se nizuiesc cu pași amăsurați a se apropia de țința prefectă și destinată în viața popoarelor (unitatea națională n.n.) și ca pașii să le fie mai siguri, se întrunesc în reuniuni, societăți, comitete, corporațiuni și altele de acest gen, toate cu menirea de a face pașii singuraticilor mai înclinați în gravitate către centru...*", nume de rezonanță în istoria culturală a românilor din Maramureș, precum Mihail Pavel, Ioan Bușiția, Ioan Pop, Laurențiu Mihalyi, (de Apșa), Ioan Jurcă, Simion Botizan lansează, de la leud, un **Apel** pentru a organiza "... *pentru românii de la sorgintea Tisei*" un pol "*magnetic al vieții sociale*" și care să fie, în același timp "*forul*

comerțiului, ideilor și faptelor naționale": **Societatea (Asociațiunea) de lectură "Dragoșiana"**, cu multiple rosturi și în ceea ce privește opera de emancipare culturală: cultivarea limbii și literaturii române, înființarea unei biblioteci naționale "*înzestrate cu toate produsele mai însemnate ale literaturii române și ale geniilor lumii civilizate*" prin care "*... se va înfăptui și scopul cel măreț de a forma tinerii noștri studioși, care se cresc în gimnaziile străine, naționaliști buni*", menită în general să fie o instituție de promovare sistematică a culturii române și universale, și unde să poată fi utilizată "*dulcea limbă maternă fără teamă de remarcațiune*" și care, din **17 octombrie 1870**, va funcționa efectiv sub numele de **Biblioteca "Dragoșiana"**. Pentru început, biblioteca își va avea sediul în casa dr. Ioan Mihalyi de Apșa și îl va avea ca bibliotecar "*ales*" (12 octombrie 1870) pe profesorul și directorul Preparandei sighetene (Liceul pedagogic), Ioan Bușiția.

Cu sprijinul "*oficialilor și inteleginților români din oraș interesați de studiul limbii și literaturii române și de cunoașterea operelor clasice ale culturii române și universale*", biblioteca va cunoaște, până în anul 1878, anul morții lui Iosif Man, comitele suprem al Maramureșului, o permanentă îmbogățire a fondului de carte, în special din donații. Încă de la înființare în bibliotecă se făceau lecturi și se recitau poezii, se împrumutau cărți învățătorilor și preoților și altor știutori de carte din oraș sau în trecere prin acesta, care petreceau câteva ore și în *sala de lectură* a bibliotecii societății.

Prin "*reducerea*" an de an a "*slujbașilor și intelectualilor români din oraș*" activitatea și susținerea bibliotecii se înscrie pe o pantă descrescătoare. Biblioteca și activitatea acesteia vor cunoaște o nouă perioadă înfloritoare începând cu înființarea, în 1913, în urma "*înfrângerii rezistenței bătrânilor tradiționaliști și a organelor administrative*", a **Despărțământului Sighet al "Astra"**, care încă din primele clipe se pune în slujba ideii unității culturale a românilor din Maramureș. Numai că deseale frământări politice și evenimentele istorice care au urmat nu au fost prielnice, întru totul, unei vieți culturale așezate. Au existat însă "*și oameni și momente favorabile care au lăsat la o parte considerațiuni secundare*" (mai mult de natură personală) când era vorba de a se atinge un scop cultural românesc. Astfel, în jurul anului 1918 Biblioteca "Dragoșiana" avea un fond de carte de **254 de titluri** (multe dintre ele donații "*pentru elementul român de la isvorul Tisei, atâta de expus pernicioaselor influențe străine*" de la Societatea Academică Română, George Barițiu și în mod sigur o donație de carte franceză obținută de către Artemie Anderco, aflat în călătorie de studii în Franța, prin "Comitetul de răspândire a cărții printre români și slavi", înființat de către Émile Picôt, profesor la Universitatea Sorbona), o *sală de lectură* socotită printre primele săli de

lectură ale unei biblioteci românești din Transilvania, fiind frecventată *"atât de tineretul studios, cât și de publicul maramureșean setos de cultură națională"*. La 1 aprilie 1918 Despărțământul Central Maramureș al "Astra" închiriaza pentru o perioadă de 12 ani (până în 1940) actualul **Palat al Culturii "Astra"** în care se amenajează sediul bibliotecii și sala de lectură și întruniri a despărțământului. Datorită donațiilor și a *"achizițiilor din fonduri proprii"* (ale despărțământului n.n.), fondul de carte al bibliotecii crește continuu. Să menționăm că în anul 1931 Despărțământul Central Maramureș al "Astra" avea, pentru cele 53 de comune ale județului, o Bibliotecă Centrală la Sighet, 17 *"biblioteci detașate"* (rurale n.n.) și un *Regulament de funcționare propriu* pentru acestea.

Un destin în căutare (1947 – 1989)

La 17 mai 1947, la Sighet, s-a deschis, în Palatul "Reduta" (actualul cinematograful), **Clubul Cultural-Distractiv A.C.A.**, înființat prin fuziunea a trei așezăminte culturale: Ateneul Popular "Lucrețiu Pătrășcanu" (director Gheorghe Dăncuș), Cercul Civil-Militar și Filiala Maramureș a ARLUS, iar alături de club se deschide și o *"bibliotecă publică"*. După anul 1947, urmare a unei noi așezări în *"politica de amenajare culturală a teritoriului, cât și..."* a unei noi *"... percepții ca miză în politica culturală"*, traiectul instituțional al bibliotecii cunoaște, ca de altfel toate instituțiile culturale din România, o altă abordare și dezvoltare.

Dar procesul de dezvoltare instituțională și de personal nu a fost deloc lesnicios. Notabil a fost și rămâne doar aspectul legat de depășirea greutăților de început. Publicația "Călăuza bibliotecarului" în nr. 7 din anul 1951, la pp. 14 – 15 nota că în "toamna anului trecut" Comitetul pentru Așezămintele Culturale și Secțiunile Culturale de pe lângă Sfaturile populare ale regiunilor (înființate prin Legea privind noua împărțire administrativ-economică a țării și Legea privind înființarea sfaturilor populare din 6 septembrie 1950, n.n.) *"au trecut la înființarea primelor biblioteci centrale regionale și raionale"* și că în regiunea Baia Mare singura **bibliotecă centrală raională** înființată în cele 7 raioane, câte avea regiunea, este cea de la Sighet (noiembrie 1950) dar aceasta "nu avea personalul corespunzător" (fond de carte: 1.400 de volume). Între 1953 – 1963 fondul de carte al bibliotecii ajunge la 18.613 volume și între 3 și 5 "cadre". În 1963 i se schimbă titulatura în **bibliotecă raională** (fond de carte: 27.061 volume și 4 "cadre"). În anul 1968 (1 martie), în urma noii împărțiri administrativ-teritoriale, biblioteca devine **bi-bliotecă municipală**. Avea un fond de carte de 34.579 volume și 4 "cadre". Astfel "cerințele" crescând generate de dezvoltarea rurală și urbană cât și a populației impun trecerea de la stadiul incipient la o **bibliotecă** în mai mare măsură capabilă să răspundă necesităților diversificate ale utilizatorilor de servicii de bibliotecă. Până la 1 martie 1969 biblioteca va fi și "for metodic de îndrumare și control" pentru cele 36 de unități de bibliotecă din zona Sighet-Vișeu-Borșa (11 bi-blioteci comunale și 25 de filiale și biblioteci sătești independente). La cererea conducerii de astăzi a bibliotecii, Consiliul Județean Maramureș, prin Hotărârea nr. 4/14.02.2001, aprobă pentru aceasta atribuirea numelui scriitorului de origine maramureșeană **Laurențiu Ulici**.

De-a lungul timpului biblioteca a funcționat în mai multe sedii, unul mai impropriu ca altul. Din 1968 (1 ianua-

rie) sediul bibliotecii s-a "stabilizat" în actualul Palat al Culturii "Astra". Dar și aici fondul de carte, mai ales cel al Colecțiilor speciale (constituit în 1964), a avut de suferit din cauza stării de degradare a clădirii (inundații) și a mutărilor succesive.

Bibliotecă publică cu caracter enciclopedic, înlesnind accesul la informație al tuturor categoriilor socio-profesionale de pe raza municipiului (aproximativ 50.000 de locuitori, dar și elevi și studenți de la unități de învățământ public din municipiu), Biblioteca Municipală "Laurențiu Ulici" Sighetul Marmăției, prin eforturile conjugate ale bibliotecarilor care au lucrat și condus, de-a lungul timpului, destinele, și-a dezvoltat și îmbogățit continuu, printr-o politică de achiziții modernă, în pas cu vremurile, dar și prin politici culturale de *comasare* a unor fonduri de carte în diferite etape istorice de dezvoltare (etape fertile dar și pline de riscuri pentru bibliotecă), baza materială (colecția de carte, periodice și alte documente grafice și audio-vizuale), și-a perfecționat și diversificat, în același timp, serviciile oferite utilizatorilor serviciilor sale.



Sala de lectură

Destinul între a fi sau a nu fi

După 1989, urmare a politicii manageriale de personal și de achiziții, sunt reorganizate unele servicii de bază (achiziția și evidența colecțiilor, serviciul bibliografic și cel de bibliografie locală, serviciul de referințe, de legătorie și restaurare, serviciul de informare legislativă) și se înființează unele noi (Secția pentru copii și cea de Colecții speciale), chiar și un Cenaclu literar al copiilor, "Planeta copilăriei", avându-se mereu în atenție titlurile de carte nou apărute, cât și completarea lipsurilor din colecțiile existente.

La sfârșitul anului 2000 biblioteca deținea un număr de 121.659 de unități de bibliotecă (volume și periodice), avea înscriși 8.453 de utilizatori care, în cele 42.639 de vizite, au consultat un număr de 111.269 de documente de bibliotecă (volume și periodice).

Totodată, pregătirea de specialitate a bibliotecarilor (în număr de 12) a obligat la o reevaluare a posibilităților profesionale de care aceștia dispuneau, ducând, în final, prin reorganizarea și redistribuirea personalului, a fondului de publicații și a spațiului, la o redimensionare a serviciilor de bibliotecă. S-a asigurat spațiul necesar depozitelor și sălii de lectură (peste 1.200 m²), s-a introdus un nou program de lucru. S-au stabilit contururile precise, pe termen mediu și lung, ale unei scheme organizatorice care să corespundă noii

structuri de organizare și funcționare, în sensul stimulării funcției de informare și documentare a bibliotecii. Numai că ceea ce ar fi trebuit să urmeze firesc (încadrarea serviciilor cu personal și fonduri pentru achiziția de carte) s-a năruit de la an la an...

Și totuși... experiența biblioteconomică și conținutul propriu-zis al activității de bibliotecă, legăturile directe cu specialiști din domeniu, "bătăliile" angajate (unele chiar câștigate pe parcurs) ne mențin, încă, în sfera de interes a comunității locale.

Astfel, caracterul enciclopedic al colecțiilor, achizițiile făcute în ultima perioadă (cu toate liberalizările, scumpirile și lipsa de fonduri pentru achiziții) satisfac, credem, cerințele și exigențele cititorilor, ale pasionaților de cunoaștere și lectură, indiferent de vârstă sau profesie. Biblioteca, aplicând normele universale de descriere și clasificare zecimală, dispune de cataloage (tradiționale, pe fișe), sistematice (pe domenii de cunoștințe), alfabetice (pe autori și titluri) și pentru periodice, ca și de alte instrumente de îndrumare pentru cititori.

Activitatea pe care o desfășoară Biblioteca Municipală "Laurențiu Ulici" Sighetul Marmației se adresează, direct și în mod gratuit, comunității locale prin:

Sala de lectură (25 de locuri). Dispune de un însemnat volum de carte (peste 25.000 de volume, în limba română și în limbi străine) de larg interes pentru toate categoriile de cititori: literatură beletristică, științifică, tehnică, social-politică, enciclopedică și un bogat fond de referință, enciclopedii și dicționare, tratate (de literatură, artă, istorie, fizică, chimie, matematică etc.), albume, colecții de legi și decrete, de ziare și reviste, colecția de discuri (muzică clasică și modernă, populară, literatură), culegeri de probleme etc.

Fondul de Colecții Speciale. Fondul de carte (15.136 volume) se constituie ca o oglindă a permanenței culturale în această parte a țării, evidențiind, încă o dată, dacă mai era nevoie, că în orice ungher al pământului nostru cărțurarii alcătuiau, tâlmăceau, scoteau la lumină cărți "de învățatură", "de instrucție", "pentru folosul de obște", "pentru toată seminția românească", și oferă totodată cititorilor spre studiu și consultare, prin sala proprie de lectură: carte de patrimoniu străin și românească, apărută între 1524 - 1830 (în limba latină, maghiară, germană, franceză, greacă, engleză); manu-



Sala cataloagelor și de evidență a cititorilor

scrise; publicații periodice cu caracter local (secolele XIX - XX); cărți cu caracter enciclopedic (sfârșit de secol XIX - început de secol XX). Punerea sa în valoare ridică, cu prioritate, în fața colectivului bibliotecii (dar nu numai) eforturi majore.

Secția de împrumut pentru adulți. Prin accesul liber la raft cititorul își poate alege din cele peste 47.000 de volume lucrări cu conținut enciclopedic (în limba română și limbi străine), cărți din literatura română și universală, lucrări de bibliografie școlară etc.

Secția de împrumut pentru copii situată pe strada Bogdan Vodă nr. 1. Dispune de un bogat fond de carte (peste 12.000 de volume) pentru copii (de la preșcolari și până la vârsta adolescenței), cu caracter enciclopedic, literatură română și universală, culegeri de texte și probleme, dicționare și enciclopedii, acces liber la raft.

Serviciul de cercetare și informare bibliografică oferă informații curente și retrospective privind istoria, cultura și civilizația, geografia, economia, viața social-politică a Țării Maramureșului, a municipiului Sighetul Marmației și a celorlalte orașe și localități din zonă; referințe biobibliografice privind autori sau personalități din Țara Maramureșului; bibliografii aniversare și diverse (la cerere) etc.

Alături de oferta de carte și de serviciile publice, Biblioteca Municipală "Laurențiu Ulici" Sighetul Marmației mai oferă cititorilor care-i trec pragul manifestări culturale permanente sau ocazionale, de marcare a unor evenimente (conferințe, simpozioane, expoziții, prezentări și lansări de carte, mese rotunde), multe dintre acestea realizându-se prin colaborări cu instituțiile de învățământ și cultură din municipiu.

După 1989, strădaniile și eforturile s-au orientat în mare parte spre realizarea unui sistem informațional automatizat de clasificare și comunicare a colecțiilor și de îmbunătățire a condițiilor de păstrare și depozitare a fondului de Colecții speciale. Și dacă strădaniile și eforturile nu sunt, încă, împlinite, acest lucru nu ne împiedică a spune cu mândrie că ceea ce s-a și am realizat este un lucru frumos și că procesul de informatizare, proces amplu, cu implicații multiple, va fi urmărit cu încăpățănare pe mai departe, iar funcțiile de bază ale bibliotecii se vor derula, în continuare, eficient și armonios cu dorința de a satisface cele mai largi interese de studiu, formare și informare ale publicului. O activitate ce nu se leagă, încă, este colaborarea cu "județele". Și asta nu din lipsa de interes din partea noastră. Credem că ar trebui, măcar aici, înlăturat, dacă nu atenuat, "dezechilibrul" dintre cei bogați și cei săraci. Fiecare unitate de bibliotecă, din fie cel mai îndepărtat colț de țară, promovează, cuvântul nu-i deloc exagerat, aceleași interese, duce aceeași "politică" culturală axată pe menirea esențială a bibliotecii. Să nu ne mai întrebăm atâta ce este cineva, ci să ne întrebăm mai mult ce devine. Va crește, va sta sau va da înapoi? Vom fi implicați (și dacă da, cât? iar de nu, de ce?) în "mărirea și decăderea" sa? Parafraza la aforismul maiorescian este valabilă atât pentru destinul omenesc cât și pentru cel al instituțiilor create să-l slujească. Lărgirea orizontului intelectual se produce, obligatoriu, prin carte și bibliotecă. Numai aici, în bibliotecă, ceea ce este trecător se poate confrunta cu ceea ce este durabil. Și asta fiindcă Biblioteca este veșnică.

Meridian biblioteconomic

Agenda INTAMEL



În așteptarea Conferinței INTAMEL 2002 de la Stockholm

Inga Lundén, directorul Bibliotecii Municipale din Stockholm, așteaptă întâlnirea de la Amman cu colegii INTAMEL, pentru a discuta organizarea Conferinței din 2002 de la Stockholm. Ea speră ca săptămâna dintre 9 și 13 septembrie 2002 să fie o dată potrivită. “Stockholm-ul va fi în formă și la înălțime în acest timp”, scrie ea, “vă invit pe toți în frumusețea lui albastră și verde”. Va fi încă suficient de cald pentru a ne bucura de arhipelag și de numeroasele parcuri mari ale orașului.

Inga și colegii săi iau în considerare diferite posibile teme cum ar fi: “Care este calitatea întâlnirii dintre literatură și cititor și cum o îmbunătățim?” și “Biblioteca Municipală Stockholm: ce anume comunică ea și ce facem pentru a fi remarcată mai mult?”

“Frumoasa bibliotecă Asplund, biblioteca centrală din Stockholm, este probabil una din cele mai cunoscute biblioteci publice din Europa. Cum se dezvoltă o astfel de clădire fără a se distruge valoarea ei?” și “Programele de alfabetizare în cooperarea dintre biblioteci și școlile cu predare în 50 de limbi – cum le includem în buget?”

După discuțiile de la Amman, Inga va elabora un program. Jan Boman, secretar/trezorier INTAMEL, va fi partenerul ei în pregătirea Conferinței din 2002.

Bibliotecari din Utrecht în vizită în Marea Britanie

Un grup de bibliotecari de la Biblioteca Publică din Utrecht a vizitat o serie de biblioteci din nord-estul Angliei. Conducătorul grupului, directorul bibliotecii, a urmărit să obțină informații despre rolul bibliotecilor metropolitane în procesul învățării continue, al integrării sociale, despre regenerarea și crearea serviciilor de informare și despre oportunitățile de cooperare cu sectorul educației (școli, colegii și universități), pentru parteneriate de învățare și pentru colaborarea cu alte organizații.

Timp de două zile, Ton și colegii săi, Ada Velthoven, Hetty Staatsen și Herman Scheffer au vizitat biblioteci din patru orașe: North Tyneside, Sunderland, Newcastle upon Tyne și Gateshead care, împreună cu South Tyneside, deservesc o populație de 1 milion de oameni.

Scopul vizitei a inclus serviciile integrate pentru copii și școli, extinderea facilităților tehnologiilor informaționale și programe de instruire pentru public, editarea website, resurse pentru istoria locală și comunitatea de afaceri, programe de artă, localurile unor noi biblioteci și serviciile accesibile pentru persoanele cu handicap vizual.

Mulțumind pentru ospitalitatea de care s-a bucurat întreaga sa echipă, Ton a discutat cu managerii bibliotecilor vizitate dintr-o perspectivă pozitivă, antreprenorială și de asumare a riscurilor în acest domeniu. Vizita a fost organizată de Stuart Brewer, membru INTAMEL (Biblioteca din Newcastle).

(Din Buletinul INTAMEL “METRO”, nr. 20/iulie 2001)

Traducere de Ortansa ENĂȘESCU

Biblioteca Publică din Utrecht

Ton van VLIMMEREN

O scurtă istorie

Biblioteca publică din Utrecht, al patrulea oraș ca mărime din Olanda, este cea mai veche instituție de acest profil, având o vârstă de 109 ani. Înființată oficial în anul 1892, biblioteca are o istorie mult mai îndelungată. De exemplu, în anul 1564 ea a fost transformată într-o bibliotecă universitară, care are și în prezent o colecție vastă de incunabile și alte cărți vechi. Piatra prețioasă din coroana acestei colecții o constituie *Psaltirea din Utrecht* care datează din anul 850 și care este o capodoperă a artei carolingiene.

Biblioteca centrală este situată în frumosul centru istoric al orașului, fiind construită pe ruinele care datează din vremea Imperiului Roman.

Câteva date

Orașul are acum aproximativ 255.000 de locuitori, dar cu un program extensiv de construcții de 30.000 de locuințe în următorii 10 ani, populația va crește la aproximativ 330.000 de locuitori.

Serviciul biblioteconomic este asigurat de Biblioteca centrală, cele 11 filiale și un bibliobuz. Construirea altor trei filiale este planificată pentru următorii ani.

Deoarece colecția istorică a rămas la Biblioteca universitară, Biblioteca publică deține o colecție mai cuprinzătoare și mai completă pentru sprijinirea bibliotecilor mai mici din regiune. Secția de muzică cuprinde 70.000 de unități biblioteconomice.

Biblioteca oferă servicii precum împrumutul colecțiilor, promovarea lecturii, instruire media etc. celor 140 de școli, grădinițe și centre comunitare.

Recent, biblioteca a instalat trei centre de computere. Alte cinci centre vor fi deschise în următoarele luni. În aceste centre se oferă acces la Internet, la bazele de date, CD-ROM-uri etc. precum și cursuri de informatizare pentru elevi și alte categorii de vârstă.

În ianuarie 2001, colecția de picturi și obiecte de artă a orașului a devenit o parte din colecțiile și serviciile bibliotecii.

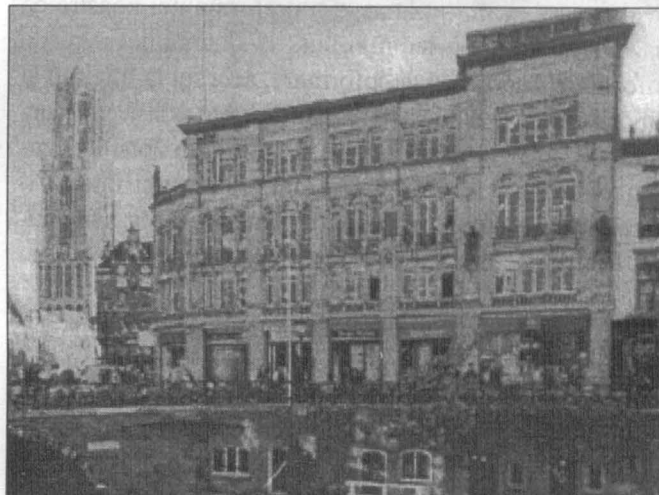
O problemă majoră pentru viitor este construirea unei noi biblioteci centrale. Centrul medieval al orașului nu permite extinderea actualei clădiri la nivelul cerut de dezvoltarea orașului. Există încă speranța construirii unei noi biblioteci centrale de 15.000 m² în următorii ani.

O caracteristică deosebită a bibliotecii, care este administrată de Primărie, o reprezintă serviciile de

informații municipale și comunitare pentru toți cetățenii. Pe baza unui contract biblioteca se ocupă de website-ul orașului (www.utrecht.nl) din care face parte și website-ul bibliotecii (www.utrecht.nl/bibliotheek).

Evoluții

Scopul Bibliotecii publice din Utrecht este să devină una din cele mai moderne și bune biblioteci din țară. Sarcina ei este să fie centrul multimedia, educațional, cultural și informațional pentru toți cetățenii din Utrecht. În ultimii 25 de ani populația orașului s-a schimbat în mod radical iar utilizarea bibliotecii a devenit mai puțin obișnuită. Mai ales grupul mare al imigranților marocani și turci are mai puțină tradiție în utilizarea serviciilor bibliotecii. În prezent, 50% din copiii școlilor primare sunt de origine marocană sau turcă.



În Evul Mediu exista o pedeapsă severă. O persoană era legată cu frânghii de patru cai. Aceasta se aseamănă oarecum cu strategia bibliotecilor de pregătire pentru viitor. Pornind de la sarcina clasică, de punere la dispoziție a mediilor și împrumutul lor, biblioteca se străduiește să-și extindă activitatea în patru direcții: sarcina informațională, sarcinile educaționale, biblioteca virtuală, biblioteca socială și culturală.

Sarcina informațională: biblioteca, în calitate de intermediar al informațiilor, funcționează ca un ghid pentru cetățeni, punând la dispoziția publicului toate informațiile tipărite și digitale. O anchetă realizată în Utrecht a dovedit că o mulțime de oameni (aproximativ 48%) nu pot găsi informațiile de care au nevoie și care pot fi găsite în bibliotecă. Așadar, provocarea constă în reducerea sau eliminarea obstacolelor și în abilitățile tehnologice și de comunicare ale aceluia care au nevoie

de ele (persoanele mai în vârstă, imigranții, șomerii și părinții cu copii mici).

Sarcinile educaționale: biblioteca este un loc de învățare și de câștigare a cunoștințelor, un loc unde se pot obține tot felul de informații într-o lume multimedia, unde se predau cursuri etc. Biblioteca colaborează strâns cu instituțiile din domeniul educației (înființează biblioteci școlare și centre de învățare).

Biblioteca virtuală: mai multe servicii pentru utilizatori prin Internet. Nu numai pentru utilizarea catalogului sau pentru rezervări de cărți, dar în viitorul apropiat se vor îndeplini cereri de informații prin e-mail, se vor furniza documente full-text și servicii de recomandare personalizate referitoare la activități sau la achizițiile cele mai recente.

Biblioteca socială și culturală. În ciuda noilor tehnologii pare să crească dorința oamenilor de a se întâlni în bibliotecă, de a discuta unele probleme, de a împărtăși bucuria literaturii, poeziei, muzicii și artei. Biblioteca poate să ajute la îndeplinirea acestor dorințe, ea ar trebui să fie *living room-ul* orașului.

În conformitate cu cele de mai sus, problemele majore pentru Biblioteca publică, în ultimii ani, au fost: evaluarea și studierea cerințelor utilizatorilor precum și evaluarea de către utilizatori a performanței noastre ca bază pentru un service mai bun; evaluarea nevoilor de informare – serviciul de informare, accesul la Internet și laboratoarele de computere din filialele noastre și cursurile de Internet pentru copii și adulți din zonele dezavantajate, mai ales imigranți; digitalizarea și intensificarea informațiilor comunității, intensificarea sprijinului acordat școlilor pentru extinderea rolului social și



Picasso

cultural al bibliotecii și educație artistică prin mai multe expoziții, întâlniri cu scriitori, discuții etc.; noi măsuri pentru intensificarea activității bibliotecii în folosul individual și al comunității.

Spre deosebire de alte țări, utilizarea bibliotecii în Olanda nu este gratuită. Există, desigur, accesul gratuit și utilizarea gratuită a ziarelor, revistelor și media din bibliotecă. Dar utilizatorii trebuie să plătească pentru permisele lor și, în unele cazuri, pentru materialele pe care le împrumută. Primăria din Utrecht a decis ca aproximativ 20% din cheltuielile bibliotecii să fie acoperite de utilizatori deoarece ei beneficiază cel mai mult de serviciile oferite de bibliotecă. Venitul constă din trei părți mai mult sau mai puțin egale: cotizația de membru, taxa pentru împrumut și amenzi (pentru materiale cu termenul de restituire depășit). Un adult plătește 24 guldeni (aproximativ 10 USD) ca taxă de înscriere și o taxă de împrumut de 50 cenți/carte sau 55 guldeni (aproximativ 22 USD) pentru un card de bibliotecă, pe lângă taxele de împrumut. Persoanele cu un venit mic și tinerii cu vârsta între 16 – 21 de ani plătesc jumătate de preț. Din cauza reducerilor bugetare din anii '90, Biblioteca publică din Utrecht a fost prima care a introdus taxa de înscriere pentru copii (5 guldeni – aproximativ 2 USD pe an). Cu un consiliu municipal numit după alegerile din luna ianuarie, biblioteca încearcă să elimine din nou taxa de înscriere pentru toți copiii sub 16 ani.

Spre o rețea regională de biblioteci?

În decretul pentru biblioteci din 1974 orașele cu o populație sub 30.000 de locuitori nu au biblioteci cu susținere proprie. Un Serviciu pentru bibliotecile din provincie dotează aceste instituții cu personal, mijloace de transport, sisteme automate etc. Deși decretul a fost retras în 1987, această situație încă există. Ca urmare a abrogării acestui decret, administrația locală a devenit factorul răspunzător pentru activitatea bibliotecii, care a devenit astfel descentralizată și fragmentată. De curând, o comisie guvernamentală a recomandat o structură a bibliotecilor pentru viitor. Bibliotecile mai mici ar trebui să fuzioneze, formând organizații mai puternice, iar inovația și diferitele facilități ar trebui oferite mai eficient organizațiilor mai puternice și mai mari.

Biblioteca publică din Utrecht are intenția de a fuziona cu acest serviciu specializat, formând astfel un singur sistem atât pentru oraș cât și pentru regiune. Acest sistem va servi aproximativ 850.000 până la 1,1 mil. persoane, având serviciul biblioteconomic garantat în comunitățile mici, și va oferi o poziție mai bună bibliotecii municipale în regiune.

(Din "Ohio Libraries", primăvara/vara 2001)

Traducere de Ortansa ENĂȘESCU

Biblioteca Publică din Winterthur

Servicii noi în clădiri vechi

Hermann ROMER

Declarația de misiune

Prima noastră sarcină este asigurarea accesului la operele literare și la informații pentru oamenii din Winterthur. Bibliotecile se străduiesc să sprijine învățarea continuă, să promoveze cititul și scrisul și să găzduiască, în spațiile pe care le dețin, tot felul de activități culturale. Colectăm materiale regionale și oferim acces universal la colecțiile pe care le deținem, precum și îndrumare din partea personalului.

Scurt istoric

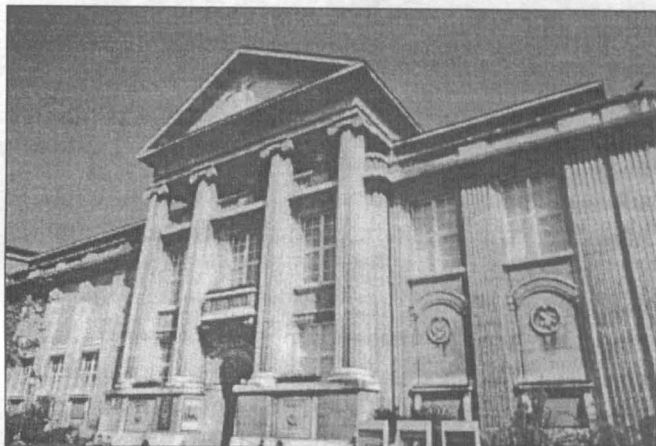
În anul 1661 mai mulți cetățeni de vază din Winterthur au înființat Biblioteca Municipală și Civică. În același timp, biblioteca servea în principal ca sală de expoziție pentru trofee acordate în cinstea orașului. Colecțiile de cărți aveau numai o funcție de prestigiu. Abia în secolul al XIX-lea funcția bibliotecii devine una de comunicare și de promovare a informațiilor. În anul 1916 biblioteca principală se mută în clădirea unde se află și acum. Spațiile au fost planificate pentru 300.000 cărți și 5 bibliotecari; astăzi, colecțiile se ridică la peste 800.000 unități biblioteconomice iar personalul a crescut la peste 33 de membri. În anul 2003 va fi disponibil un nou spațiu într-o clădire istorică ce datează din anul 1197. Noua filială din centrul orașului va funcționa complet automatizată. La fiecare din cele 8 etaje vor fi totuși bibliotecari care îi vor ajuta pe utilizatori. Aceasta va fi prima bibliotecă europeană cu un sistem RFID, de control și de securitate complet integrat.

Servicii

Accesul public online la catalogul cu peste 400.000 de titluri este disponibil din toată lumea. Modulul OPAC funcționează din 1997 și poate fi accesat prin Internet. Volumele mai vechi sunt înregistrate în catalogul nostru tradițional și vor fi introduse treptat în OPAC. Cărțile care au fost publicate înainte de 1850 pot fi consultate în locuri speciale de studiu și lectură iar toate celelalte media pot fi împrumutate la domiciliu. Există facilități speciale pentru studenți; ei pot păstra cărțile o perioadă mai mare de timp atunci când lucrează la proiecte complexe.

Când își caută strămoșii, cetățenii din Winterthur au șansa să recurgă la colecții speciale. Ele dețin mai mult de un sfert de milion de imagini, manuscrise și alte documente din toate perioadele istorice. Colecția de fotografii cuprinde peste 150.000 unități bibliotecono-

nomice. Colecția celor 20.000 de steme este cea mai mare din Elveția și este utilizată în mod frecvent de istorici din toată lumea. Realizăm pe loc reproduceri foto de pe diferite originale, cum ar fi negative, pozitive, diapozitive etc.



Biblioteca Publică din Winterthur editează și cărți. Recent, a apărut un ghid al locurilor arheologice din Winterthur și din împrejurimi precum și o frumoasă carte de referință despre florile și plantele sălbatice din districtul Winterthur.

Cele 7 filiale lucrează conform unui plan în care accentul cade pe media pentru copii; ele au programe proprii pentru copii, cooperează cu școlile sau elaborează seturi multimedia pentru clase, cluburi sau cercuri de lectură. În planul de lucru al filialelor intră și sprijinul pentru clubul de film al copiilor, "Lanternă magică". Filmul a jucat întotdeauna un rol important în politica de împrumut a Bibliotecii Winterthur. Astfel, noi am fost primii în Elveția care am împrumutat videocasete. De asemenea, am fost primii care am organizat, în 1999, un program de lectură de vară. Acest gen de promovare a lecturii, care este destul de obișnuit în SUA, era complet necunoscut în Elveția. Entuziasmul întregului personal al bibliotecii a făcut din program un imens succes. Peste 2000 de copii au luat parte la concursul de lectură și i-au aplaudat apoi la serbarea finală pe câștigătorii prezentați de primar. Acest succes i-a încurajat pe bibliotecari să lanseze un alt program de lectură pentru vara anului 2001, cu speranța obținerii aceluiași rezultate.

(Din "Ohio Libraries", primăvara/vara 2001)

Traducere de Ortansa ENĂȘESCU

Biblioteca Centrală din Hong Kong

Alima TUET

Biblioteca publică. Servicii

Prin administrarea Departamentului pentru petrecerea timpului liber și servicii culturale, Biblioteca publică din Hong Kong urmărește să vină în întâmpinarea nevoilor de informare, educație, de petrecere profitabilă a timpului liber și de promovare a artei literare în Hong Kong.

Există în prezent 37 biblioteci publice în zona urbană, 22 biblioteci publice în Teritoriile Noi și 8 biblioteci mobile.

Serviciile și facilitățile oferite includ împrumutul gratuit al materialelor, biblioteca pentru copii, consultarea ziarelor și periodicelor, servicii de referință și informare, spații de studiu pentru studenți, centre informatice, centre cu resurse multimedia, programe speciale și literare.

Colecția bibliotecii cuprinde 7,42 mil. cărți și 0,63 mil. materiale multimedia. Există 2,44 mil. de utilizatori înscriși. În anul 1999/2000 au fost împrumutate unități biblioteconomice cu un total de 32,44 mil.

Biblioteca centrală

Construcția Bibliotecii centrale din Hong Kong a fost planificată în anul 1990, cu posibilitatea de a mări



ulterior serviciile bibliotecii publice.

Clădirea de 12 etaje, cu o suprafață de 33.800 m.p., va fi pilonul principal al rețelei bibliotecilor publice și un centru de informare în Hong Kong. Biblioteca centrală va deveni sediul central și administrativ al sistemului bibliotecilor publice din Hong Kong. Ea va asigura nu numai o întreagă gamă de facilități biblioteconomice ci și servicii de informații și referințe.

Facilitățile Bibliotecii centrale din Hong Kong vor include biblioteca pentru copii, biblioteca de jucării, biblioteca de împrumut, colecția de hărți, biblioteca pentru tineri, colecția centrală a lucrărilor de referință cu 6 secții pe subiecte, centrul de arte, producția multimedia, sălile de lectură pentru ziare și periodice, sala pentru producția de microformate, sala microcomputerelor, colecția audiovizuală, centrul de învățare a limbilor străine, fondul central de carte, sala de literatură, centrul de referință și de informații, sala de îndrumare a utilizatorilor, galeria de expoziții, teatru, sălile pentru activități extinse și sala de muzică.

Biblioteca centrală din Hong Kong va avea o capacitate de peste 2 mil. unități biblioteconomice.

Sistemul bibliotecii digitale

Printre noile inițiative ale acestui proiect de bibliotecă este în curs de dezvoltare și de instalare un sistem de bibliotecă digitală.

Acesta va oferi CD-ROM-uri și facilități de căutare on line, precum și servicii de vizualizare a documentelor. El va face disponibilă o gamă largă de materiale digitalizate, inclusiv ziare vechi, cărți și periodice, fotografii, hărți, documente, postere și programe.

Sistemul bibliotecii digitale este un exemplu de utilizare extensivă a tehnologiei complexe și avansate a informației și a aplicației computerelor.

În faza inițială de operare a sistemului bibliotecii digitale se așteaptă ca 100.000 de materiale de format A4, 1,6 mil. de pagini de ziar și aproximativ 18.000 CD-uri să fie disponibile pentru utilizatori, prin cele 500 de computere terminale.

Sistemul va fi extins ulterior la bibliotecile mari și cele districtuale. În faza finală utilizatorii vor avea posibilitatea de a căuta prin Internet, de acasă sau de la locul de muncă, informația aflată în bibliotecă.

(Din „Ohio Libraries”, primăvara/vara 2001)

Traducere de Ortansa ENĂȘESCU

Tehnologie

Ce se întrevade la orizont și care va fi răspunsul nostru?

Tehnologia face ca bibliotecile să manifeste tendințe confuze. Dorim noi ca utilizatorii să acceseze informațiile de la domiciliu sau vrem ca ei să frecventeze bibliotecile noastre?

Suntem noi parțial răspunzători pentru faptul că oamenii cred că trebuie să aibă acces imediat la informație, indiferent de locul în care se află?

Steve WOOD

Director la Biblioteca Publică din Cleveland Heights

Parafrazând un poet: "Aceste vremuri îi pun la încercare pe bibliotecari". Niciodată până acum nu am întâmpinat asemenea dificultăți în prognozarea viitorului. În urmă cu zece ani sau, poate, doar cu cinci, aveam o idee destul de clară în legătură cu felul în care vor arăta bibliotecile în viitor – nu prea mult diferite de bibliotecile din trecut. Și, apoi, noi eram singurul loc din oraș care oferea genul respectiv de servicii. Dacă oamenii doreau să împrumute cărți gratuit sau dacă doreau să obțină informații, veneau bineînțeles la bibliotecă.

Vremurile s-au schimbat. Este adevărat că noi deținem, încă, primul loc în privința împrumutului gratuit de cărți iar clienții noștri trebuie să se deplaseze în continuare la bibliotecă pentru a le obține, dar această situație nu va mai dura prea mult. Informațiile pot fi obținute, adesea mai rapid și mai precis, prin Internet – iar noi ne-am adus contribuția la aceasta!

Bibliotecile manifestă tendințe foarte confuze. Pe de o parte, prin posibilitățile sporite de accesare de la distanță a bazelor noastre de date electronice și prin evidențierea unor website-uri de bună calitate, noi diseminăm informațiile la domiciliu și la locul de muncă. Pe de altă parte, căutăm modalități noi de a-i atrage pe utilizatori la bibliotecă. Cât de schizofrenici putem fi!

Dacă mă gândesc la viitorul bibliotecilor, consider că există cinci concepte care merită să fie reținute: Internetul, convergența, publicarea electronică, cărțile electronice, bibliotecile ca spațiu "fizic". Voi analiza fiecare din aceste concepte și voi prezenta o serie de aspecte care pot fi relevante, în măsura în care vă preocupă viitorul bibliotecii dumneavoastră.

Internetul

S-au întâmplat atât de multe în domeniul tehnologiei în ultimii 100 de ani, telefonul, radioul, televiziunea, radarul, computerele, călătoriile extraterestre, pentru a aminti doar câteva. Și totuși, mai mult decât toate acestea, impactul Internetului asupra bibliotecilor – și asupra societății, în general – ar putea avea un efect deconcertant. Impactul este dublu: ca purtător/ furnizor de informații, Internetul are un rol pozitiv în cazul bibliotecilor, în timp ce, ca mijloc de divertisment/ loisir reprezintă o posibilă concurență pentru bibliotecă.

Noi considerăm deja Internetul ca fiind un purtător/ furnizor de informații. Tot mai multe baze de date sunt puse la dispoziție prin rețeaua electronică. Bibliotecile care nu vor oferi astfel de baze de date electronice vor ieși din competiție. Beneficiarii doresc informațiile prompt și nu vor mai

frecventa acele biblioteci care nu le oferă acces la Internet. Aceasta înseamnă că noi trebuie să ținem seama de câteva lucruri. În primul rând, nu avem altă opțiune decât aceea de a oferi bazele de date solicitate de utilizatori. Pare un lucru evident, dar pentru a-l realiza e nevoie de studii, intuiție și de un management corespunzător al bugetului. În al doilea rând, personalul trebuie să manifeste dorința de a-i ajuta pe clienți să găsească informațiile de care au nevoie și chiar să le prelucrez. În sfârșit, accesarea bazelor de date trebuie să se realizeze cu mai multă promptitudine și precizie decât atunci când accesarea se face de la domiciliu. Dacă a fost vreodată cazul ca biblioteca publică să fie o instituție axată pe furnizarea de servicii, acum este momentul.

Din punct de vedere comercial, obiectivul este de a asigura accesarea de la domiciliu a Internetului prin conexiuni cu viteză înaltă, la un preț acceptabil. Deocamdată, nu am realizat acest lucru. Serviciile de înaltă viteză și într-o bandă extinsă de frecvențe sunt destul de rar întâlnite astăzi dar, pentru anul 2002, se estimează că 12,9 milioane de abonați din toată țara vor avea la dispoziție linia digitală (Digital Subscriber Lines – DSL), prin intermediul companiilor locale de telefoane. Modem-urile (MODulator – DEModulator) și alte opțiuni de înaltă viteză, inclusiv sateliții, vor îmbogăți și mai mult sistemele de transmisii.

Dacă bibliotecile vor să rivalizeze cu astfel de conexiuni cu viteză înaltă, posibil de realizat la domiciliu, ele trebuie să fie în măsură să: a) ofere pregătire în utilizarea Internetului și a bazelor de date pe care acesta le vehiculează; b) interpreteze/ clarifice/ selecteze datele solicitate. Cineva se află în situația de a separa grâul de neghină. Logic este ca bibliotecarii, datorită perfecționării lor continue, să poată răspunde acestei cerințe. Dacă clienții noștri pot obține aceleași informații acasă, rapid, ușor și ieftin, pentru care motiv să mai vină la bibliotecă – altul decât valoarea pe care o pot adăuga această instituție și bibliotecarii ei?

Convergența

Eu consider că multe din invențiile tehnice utilizate astăzi în mod curent, și multe altele care nu sunt uzuale pentru că nu ne-am gândit încă la ele, vor deveni convergente. Astfel, va avea loc o fuziune între telefoanele celulare și fișa cu datele personale, acestea combinându-se cu cărțile electronice. Nu este realist să presupunem că ar dori cineva să poarte asupra sa trei, patru sau cinci aparate, atât timp cât puterea calculatoarelor permite ca toate să fie încorporate într-unul singur. Care vor fi consecințele asupra bibliotecilor, n-aș putea spune cu certitudine, dar tendința există și ea trebuie urmărită cu atenție.

Convergența se manifestă și în altă direcție. O idee ce se conturează în această perioadă va conduce la combinarea Internetului, televiziunii și telefonului într-un singur procedeu de transmitere a datelor. Când acest lucru se va întâmpla – nu dacă, ci când – vom asista la transferul cu mare viteză al datelor sau la îmbunătățirea, în scurt timp, a legăturilor telefonice. Însă, pe termen lung, 10 sau 15 ani – poate mai puțin – tehnologia “fără fir” va înlocui aproape sigur cablurile de cupru și fibrele. Indiferent care ar fi procedeu utilizat, promptitudinea serviciilor la domiciliu este una din cele mai mari amenințări la adresa bibliotecilor. Accesarea imediată face posibil ca activitatea în scop distractiv și cea în scop informativ să se contopească, ceea ce înseamnă că pentru timpul cetățenilor se poartă o competiție din ce în ce mai serioasă, pe care bibliotecile ar putea să o piardă.

Editarea electronică

S-ar putea ca cititul – pe suport electronic sau hârtie – să nu fie la fel de important ca publicatul. Astăzi, publicarea se face într-un mod incorect și arhaic, dar în funcție de cerințele pieței. Cărțile pe suport de hârtie sunt tipărite în cantități limitate din cauza cheltuielilor pe care le implică depozitarea lor. Aceasta înseamnă că o carte trebuie cumpărată imediat după apariție, altfel stocul se epuizează. Dacă o persoană este interesată de o carte editată cu mult timp în urmă, nu-i rămâne decât speranța că biblioteca la care este înscrisă a avut inspirația/ banii să o achiziționeze și că volumul respectiv nu a fost deteriorat, casat sau furat. Mult mai eficient ar fi să putem tipări o carte atunci când este solicitată.

În prezent, editarea computerizată este funcțională. În mod frecvent vedem persoane care scot pe imprimantă diverse articole din reviste. Există un număr tot mai mare de jurnale electronice obținute pe Internet, de regulă, contra cost. În momentul de față, aceste jurnale sunt disponibile pentru cercuri restrânse de clienți ori sunt foarte scumpe, însă aceasta este direcția în care se îndreaptă aproape toate revistele de interes general și care se bucură de mare popularitate.

Situația cărților, însă, este mai complexă decât a revistelor. Majoritatea editorilor de carte manifestă o lentoare în depășirea problemelor filozofice legate de publicarea electronică și, mai ales, a problemelor tehnice. Siguranța că editorii vor obține profit – fără a uita drepturile bănești convenite autorilor – constituie o problemă la fel de complicată ca aceea a tipăririi unei cărți cât mai rapid și eficient și la un preț care să nu fie prohibitiv. Lucrarea lui Stephen King, *Riding the Bullet*, nu are o valoare literară deosebită, dar ea va rămâne cunoscută ca fiind prima carte publicată doar pe suport electronic.

Barnes & Noble conlucrează în mod curent cu editorii în scopul realizării unei biblioteci digitale care să ofere servicii de tipărire la cerere, în depozitele sale și pe website-ul propriu. Firma cooperează cu IBM, care a realizat aparatura (hardware) ce face viabilă, din punct de vedere financiar, tipărirea unei singure cărți. În cinci ani de zile, Barnes & Noble preconizează să pună la dispoziția utilizatorilor 500.000 titluri. Aceasta face ca noțiunea de carte epuizată să tină de domeniul trecutului.

Cărțile electronice

Eu dețin o carte electronică în format Rocket eBook. Foarte curând, în biblioteca unde îmi desfășor activitatea vor

circula astfel de cărți iar clienții noștri vor avea ocazia să vadă această nouă tehnologie care reprezintă viitorul nostru. Cu siguranță că sistemul Rocket eBook nu este perfect. Proiectarea pe ecran/ hârtie a caracterelor (literelor) trebuie îmbunătățită, contrastul excesiv/ luminozitatea excesivă trebuie eliminat (ă) iar greutatea totală trebuie redusă; dar, nu încape nici o îndoială că, sub diverse forme, cartea electronică va înlocui cărțile pe hârtie. Singura întrebare care se pune este când.

Lecturarea cărților pe suport de hârtie ține și de generație. În general, cu cât o persoană este mai în vârstă, cu atât mai redus este interesul de a citi o carte electronică. Putem spune că, pentru cartea pe hârtie, ceasul va suna atunci când cartea electronică își va fi corectat toate imperfecțiunile. Probabil că, în mai puțin de 30 ani, nu se vor mai publica materiale tipărite pe hârtie. (Conform opiniei lui Bill Brass de la Microsoft, până în 2020, 90% din totalul publicațiilor va fi pe suport electronic. Eu bănuiesc că excepția de 10% va conține voluminoasele albume de artă și cărțile cu ilustrații pentru copii. Pe acestea, nu mi le pot imagina în format Rocket eBook! Și nici nu vreau.) Poate că pentru generația tânără de astăzi – în special, acei tineri care nu au avut vreodată un computer – citirea cărților electronice constituie acum o activitate distractivă.

Bibliotecile și spațiul fizic

Dacă, peste 20 sau 30 de ani, cărțile nu se vor mai tipări pe hârtie, la ce va mai folosi spațiul fizic pe care îl numim bibliotecă? Cu siguranță că, pentru un timp, va avea funcția unei arhive, dar, va fi valabil acest lucru pentru toate bibliotecile sau numai pentru cele foarte mari? Este oare posibil ca educația copiilor noștri să atingă un asemenea nivel înalt, pe lângă citire, scriere și aritmetică, să li se predea strategia cercetării și selectarea și interpretarea informațiilor? Există posibilitatea ca resursele de informații online să devină mâine la fel de universale cum sunt astăzi ziarele și revistele? Vor ajunge bibliotecile în situația de a nu fi altceva decât centre comunitare și spații pentru întruniri – dacă vor mai fi și atât?

Prin urmare, ținând cont de aceste cinci concepte, eu consider că:

1. **Internetul a schimbat modul în care oamenii caută și găsesc informațiile.** În timp ce, până acum, aceștia contactau biblioteca (telefonic sau deplasându-se personal) după ce epuizaseră alte surse mai apropiate (prieteni, colegi), în prezent majoritatea celor care au acces la Internet vor începe cu acesta, ceea ce este absolut normal. În multe cazuri, Internetul constituie o sursă de informații mai accesibilă, rapidă și mai “la zi”. Dar, după cum bine știți, sunt numeroase și situațiile în care informațiile oferite sunt incomplete sau eronate. Oricum, aceasta este astăzi mentalitatea și modalitatea de căutare a informațiilor iar bibliotecarii trebuie să răspundă acestei situații.

2. **Este esențială perfecționarea personalului nostru astfel încât să poată lucra corespunzător și cu toată competența pentru clienții noștri, iar pregătirea personalului trebuie să depășească cu mult simpla înțelegere a felului în care se utilizează o bază de date.** Această pregătire trebuie să includă și abilități cum ar fi predarea și interpretarea cunoștințelor precum și alte calități cerute de serviciile pe care le oferim. Serviciile noastre “cu valoare adăugată” tre-

buie să fie la un nivel care să-i încurajeze pe utilizatori să revină la bibliotecă – și să le povestească și prietenilor.

3. Selecția materialelor, în special a celor oferite prin rețeaua electronică, devine esențială în viitor. Pentru viitorul apropiat, trebuie să menținem un echilibru între resursele tradiționale și cele în format electronic, însă sensul evoluției este doar înainte, nicidecum înapoi. Poate că astăzi clienții noștri preferă cartea pe hârtie, dar acest lucru nu va mai fi valabil pentru clienții de mâine.

4. Trebuie să urmărim cu atenție tendințele existente cu privire la editarea la cerere. Nu știm exact cum vor "participa" bibliotecile – s-ar putea să rămânem pe dinafară – dar trebuie să fim atenți să nu trecem pe lângă acest moment. Dezvoltarea rapidă a companiei **netLibrary** demonstrează cu certitudine faptul că parteneriatele dintre biblioteci și agenții comerciali merită atenția noastră.

5. Trebuie să studiem noile tehnologii pentru transferul datelor și să ne însușim tot ce ar putea influența semnificativ capacitatea noastră de a furniza informații. Nu putem ignora noile tehnologii considerând că, astfel, amânăm impactul lor inevitabil asupra bibliotecilor. Trebuie să ne concentrăm, totuși, asupra creării și utilizării "... unei singure interfețe pentru majoritatea materiilor. Este prea derutant, atât pentru bibliotecari cât și pentru utilizatori, să își însușească un sistem separat pentru catalogul online, pentru căutare World Wide Web, pentru indexuri CD-ROM și multe altele".

6. Am început deja să constatăm impactul multimedia asupra activității noastre. La biblioteca mea, enciclopedia *Encarta Africana* a fost prima din multele "produse îmbogățite" ce vor urma și care se vor adăuga ofertelor noastre. Într-o măsură tot mai mare, site-urile Internet vor adăuga sonorizare, video și alte procedee pentru a capta interesul publicului.

7. În următorii câțiva ani, nimic nu va fi mai important decât eliminarea decalajelor între cei care "posedă" tehnologie informațională și cei care "nu posedă". S-ar putea ca însușirea tehnologiei să fie o chestiune care depinde, în mare parte, de generații, dar ea mai implică bani, educație și timp. Bibliotecile sunt poziționate, în sensul că pot oferi hardware și software spre a fi utilizate de către cei care nu-și pot permite sau nu vor să le achiziționeze.

8. Putem să pregătim/ instruim oameni aparținând unor generații diferite – nu doar pe cei maturi – învățându-i care sunt beneficiile tehnologiilor de ultimă oră și cum pot fi acestea utilizate concret și eficient pentru a ne face viața mai bună. Acest aspect educațional constituie o importantă obligație pe care o avem față de comunitate. Utilitatea cursurilor de pregătire a publicului pentru a lucra cu calculatorul și pentru a accesa Internetul și bazele de date este evidentă dar, și mai importante sunt explicațiile pe care le oferă "pe loc" bibliotecarul atunci când este întrebat. Eu cred că,

pentru mulți ani de-acum înainte, aceste explicații vor constitui activitatea principală a personalului din biblioteci.

9. Serviciile pe care le oferim trebuie să vină în întâmpinarea clienților. În următorii câțiva ani va trebui să punem la punct tehnica necesară care să ne permită să determinăm cerințele clienților noștri și felul în care le putem satisface. Realizarea unor statistici adecvate va avea o importanță capitală.

10. Importanța microformatului este înlocuită rapid de textul complet online, obținut într-un timp mai scurt. Într-o măsură din ce în ce mai mare, utilizatorii nu mai sunt dispuși să își consume timpul căutând microformatul și imprimând articole. Cred că un articol online care nu satisface în totalitate cerințele clientului este preferat unui articol pe microfilm care răspunde exact problemei care îl interesează. Cantitatea trece înaintea calității.

11. Vom asista la creșterea numărului de titluri de reviste ce vor putea fi accesate online, probabil exclusiv. Noi trebuie să fim pregătiți să mergem în această direcție, după cum va dicta cererea.

12. Trebuie să recunoaștem că, foarte curând, clienții noștri nu vor mai avea nevoie să frecventeze biblioteca, așa că vor trebui să dorească să o frecventeze. Pe lângă servicii "cu valoare adăugată" și de o calitate sporită, trebuie recreate și edificiile noastre. Aspectul "prietenesc" al clădirilor – reflectat de o semnalizare atrăgătoare, spații adecvate pentru întruniri, săli de așteptare curate, spații de parcare, un ambient în care să predomine culorile vii, luminoase – îi va face pe utilizatori să revină.

13. Concomitent cu eforturile de a-i atrage pe utilizatori în sediile noastre, trebuie să căutăm modalități prin care să înlesnim accesarea bibliotecilor de la distanță. Aceasta este dihotomia pe care o semnalăm încă de la început. Nu numai că trebuie să ne perfecționăm permanent website-ul – "ușa" prin care clienții noștri ajung în bibliotecă și la colecțiile acesteia – dar trebuie, de asemenea, să avem în vedere ca noile baze de date să poată fi accesate din exteriorul bibliotecii. Serviciul de referință, via Web, este și el un mod de a răspunde cerințelor acestei epoci a "satisfacerii la moment". Provocarea ce ne stă în față este de a realiza interacțiunea cu noi, de la distanță, cât mai rapid și ușor. Timpul înseamnă bani, iar oamenii nu mai pot să îl irosească.

A mai rămas ceva de spus? După cum bine știți, mai sunt multe lucruri, însă dumneavoastră sunteți cei care va trebui să scrieți următorul capitol. Țineți minte că provocarea nu constă în a ghici cât mai exact și, în acest moment, viitorul. Obiectivul trebuie să fie, mai degrabă, acela de a ne situa pe o poziție din care, indiferent ce ne rezervă viitorul, noi să fim pregătiți să-i facem față. Iar acest lucru este mult mai dificil!

(Din "Ohio Libraries", primăvara 2000, pp. 5 – 8)

Traducere de Aura CONSTANDACHE

Agenda culturală

Ziua Bucureștilor – 2001



Proiectul cultural **“Ziua Bucureștilor – 2001”** s-a desfășurat pe data de 20 septembrie a.c. și a cuprins două manifestări dedicate comunității locale. Organizatorii, Biblioteca Municipală “Mihail Sadoveanu” și Muzeul Municipiului București, au beneficiat de colaborarea celor mai active comunități etno-religioase din Capitală, respectiv: Uniunea Culturală a Albanezilor, Uniunea Armenilor din România, Federația Comunităților Evreiești din România, Comunitatea Rușilor Lipoveni din România, Comunitatea “Bratstvo” a Bulgarilor din România, Uniunea Democrată Turcă Musulmană din România, Comunitatea Italiană din România și Uniunea Elenă din România.

Deschiderea oficială a evenimentului aniversar, împlinirea a 542 ani de atestare documentară a **“Cetății Bucureștilor”**, a fost marcată prin cuvântul dl. dr. Ionel Ioniță, directorul instituției gazdă – Muzeul Municipiului București.

A urmat vernisajul expoziției **“Mărturii de identitate comunitară”**, realizată cu exponate puse la dispoziție de comunități. Ele ilustrează aspecte de viață spirituală și socială, specificul etnic, raporturile cu municipalitatea, cu întreaga societate bucureșteană. Icoane, obiecte liturgice, costume de port

popular și urban, obiecte casnice, fotografiile și documente, studii și monografiile, lucrări de artă plastică și decorativă etc. reconstituie un univers de conviețuire în care fiecare și-a găsit rostul și locul.

Muzeul a completat expunerea cu obiecte reprezentative pentru comunitatea elenă, iar Biblioteca Municipală a inserat un bine venit documentar cu date și imagini despre trecutul comunitar al orașului și despre fiecare comunitate etnică.

Găzduită de Muzeul Municipiului București în perioada 20 septembrie – 18 octombrie a.c., expoziția **“Mărturii de identitate comunitară”** își sporește valoarea documentară prin cea a spațiului instituțional în care se află, precum și pe cea emoțională, cunoscută fiind faima de odinioară a Palatului Șuțu.

Simpozionul **“Comunități bucureștene. Trecut și actualitate”** a completat universul vizual al expoziției cu un excepțional bagaj de informații. Cele 11 luări de cuvânt au configurat imaginea unei metropole cu îndelungate tradiții de viețuire multietnică, de a cărei însemnătate suntem conștienți și pe care ne străduim să o salvăm de la uitare.

Cuvântul dl. acad. N. Cajal a subliniat importanța inițiativei în context actual, local și internațional.

Dl. Florin Rotaru, Secretar de Stat în Ministerul Culturii și Cultelor, s-a referit la activitățile din domeniul memoriei comunitare pe care Biblioteca Municipală “Mihail Sadoveanu” se străduiește să le permanentizeze, precum și la necesitatea colaborării instituțiilor municipale de profil.

D-na arh. Ana Maria Orășanu (Biblioteca Municipală “Mihail Sadoveanu”) a lansat invitația unei cooperări de perspectivă care să permită derularea programului cultural **“București – identitate comunitară”** urmărind crearea unei baze multidisciplinare de date.

Dl. conf. univ. dr. Panait I. Panait, **“Etnii conviețuitoare în istoria multiseclară a orașului”** a conturat cu erudiție tabloul istoric al Bucureștilor, un cadru necesar în care celelalte referate au punctat individualitatea comunităților, precum: **“Evreii din București”** (dl. Hary Kuller), **“Prezența rușilor lipoveni în București. Trecut și prezent”** (prof. Feodor Chirilă), **“Albanezii din București în perioada interbelică”** (dl. Adrian Majuru), **“Figuri armene din București”** (dl. Sirun Terzian), **“Continuitate și tradiție la comunitatea turco-tătară din București”** (prof. Iusuf Neuzat), **“Școala Geaneloni”** (d-na ing. Maria Linaru), precum și **“Rolul Mănăstirii Antim în dezvoltarea Bucureștilor”** (ieromonah Mihail Stanciu) relevând un crâmpei prețios din viața spirituală și culturală a comunităților ortodoxe de altădată.

“Ziua Bucureștilor – 2001” a lărgit considerabil cadrul de participare pe care Biblioteca Municipală se ocupă de cinci ani să-l deschidă aniversării unui moment istoric esențial în trecutul orașului – 20 septembrie 1459. Sperăm să fie un început de colaborare, dar mai ales, o contribuție la reconstruirea spiritului comunitar al bucureștenilor. (Organizatorii)

București – Identitate comunitară

Ana Maria ORĂȘANU

Istoria Bucureștilor este istoria unei capitale europene greu încercată. Etapele sale de dezvoltare și prosperitate, ca și momentele de liniște și pace au fost scurte și adeseori brutal curmate de dezastre cu efecte pustiitoare. Ravagiile cauzate de năvăliri străine, de cutremure, incendii și inundații afectau pe atunci zone întinse. Distrugeau tot ce întâlneau în cale: edificii și gospodării, valori materiale și culturale, vieți omenești. În istoria recentă, demolările aberante din anii '70 – '80 au provocat pierderi irecuperabile prin care multe cartiere au fost practic spulberate. Continuă și în prezent, sub diverse forme, erodarea componentelor vechi, tradiționale ale orașului, iar implantul noului adoptă, de regulă, o expresie agresivă.

De-a lungul timpului bucureștenii au înfruntat și ei același destin aspru. Nimic nu i-a clintit însă din loc și au avut forța să o ia mereu de la capăt, după propriile nevoi, posibilități și aspirații.

Astfel au ajuns Bucureștii capitală. Mica așezare de pe malurile Dâmboviței numărând în secolul al XV-lea doar câteva mii de suflete s-a extins și a prosperat. A devenit cetatea de scaun a domnilor valahi, apoi capitala Principatelor Unite și, ulterior, a României Mari. Configurația sa vernaculară a fost remodelată, mai ales în ultimele două secole, după principiile urbanismului european, dar s-a păstrat specificul local al vechiului țesut urban.

Marele om politic M. Kogălniceanu remarcă în 1859 „vocația de capitală a Bucureștilor”, întemeiată și pe spiritul comunitar, cu totul remarcabil, al populației sale.

Mirajul capitalei a atras cu timpul noi și noi locuitori, români și de alte naționalități. Celor de mult statorniciți aici – armeni, greci, turci, evrei etc. li s-au alăturat în ultimul deceniu îndeosebi chinezi și arabi. Întotdeauna au fost acceptați fără restricții și încurajați.

Considerăm că nu se cunoaște istoria mărunță a Bucureștilor și a bucureștenilor. Că există încă pete albe și mărturii care se pierd. De aceea, socotim că este o obligație morală a timpului nostru să recuperăm memoria comunitară a capitalei în tot ce îi definește identitatea. Este o problemă complexă și incitantă. Domeniile investigației sunt numeroase. De la structura urbană, organizarea teritoriului, programe și tipologii de arhitectură, toponimie la viața culturală și artistică, învățământ, personalități etc. De la specificitatea etno-religioasă a micilor comunități, până la afirmarea și integrarea în viața cetății, a metropolei.

O parte din mărturiile de acest fel s-au relevat prin programul aniversar **“Ziua Bucureștilor – 2001”** desfășurat azi, aici, într-un cadru instituțional de elită și cu o participare care ne onorează.

Contextual, Biblioteca Municipală „Mihail Sadoveanu” propune inițierea unui program cultural de largă anvergură menit să conserve memoria comunitară și să pună în valoare identitatea comunitară bucureșteană. Este impetuos, în primă fază crearea unei baze de date și punerea în circulație a principalelor informații.

Inițiativa noastră are dublu scop: să transmită generațiilor viitoare acest tezaur istoric, dar și să sensibilizeze contemporanii și concitadinii pentru a contribui la revitalizarea spiritului comunitar tradițional al bucureștenilor.

Primul proiect al programului **“București – Identitate comunitară”** pe care ne-am propus să-l realizăm până la **“Ziua Bucureștilor – 2002”** este **“Repertoriul caselor și locurilor memoriale din București”**.

Sperăm să colaborăm. Vă mulțumim.

(Comunicare susținută cu ocazia

“Zilei Bucureștilor – 2001”, Muzeul de Istorie și Artă al Municipiului București, 20 septembrie 2001)



Catalog



Marcel Chirnoagă

Fundația Culturală GAMA, București, 2000, 138 pp., 300.000 lei

... Marcel Chirnoagă își mărturisește datoria de recunoștință față de doi maestri – Vasile Kazar și Ion State. Amândoi împotrindu-se, fiecare în felul său, constrângerii regulilor. Dar lecția lor a avut pentru el o valoare mai ales morală și nu neapărat de model stilistic. Personalitatea lui s-a conturat foarte precis și a fost investită, de mult, cu o mare autoritate: de-a lungul timpului, arta lui Marcel Chirnoagă a fost, pentru mulți artiști mai tineri decât el, un îndemn la libertatea gândului, la eliberarea de prejudecăți, la exprimarea deplină a propriului temperament și a propriilor idei. La rândul său, Marcel Chirnoagă este, de aproape o jumătate de secol, un model. (Dan Grigorescu)



Marc CHAGALL, *Viața mea*

Editura Hasefer, traducere de Oana Popescu, București, 2000, 226 pp., 32.000 lei

Aceste pagini

au același sens ca și o suprafață pictată.

Dacă ar fi fost o ascunzătoare în tablourile mele, aș fi putut să le strecur acolo... sau, poate, ele s-ar fi lipit de spatele unuia dintre personajele mele sau chiar de pantalonii "muzicianului" de pe lucrarea mea murală?...

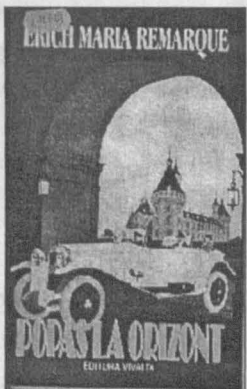
Cine poate ști ce este scris pe spatele lui?...



Hermann HESSE, *Jocul cu mărgele de sticlă*

Editura RAO, traducere din limba germană de Ion Roman, București, 2000, 507 pp., 125.000 lei

... dacă într-o anumită privință și pentru oamenii ușuratici lucrurile fără de ființă pot fi mai lesne și mai cu nepăsare redade prin vorbe decât cele în ființă, pentru istoricii cucernici și conștiințioși este tocmai dimpotrivă: nimic nu se opune într-atâta înfățișării prin vorbe și nimic nu este totuși mai necesar să fie pus în fața ochilor omenesți decât anumite lucruri, a căror existență nu poate fi nici dovedită, nici probată, care însă, tocmai prin aceea că oamenii cucernici și conștiințioși le tratează într-o măsură ca pe lucruri existente, sînt apropiate cu un pas de existență și de puțința de a lua naștere. (Albertus Secundus – tălmăcire de Josef Knecht)



Erich Maria REMARQUE, *Popas la orizont*

Editura Vivaldi, în românește de Dumitru Hîncu, București, 2000, 254 pp., 60.000 lei

Apărut în 1927 – 1928 în foiletonul revistei berlineze "Sport im Bild", POPAS LA ORIZONT a avut mult timp o soartă mașteră, fiind ignorat de critica literară pentru care numele lui Erich Maria Remarque, unul dintre cei mai citiți scriitori germani, era mai ales sinonim cu celebrele PE FRON-TUL DE VEST NIMIC NOU și TREI CAMARAZI.

În volum, POPAS LA ORIZONT a văzut lumina tiparului abia acum doi ani și a fost primit cu o mare, senzațională surpriză, atât pentru că rămăsese uitat, cât și pentru că deschidea o mare breșă către mai buna înțelegere a variatelor registre ale artei scriitorului, de care acum se poate ușor convinge și cititorul român.

Ernst JÜNGER, Aproximări. Droguri și extaz

Editura Univers, traducere și note de Maria-Magdalena Anghelescu, postfață de Rodica Binder, București, 2000, 423 pp., 95.000 lei

Din întreaga operă a lui Jünger se degajă o notă perfect originală în vremurile noastre, ce și-au bazat eficacitatea pe cultura pasiunilor masei: apelul la o aristocrație încă imaterială, al cărei presentiment băntuie, totuși, epoca, descumpănită de faptul că a văzut coborând în mormânt, fără a se mai întrupa vreodată, acele înalte figuri calme și binefăcătoare, care au fost Sfântul în Evul Mediu, Filosoful în perioada iluminismului sau, mai aproape de noi, până a nu se transforma în ucenic vrăjitor, Savantul. (Julien Gracq)

**Isidore ISOU, Adorabila româncă**

Editura EST, traducere din franceză de Mioara Izverna, 2000, 226 pp., 125.000 lei

Povestea existenței excepționale a Catincăi este deci un roman pentru femei, dar și un roman la care bărbații ar fi bine să mediteze.

În înfocata româncă, cititoarele vor recunoaște unele din formele lor posibile de exprimare, iar cititorii vor descoperi în această carte o lecție de energie, energie de care – gândesc ei, înșelându-se – este lipsit sexul opus, când de fapt energia femeilor, pentru a-și atinge ținta, nu face decât să folosească mijloace diferite. (Isidore Isou)

**Vasile BĂRAN, Dracula – adolescentul blestemat**

Editura For You, București, 2000, 152 pp., 15.000 lei

E o carte băntuită de crude întâmplări ale Evului Mediu, scrisă cu un asemenea har, încât mi se confirmă încă o dată convingerea că Vasile Băran s-a născut spre a se topi în povestiri menite să înfrunte vremurile, toate provenind din marele tezaur al unei copilării dominate de credințele binelui și frumosului. Dar și de chinul neîntrerupt al frământării și ocrotirii pământului străbun.

Este aceasta și pecetea miraculoasei cărți pe care v-o prezint.

Și cine n-o va citi, rămâne păgubit.

... povestind, autorul se pierde pe sine și ne înalță pe noi în orizontul lumilor necunoscute, din talentul său iscându-se neconștient noi fulgere ce despică, scânteind, bezna unui timp îndepărtat. [...] (Fănuș Neagu)

**Emilio SALGARI, Minunile anului 2000**

Editura Polirom, traducere, prefață și note de Ion Hobana, Iași, 2000, 192 pp., 46.000 lei

Emilio Salgari, supranumit "Jules Verne-ul italian", oferă cititorului român o lectură fascinantă, insolită, în care combină anticipația cu neliniștea unui spirit preocupat de soarta omenirii, utopia cu aspirația spre o lume mai bună. Călătoria eroilor – după un "somm" de o sută de ani – într-o realitate complet schimbată, stimulează nu doar imaginația, ci invită și la meditația asupra provocărilor și capcanelor civilizației.



NOTĂ: Cărți achiziționate de Serviciul Dezvoltarea Colecțiilor al Bibliotecii Municipale "Mihail Sadoveanu" București

LITERE

REVISTA LUNARĂ DE CULTURĂ
An II, Nr. 9(18) - septembrie 2001

Poet și critici

N-aș zice că mă așteptam să le găseșc, dar am căutat, pe parcursul acestui an, în proza noastră literară, unele referințe la Eugen Jebeleanu, de la a cărui naștere, întâmplată pe 24 aprilie 1911, s-au scurs 90 de ani, și de la a cărui moarte, survenită pe 21 august 1991, s-au împlinit zece. Nu citise chiar toate revistele și nu știu, de pildă, dacă o interesată publicatie scoasă în urmă cu câteva timp la Câmpina, oareșu de bagină al poetului, mai apare. Mă tem însă că mieci scoale nu s-a produs o reacție semnificativă.

Cum vești știu anumite lucruri când vor să le știe, aș putea fi acuzat de o piedonerie *pro duma*. Am alcătuit la sfârșitul anului 1988, o antologie poetică Jebeleanu, însoțită de un studiu introductiv, comentarii, note etc. Ea a apărut în prima parte a anului 1990, în cunoscuta colecție „Texte comentate – Lyceum”, a Editurii Albatros. Trebuie să precizez, așadar, că ceea ce mă preocupă în aceste rânduri nu este atât soarta poetului, cât atitudinea criticilor noastre față de el. Cazul lui E. Jebeleanu este simptomatic, din acest punct de vedere, pentru o întreagă categorie de autori care au cântat, în anii '50, în struna regimului. Față de aceștia, critica a adoptat, după 1989, atitudinea cea mai comodă (și, într-un fel, mai profitabilă): oșândirea în bloc, lipsită de orice nuanțe și ignorarea promeditată. Când nu s-au produs reacții de felul celor ce caracterizează discursul unui Gheorghe Grigorecu, acuzatorul de serviciu al lui G. Călinescu, Argebezi, Sădeveanu, Maria Banuș, Nina Cassian, Eugen Jebeleanu chiar Nichita Stănescu, considerat „el”.

O „revistă lunară de cultură”, în formatul „Biletelor de papagal”, alcătuită cu seriozitate și competență apare de doi ani la Târgoviște: **LITERE**. Răspândirea ei nu este străină de soarta altor publicații literare ori culturale din orașele țării, unde apar, ignorate de lumea (câtă este) a cititorilor.

O salutăm acum și aici, după ce ne-a fost oferită încă din primele ceasuri ale manifestărilor „Moștenirea Văcăreștilor”, în Biblioteca Județeană din Târgoviște, la 27 septembrie a.c.

Apare sub conducerea profesorului și criticului literar Tudor Cristea și se bucură de colaborări prestigioase. Spicuim din numerele 8 (17) și 9 (18), An II, august și septembrie 2001:

Tudor Cristea, „Goga și Bacovia”, „Poet și critici”, două substanțiale eseuri-editoriale; Alexandru George, „O posibilă întâlnire”, «Atavism»; Mircea Horia Simionescu, „Iritabilul gerunziu”, „... Cu spade și panglici”; Tudor Cristea, „Jurnalistică și literatură”, „Analiză și pamflet”; Ștefan Ion Ghilimescu, „Titu Maiorescu la Târgoviște”, „Martha Bibescu la Târgoviște, Dealu, Vișorâta și Doicești”; George Geacăr, „Vremea ironiei a trecut”, „Glorie și bani”; George Coandă, „Între Tărtăria și Sumer (II, III)”; Victor Petrescu, „Mihai Viteazul în literatură”; versuri de Aureliu Busuioc, Alexandru Cosmescu, Paul Mihnea, Toma Biolan; „Eugen Jebeleanu în oglinda criticii”; interviuri cu Nicolae Dabija și Toma Biolan; cronici, note, informații.

Ne îngăduim să reproducem, în orizontul de preocupări al revistei noastre, o pagină prefațată de dl. Victor Petrescu, director al Bibliotecii Județene din orașul Văcăreștilor. (I.H.)

Corespondență Iancu Văcărescu – Ion Heliade Rădulescu

Iancu Văcărescu debutează, fără voia sa, în „Curierul românesc” din 1829, cu sonetul „Pacea”, pe care i-l publică Ion Heliade Rădulescu. Poetul scrie o scrisoare, în care, pe lângă reproșuri, găsim interesante date autobiografice referitoare la activitatea poetică sau la anii de studii în străinătate, la Viena:

1829, iunie 7

„Prietene Eliad,

Crede că din suflet m-am supărat, văzând că ai pus în gazetă *Sonetul Păcii*, care l-ai luat de la mine fără a-mi arăta a dumitale cugetare. Cu toate că cunosc învăpărea sufletului care ai pentru orice lucru din patrie, și nu am nici o îndoială că, dorind din toată inima un Anacreon rumân, cea poeticească-ți imaginație te-a încredințat că l-ai și dobândit, și de aceea, ai binevoit să dai publicului această noutate de mare preț. Dar la această părere-ți, departe ești să mai găsești alți tovarăși, și dă-mi voie să-ți zic, din partea obștii, că rău ai și vrut să ai un Anacreon, căci în vremea noastră și iubitorii Bachului și slăvitorii Amozului țin posturile lor plăcute fără a avea trebuință de un Anacreon care să le cânte din diablă. Ci dumneata ești ori prea neprieten al adevărului, ori prea prieten al meu, carele nici într-un chip nu mă pocî potrivu cu Anacreon.

Iar un lucru, întru adevăr mi-a plăcut: că dumneata numești „tânăr poet” pe unul ce te-a crescut. Afară numai de nu va fi și aceasta o poetică licență, care țe-i dăruit-o, vrând printr-însa să arăți, că, vremea în care am scris orice, era în vârsta tinerețe-mi, căci eu întru adevăr, fără a îndrăzni să am cea mai mică pretenție asupra poeziei, *orice cercare a limbii noastre am râvnit să fac, a fost după întoarcerea mea de la Viena – 1810 până la 1819 – când eram atunci de ani 27, iar de atunci încoace, cum știi, mii de nenorociri ale obștii și ale mele multe întâmplări nu mi-au dat prilej nici să mă apropiez cât de puțin de muze, sau măcar să arunc un ochi părintesc asupra celor din întâmplare născături ale mele (sublinierea editorului)*, căroră nici am dat, nici știu să le dau, nici, după a creștinătății datorie,

am chemat pe altcineva să le dea nume. (Adecă la fiii cugetărilor mele nu am nici un naș). Mi se pare dar, că și la aceasta ai greșit către adevăr. Iartă-mă, dacă ai înțeles *prin cuvântul*, „tânăr” vreo frăgezime, care nici aceia nu o găsesc eu însumi în cele de mine scrise (sublinierea editorului). Oricum, dacă ai apucat să pui înaintea ochilor publicului acest sonet, eu te cert despre partea mea, ca să te las, desvinovățându-mă, în judecata obștii. Însă, te rog să binevoiești a arăta și aceasta, care este pusă alătura cu sonetul, notă înștiințătoare și tâlmăcitoare a sonetului, când vei avea prilej sau vei găsi cu cale.

Atât grecii cât și romanii cinsteau pe pace ca pe o mare zee, și astăzi se află încă la Roma, în Ulița Sacră, câteva din boltele templului ei care era cel mai mare și mai falnic din câte templuri se afla acolo înălțate în vremea păgânătății.

Fiind măestriile iubite și ocrotite de dânsa, lângă templul ei se aduna câți propoveduiau științe de orice meșteșug în Roma.

Grecii o închipuiau prin o muere ținând cu brațe deschise pe dumnezeu bogății[i], Plutu, în vârstă copilărească. La romani o găsim, cele mai deseori, cu o ramură de măslin în mână. Câteodată cu aripi, ținând caduceu semnul negoțiatorului Mercur, și având șarpe la picioare; i se da și cornu îmbilșugării.

Antoniu Piu a pus într-o medalie pe Pace ținând cu dreapta o ramură de măslin și cu stânga arzând pavăze și pieptare de război. După aceste atributuri (prezisuri) ce se găsesc în cele mai sus însemnate închipuiri ale păcii, dimpreună arătate cu cea, după cea de acum stare a noastră, dorința de folosurile cari de la ea ar trebui să nădăjduim, în urma atâtor pătimiri, alcătuiesc acest sonet, carele, deși, supărându-mă, căci le-ai pus, poate, prea timpuriu în vederea obștii, dar, nu pocî înceta cât de puțin a fi

al dumitale cu toată dragostea prieten,
Iancu Văcărescu”

Calendar

octombrie 2001

- ♦ octombrie 1971. 30 de ani de la moartea lui **Alexandru Colorian**, poet (18 mart. 1896 – oct. 1971)
- ♦ 1 octombrie 1791. 210 ani de la nașterea lui **Serghei Timofeevici Aksarov**, scriitor rus (1 oct. 1791 – 12 mai 1859)
- ♦ 1 octombrie 1856. 145 de ani de la nașterea lui **Ioan Bianu**, filolog, bibliograf, organizator și fost director al Bibliotecii Academiei Române (1 oct. 1856 – 14 feb. 1935)
- ♦ 2 octombrie 1911. 90 de ani de la nașterea lui **Miron Radu Paraschivescu**, poet, publicist și traducător (2 oct. 1911 – 17 feb. 1971)
- ♦ 3 octombrie 1226. 775 de ani de la moartea Sf. **Francisc de Assisi**, fondator al **Ordinului Franciscan** (1182 – 3 oct. 1226)
- ♦ 4 octombrie 1881. 120 de ani de la nașterea lui **George Constantinescu**, inginer constructor, inventator (4 oct. 1881 – 12 dec. 1965)
- ♦ 6 octombrie 1881. 120 de ani de la nașterea lui **Vasile Bogrea**, filolog, poet și traducător (6 oct. 1881 – 8 sept. 1926)
- ♦ 10 octombrie 1821. 180 de ani de la moartea lui **Dionisie Fotino**, istoric și profesor de muzică, dascăl al lui Anton Pann (1777 – 10 oct. 1821)
- ♦ 10 octombrie 1901. 100 de ani de la nașterea lui **Alberto Giacometti**, sculptor și pictor elvețian (10 oct. 1901 – 11 ian. 1966)
- ♦ 10 octombrie 1921. 80 de ani de la nașterea lui **Dan Cernovodeanu**, istoric, heraldist și sigilograf
- ♦ 10 octombrie 1931. 70 de ani de la moartea lui **Elie Radu**, inginer constructor (1853 – 10 oct. 1931)
- ♦ 10 octombrie 1976. 25 de ani de la moartea lui **Lascăr Sebastian**, prozator, dramaturg, publicist și traducător (1908 – 10 oct. 1976)
- ♦ 11 octombrie 1896. 105 ani de la moartea lui **Anton Bruckner**, compozitor austriac (4 sept. 1824 – 11 oct. 1896)
- ♦ 12 octombrie 1896. 105 ani de la nașterea lui **Eugenio Montale**, poet italian, laureat al Premiului Nobel pe anul 1975 (12 oct. 1896 – 12 sept. 1981)
- ♦ 13 octombrie 1776. 225 de ani de la nașterea lui **Peter Barlow**, matematician și fizician englez (13 oct. 1776 – 1 mart. 1862)
- ♦ 15 octombrie 1926. 75 de ani de la nașterea lui **Michel Foucault**, filosof francez (15 oct. 1926 – 25 iun. 1984)
- ♦ 15 octombrie 1981. 20 de ani de la moartea lui **Tașcu Gheorghiu**, poet, traducător și grafician (20 sept. 1910 – 15 oct. 1981)
- ♦ 16 octombrie 1886. 115 ani de la moartea lui **Gheorghe Polizu**, medic (1819 – 16 oct. 1886)
- ♦ 16 octombrie 1991. 10 ani de la moartea lui **Leon Levițchi**, traducător și eseist (27 aug. 1918 – 16 oct. 1991)
- ♦ 18 octombrie 1926. 75 de ani de la moartea lui **Ioan I. Ciorănescu**, poet și traducător (27 mai 1905 – 18 oct. 1926)
- ♦ 18 octombrie 1931. 70 de ani de la moartea lui **Thomas Edison**, inventator american (11 feb. 1847 – 18 oct. 1931)
- ♦ 19 octombrie 1926. 75 de ani de la moartea lui **Victor Babeș**, anatomopatolog și bacteriolog, autorul primului tratat de bacteriologie din lume (28 iul. 1854 – 19 oct. 1926)
- ♦ 20 octombrie 1921. 80 de ani de la nașterea lui **Mircea Ionescu**, pictor
- ♦ 21 octombrie 1891. 110 ani de la nașterea lui **Perpessicius**, critic, istoric literar și poet (21 oct. 1891 – 29 mart. 1971)
- ♦ 21 octombrie 1911. 90 de ani de la nașterea lui **George Demetru Pan**, poet, prozator și traducător (21 oct. 1911 – 22 oct. 1972)
- ♦ 22 octombrie 1811. 190 de ani de la nașterea lui **Franz Liszt**, compozitor și pianist ungar (22 oct. 1811 – 31 iul. 1886)
- ♦ 22 octombrie 1911. 90 de ani de la apariția revistei "**Flacăra**", sub conducerea lui C. Banu
- ♦ 23 octombrie 1881. 120 de ani de la nașterea lui **Aurel Paul Bănuț**, prozator (23 oct. 1881 – 28 iul. 1970)
- ♦ 24 octombrie 1921. 80 de ani de la nașterea **Lucreției Ionescu**, pictoriță
- ♦ 24 octombrie 1921. 80 de ani de la nașterea **Veronicăi Porumbacu**, poetă și prozatoare (24 oct. 1921 – 4 mart. 1977)
- ♦ 25 octombrie 1881. 120 de ani de la nașterea lui **Pablo Picasso**, pictor spaniol (25 oct. 1881 – 8 apr. 1973)
- ♦ 25 octombrie 1896. 105 ani de la nașterea lui **Aurel Jiquidî**, grafician, fiul pictorului Constantin Jiquidî (25 oct. 1896 – 4 feb. 1962)
- ♦ 25 octombrie 1906. 95 de ani de la moartea lui **Dimitrie August Laurian**, ziarist, profesor și om politic (1845 – 25 oct. 1906)
- ♦ 25 octombrie 1976. 25 de ani de la moartea lui **Raymond Queneau**, scriitor francez (21 feb. 1903 – 25 oct. 1976)
- ♦ 27 octombrie 1911. 90 de ani de la nașterea **Margaretei Barteș**, pictoriță
- ♦ 27 octombrie 1911. 90 de ani de la apariția la București a Revistei de Teatru, Muzică, Literatură și Artă "**Rampa**", din inițiativa lui Al. Davila și N.D. Cocea
- ♦ 28 octombrie 1466. 535 de ani de la nașterea lui **Erasmus din Rotterdam**, umanist renașcentist olandez (28 oct. 1466 – 12 iul. 1536)
- ♦ 28 octombrie 1926. 75 de ani de la nașterea lui **Emil V. Băcilă**, pictor
- ♦ 29 octombrie 1911. 90 de ani de la moartea lui **Joseph Pulitzer**, ziarist american; a instituit premiul care îi poartă numele, decernat anual, din 1917, jurnaliștilor, scriitorilor și compozitorilor (10 apr. 1847 – 29 oct. 1911)
- ♦ 30 octombrie 1861. 140 de ani de la nașterea lui **Antoine Bourdelle**, sculptor francez (30 oct. 1861 – 1 oct. 1929)
- ♦ 30 octombrie 1871. 130 de ani de la nașterea lui **Paul Valéry**, poet și eseist francez (30 oct. 1871 – 20 iul. 1945)
- ♦ 30 octombrie 1901. 100 de ani de la nașterea lui **Mihail Straje**, prozator, publicist, istoric literar și traducător (30 oct. 1901 – 1 apr. 1978)
- ♦ 30 octombrie 1921. 80 de ani de la nașterea lui **Teodor Simionescu**, pictor
- ♦ 31 octombrie 1881. 120 de ani de la nașterea lui **Eugen Lovinescu**, scriitor și critic literar (31 oct. 1881 – 16 iul. 1943)
- ♦ 31 octombrie 1926. 75 de ani de la nașterea lui **Dan Hatmanu**, pictor

NOTĂ: Rubrică realizată de Serviciul *Bibliografic* al Bibliotecii Municipale "Mihail Sadoveanu" București

Contents

The Brâncuși Anniversary Year

<i>Petre ȚUȚEA</i> – Constantin Brâncuși	2
<i>Sirun TERZIAN</i> – Armenian Personalities of Bucharest	4
<i>Ana Maria ORĂȘANU</i> – Old Bucharest Buildings – Kirilof House	11
<i>Mariana JAKLOVSKY</i> – Voltaire	13
Patrimony	15
Evocation PAUL ANGHEL	16
<i>Nicolae ILIESCU</i> – Recollections from Balcony	18
Teofil BĂLAJ – The Commune of Paris – 130 (V)	20
<i>Napoleon SĂVESCU</i> – The Arian Ancestors	21
<i>Echim VANCEA</i> – „Laurențiu Ulici” City Library in Sighetul Marmației	23
INTAMEL Agenda	
2002 Stockholm INTAMEL Conference	26
Utrecht to UK	26
<i>Ton van VLIMMEREN</i> – Utrecht City Library	27
<i>Hermann ROMER</i> – Winterthur Public Library	29
<i>Alima TUET</i> – Hong Kong Central Library	30
<i>Steve WOOD</i> – Technology	31
The Day of Bucharest – 2001	34
<i>Ana Maria ORĂȘANU</i> – Bucharest – Community Identity	35
Catalogue	36
“LITERE” Review	38
Calendar	39

REDAȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA

București, str. Take Ionescu nr. 4

sector 1, cod poștal 79711

Tel/Fax: 211.36.25

E-mail: abidob1@fx.ro

ISSN 1454-0487

Director: Florin ROTARU

Director artistic: Mircea DUMITRESCU

Redactor șef: Ion HOREA

Secretar de redacție și Culegere text: Iulia MACARIE

Tehnoredactare computerizată: Elisabeta BENYI

CUPON

ABONAMENT LA

“BIBLIOTECA BUCUREȘTILOR”

Numele

Prenumele

Adresa

Cod..... Telefon.....

Solicit abonarea la revista “Biblioteca Bucureștilor” pe o perioadă de luni.

Adresa: București, Str. Take Ionescu nr. 4, sector 1, cod poștal 79711.

Anexez chitanța de plată a sumei de lei în contul dvs.

nr. 2511.1-3771.1/ROL BCR sector 1.

Asociația noastră ABIDOB și Biblioteca Municipală București sunt singurele reprezentante din România, în calitate de membre, în asociațiile INTAMEL și EBLIDA începând cu anul 1998. Astfel, revista noastră este unica publicație care vă oferă ultimele noutăți din Comunitatea internațională a bibliotecilor.

Administrația noastră face, prin plata directă sau prin mandat poștal, abonamente la revista lunară “BIBLIOTECA BUCUREȘTILOR”. Costul unui număr este de 20.000 lei. Cheltuielile de expediere sunt suportate de abonat la primirea publicației. Pentru străinătate: America de Nord, America de Sud, Africa, Asia, Australia, Europa, Asia Mică (Israel, Țările Arabe) – 8 \$ per exemplar.

Tipărit la Tipografia “SEMNE '94”

Redacția revistei “BIBLIOTECA BUCUREȘTILOR” respectă opțiunile autorilor cu privire la normele ortografice



ERASMUS DIN ROTTERDAM

1466 – 1536

535 de ani de la naștere

"«Soațele Prostitutei» Această frumoasă de colo, cu sprâncenele trufaș sumese, este Iubirea de sine. Cealaltă, pe care o vedeți făcând ochi dulci și bătând din palme, se numește Lingușirea. Alta, pe jumătate ațipită, de parcă doarme, se numește Uitarea. Asteia, cu mâinile încrucișate, sprijinită în coate, îi zice Trândăvia. Cealaltă de colo, încununată cu o cunună de trandafir și căreia tot trupul îi miroase a parfumuri, se cheamă Plăcerea. Cealaltă, cu privirea rătăcind încoace și încolo, se numește Sminteala. În sfârșit, aceasta de aici, cu pielea lucie și durdulie, se cheamă Pofta. Printre aceste fetișcane vedeți și doi zei: unul se cheamă Cheful, celălalt, Somnul cel fără trezire. Sprijinită pe această ceată de slujitori credincioși, îmi întind stăpânirea mea peste tot, poruncind chiar și celor ce stau pe tron".

"Elogiul Nebuniei"



EUGEN LOVINESCU

1881 – 1943

120 de ani de la naștere

"Axa vieții politice și culturale s-a schimbat din răsărit în apus: se va schimba și axa vieții noastre sufletești. Timpul roade chiar și lungile deprinderi intrate în inconștient; să-i așteptăm deci acțiunea. Pentru a evolua, pe lângă stabilitate, unui popor îi mai trebuie și maleabilitate. În trecutul nostru, nu considerăm ca un patrimoniu decât elementul fix al rasei și al vieții naționale, nu și elementele întâmplătoare și regretabile ale influențelor orientale. Privim deci contactul cu apusul ca pe o reluare a adevăratei continuități etnice și ideale". [...]

"Istoria civilizației române moderne"